

שבוע קדש

בניד, פרשת במדבר - שבועות ד' בסיון תשע"ח

**אמריו
אמת
וחותמו
אמת**

שיחה נדירה עם
ראש ישיבת
'שפת אמת'
הגאון רבי
שאול אלטר
שליט"א במעונו
של כ"ק 'האמרי
אמת' מגור
זיע"א במלאת
שבעים שנה
להסתלקותו בחג
השבועות תש"ח

// עמוד 16

**כאיש אחד
בלב אחד**
הקשר רשכבה"ג
מרן ראש
הישיבה זצוק"ל
עם גדולי
האדמו"רים
וקברניטי
החסידות

**קרבונו לפני
הר סיני**
הגאון הגדול
רבי יצחק
זילברשטיין
שליט"א
בשו"ת קירוב
רחוקים

**ויחן ישראל
כנגד ההר** שיחות
במעונם של
מרנן ורבנן חברי
מועצג"ת וגדולי
ראשי הישיבות
שליט"א

**תורה
מכרזת עליו**
חצי יובל
להסתלקותו של
הגאון רבי אורי
קלרמן זצוק"ל

מדור זה מוקדש לזכרו ולע"נ של ידידנו הבלתי נשכח, הרה"ג רבי ישכר דב רובין זצ"ל בעל יצירת הענק "טללי אורות"

חבוקה ודבוקה בך!

התורה ניתנה לעם ישראל באונס. "מכאן" – אומרת הגמרא הידועה בשבת – "מודעא רבה לאורייתא"... שואל מרן החת"ס אם עד ימי אחשוורוש לא קיבלו ישראל על עצמם את התורה, א"כ מדוע לא חזר העולם לתוהו ובוהו? ומקשים הראשונים, א"כ מדוע נענשו עם ישראל בתקופת בית ראשון לפני תקופת אחשוורוש?! ביאורו המתוק בסוגיא של הגאון רבי צבי כץ שליט"א, ר"י 'חזון נחום'

כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב "וַיְהִי עָרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי" (בראשית א, לא) ה' יתירה למה ליי? מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו" (שבת פח).

מקשה מרן החת"ס (במס' ע"ז) לפי מה שהגמרא אומרת "מכאן מודעא רבה לאורייתא" יוצא שישראל לא קיבלו את התורה עד לימי אחשוורוש, ולפי"ז התנאי שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית לא התקיים, אז כיצד לא חזר העולם לתוהו ובוהו? והקשו הרשב"א והריטב"א (בגמרא שבת) שאם בפועל לא היתה תחילה קבלה מצד ישראל, שקבלה באונס לאו שמיה קבלה, א"כ מדוע נענשו ומדוע פסקו דיני נפשות ומלקות

וַיִּתְּצוּ בְּתַחֲתֵית הַהָר (שמות יט, יז) "א"ר אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. א"ר אחא בר

יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא [פירש"י: שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקיבלתם עליכם יש להם תשובה שקבלוה באונס] אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב "קִימוּ וְקַבְּלוּ הַיְּהוּדִים" (אסתר ט, כז) קיימו מה שקיבלו כבר."

"אמר חזקיה מאי דכתיב "מִשְׁמַעַי הַשְּׁמַעַתָּ דִּין אֶרְיָן יִרְאֶה וְשִׁקְטָהּ" (תהלים עו, ט) אם יראה למה שקטה? ואם שקטה למה יראה? אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה. ולמה יראה?

חותם הפולמוס

שדר לן הגאון רבי שאול אלתר שליט"א: "בשבועות האחרונים התנהל דיון מעל גבי גליונכם בנוגע למסופר בספר 'ראש גולת אריאל' שה'אמרי אמת' הפתיע את הגר"מ זמבא בתירוץ מקורי ומחודש (על דברי ה'חינוך' שעני שהביא קרבן עשיר לא יצא ידי חובתו, בניגוד למשנה מפורשת שיצא). וטען הר"י ויסנשטרן שהרי התירוץ מובא ב'שפת אמת' יומא מא, ולא ייתכן שה'אמרי אמת' אמרו כתירוץ מחודש משלו.

ברצוני להוסיף שיש לנו 'הוראת בעל דין' מהגר"מ זמבא בעצמו, שלא שמע את התירוץ מה'אמרי אמת'. בספר 'הצבי ישראל' הכולל מכתבים מגדולי הדור להגר"צ פראנק, מובא מכתבו של הגר"מ זמבא, ובין היתר כותב: "שמעתי ממור"ז צ"ל את התירוץ הנ"ל על ה'חינוך'", וכמובן אין כוונתו על ה'אמרי אמת' שעדיין חי אז [מור"ל הספר מציין בהג"ה בגליון שכוונתו על האוסטרו-בוצער צ"ל שהיה רבו, והרד"א מנדלבוים בספר חי' הגרמ"ז עמוד ע"ט בהביאו המכתב כותב בהערות שכוונתו ששמע מה'אמרי אמת' בשם ה'שפת אמת', דבר שלא מסתבר, גם מהלשון 'שמעתי' שמשמעה ששמע בעצמו, וגם היה מכנה את רבו בתואר אדמו"ר, כך שהאמור בספר 'ראש גולת אריאל' אינו מדויק, ומסתבר שהגרמ"ז לא 'הופתע מהתירוץ'].

בימים ההם – בזמן הזה!

כתב ב'דרך ד' לרמח"ל: "כל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא וכו'. ועל פי זה נצטוונו בחג הפסח בכל העניינים שנצטוונו זכר ליציאת מצרים, כי בהיות התיקון ההוא תיקון גדול מאוד וכו', הוקבע שבשוב תקופת הזמן ההוא יאיר עלינו אור מעין האור שהאיר אז ותחודש בנו תולדת אותו התיקון וכו', ועל דרך זה חג השבועות".

במסכת אבות (ו, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה". וכתב ה'תפארת ישראל': "אמרו הטבעיים בספריהם, שגם עכשיו סביב להר סיני נשמע באוויר שמעל ההר תמיד קול הברה כעין קול רעם דברים ואין מבין. ויש לומר שזה רמז התנא במשנה שהקולות הנשמעים שם יתנו רמז לאדם להזכירו 'מתן תורה'. וכי עכשיו ירעם על הדור על שאינם מכבדים אותה כראוי לשמור מצוותיה כראוי, וזהו ה'קול הקטן' החוזר מה'קול הגדול' שנשמע אז ביום הקהל בעת מתן תורה, וזהו 'בת קול' האמור במשנה – רצה לומר קול שנולד מקול אחר". (אתה בחרתנו' להגה"ח רבי נחמן יוסף וילהלם שליט"א)

שע"י מסירת מודעה נודע שאין מקח (עי"ש). עכ"פ עולה מדבריו שכל עוד שלא נמסרה מודעה בפועל, אלא שנעשה מקח באונס – באופן שלא קיימת הסברה דאגב אונסא וזווי גמר ומקני – וכגון שנאנס לתת מתנה, אזי רק הנאנס יכול לחזור בו (משום חטא האונס, ברומה לחטא האונאה) אך המאנס אינו יכול לחזור בו.

והנה, במקרה זה ברור שיש כאן מקח ויש קניין ואין חסרון דעת, אלא שישנה זכות מיוחדת של הנאנס לחזור בו (וכפי שהתבאר לעיל לגבי המתאנה).

ולאור זה נראה שהרי כמתן תורה לא היתה מסירת מודעה בפועל מצד ישראל (ולשון הגמרא מכאן מודעה רבה וכו' אינו אלא אפשרות שיש לישראל, אך היא לא מומשה בפועל). ממילא ברור שעם ישראל קנה את התורה במעמד הר סיני למרות שזה היה באונס. וכל זמן שלא באה מסירת מודעה מצידם הדבר חל – אלא שעדיין קיימת להם זכות חזרה.

ממילא מיושבת שאלת מרן החת"ס מדוע לא חזר העולם לתווה ובוהו? שהרי כל זמן שלא מסרו מודעה חלה מסירת התורה!

וכן מיושבת קושיית הראשונים מדוע נענשו ישראל? לפי שישראל מוכנים לצאת לגלות ולהיענש בחומרת הדין, ובלבד לא למסור מודעה שהם חוזרים בהם מקבלת התורה ח"ו! "וזה תוקף גודל אהבת בני ישראל להקב"ה ההרוגה עליך והיתה כצאן טבחה – אך חבוקה ודבוקה בך!"

עד ימי אחשורוש? ומדוע גלו מן הארץ בעוונם בימי בית ראשון, והרי כל הקבלה לא היתה אלא מאונס!

מבאר הגאון רבי צבי בן שליט"א, ר"י 'חזון נחום': קיי"ל בדיני אונאה, שבמקרה שיש ביטול מקח אזי רק המתאנה יכול לחזור בו, אבל המאנה אינו יכול לבטל המקח – כמבואר בשו"ע (חו"מ סי' רכ"ז, ועי' בטעם הדבר בסמ"ע סק"ז). על כרחך ביאור הדבר שיש כאן מעשה קניין מועיל, אלא שאעפ"כ יכול [המתאנה] לחזור בו. וזו זכות מיוחדת של חזרה שנתנה לו התורה, מפני האונאה.

והנה, לגבי דבר שנעשה באונס, מובא בחזון יאיר (סי' מ') שאם הנאנס מסר מודעה אזי לא רק הנאנס יכול לחזור בו אלא גם המאנס. מדוע? כיוון דמחמת מסירת המודעה לא גמר ומקני, וא"כ אין כאן כלל מקח ושניהם יכולים לחזור בהם!

ואין לדמות זאת לדין הנ"ל שרק המתאנה יכול לחזור בו, משום ששם חל הקניין, כמבואר, וכל אפשרותו של המתאנה לחזור בו זה מכח זכות מיוחדת שנתנו לו מחמת חטא המאנה. משא"כ כאן שזכות החזרה אינה מחמת חטא המאנס – שהרי תלוייה וזבין וזביניה וזביני – אלא שכל המקח בטל מחמת מסירת המודעה, ממילא יכולים שניהם לחזור בהם.

ה'קצות החושן' (סי' ר"ה) חולק על ההגדרה שמאנס שונה ממאנה, לפי שבמאנה יש חטא ובמאנס אין חטא, אך מסכים לעיקר הדבר

מעשה למעשה

ישראל למברגר

מעשה:

פעם נשאל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל: מיהו גדול הדור? השיב מיידית: "המשעבינער רב!" השואל, שלא היה ותרן, הוסיף וחקר: זאת מניין?

הסביר לו הרבי בחכמה: תשאל כל חסיד מיהו גדול הדור? הוא יצביע מיד על הרעב שלו! תשאל כל תלמיד מיהו גדול הדור? הוא יצביע מיד על רבו!

מובן וטבעי שכל חסיד יעמיד את רבו במקום הראשון, אז מה עושים? שואלים כל אחד מהם שאלה נוספת: ומי הוא גדול הדור אחרי הרבי שלך?

כאשר שאלה זו נשאלת עונים כולם שבמקום השני ניצב "המשעבינער רב!"...

למעשה:

באמצעות סיפור מחוכם זה, מבאר הרב מרדכי נויגרשל שליט"א, לשון בספר הכוזרי. מלך כוזר מחפש את האמת, פוגש חכמים אך מתאכזב עד שהוא מגיע למסקנה שיש לברר אצל היהודים:

"אמר הכוזרי אני רואה שצריך לשאול ליהודים, מפני שהם שארית בני ישראל, מפני שאני רואה שהם הטענה והראיה לכל בעל דת כי יש לבורא תורה בארץ".

מה בעצם אומר כאן המלך? הלוא בעם-ישראל כולכם מודים! את התורה שניתנה להם בהר-סיני לפני 3330 שנה אינכם מכחישים! אלא מאי? יש לכם 'הוספות' - 'מויחל' טובות! הרשו לי להתחבר למקור הטהור!

מעשה:

אם יש את נפשך לברך ברכת "שעשה את הים הגדול", כלך לך למפרץ גיברלטר. גם אם יש את נפשך לחזות בנפלאות 'המקוק הברברי' כלך לך למפרץ גיברלטר! מדובר בקוף מזן נדיר, שהשתמר במקום ונחשב ל'חיה הלאומית'. גיברלטר הינה מובלעת קטנה בין ספרד לים התיכון, מעשיה עתיקת יומין גורסת שכל עוד תשתמר מושבת הקופים בצוק, ישרוד השלטון הבריטי במקום. זו אולי הסיבה שבמשך שנים רבות היו הקופים באחריות ישירה של הצבא הבריטי. כל תפקידו של קצין מיוחד היה לשמור על רווחתם (אגב, צ'רצ'יל האמין באמונה הטפלה... כאשר התמעטה אוכלוסייתם בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, הורה לייבא

ברחיות קופים ממדינות אחרות). יהודי שביקר במקום תיאר באוזנו את החוויה הבאה: באותו בוקר, נח כדרכו 'ענן גיברלטר' הנודע, על הצוק ועל מורדותיו המערביים. טיפסנו במדרגות הצוק, מצוידים ב'פסטה'. אתה רק מניח כמה פיסות על הכתף, ומקוק נוחת עליך ואוכל... אך עד מהרה נעכרה האווירה השלווה, כאשר המילה Juden [-יהודים, גרמנית] נשמעה במקום בקול ארסי. כבן למשפחה ניצולת שואה לא קל לי לשמוע את זה בשפת המקור. 'יודען' 'יודען' ושוב 'יודען'. היתה זו תיירת מגרמניה. בטח 'אייניקל' [-נכדה] של מישהו שלא בדיוק שקט על שמריו בתקופת השואה...

על-דודים. בעוד דקות ספורות יעמוד בנו של הגאון רבי ברוך שמעון סלומון זצוק"ל – ר"י נחלת דוד – תחת החופה, עם כלתו, נכדת הגאון הגדול רבי שמואל בירנבוים זצוק"ל – ר"י מיר בארה"ב. פונה רבי שמואל לרבי ברוך שמעון ואומר: "מָעַן הָאֵשׁ זֵיךְ נָאֵךְ נִיטְנָעֲרִיגט!?" [עדיין לא התקוטטנו!] וכוונתו לגמרא הידועה בשבת (קל). "ליבא כתובה דלא רמו בה תיגרא" ... נו, אם צריך – צריך. מעלים קושיא על השולחן ומתחילים 'להתקוטט', בבחינת "מתחילה נעשו אויבים זה את זה." (קידושין ל:).

זהו. אין חתונה, אין חתן ולא כלה. גם התזמורת, הפרחים והצלם – הכל עורבא פרח. רק בתום עשרים דקות ארוכות של רתחא דאורייתא, נתקיים בהם סיפא דמימרת חז"ל "ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה". הניגון המסורתי נשמע ברקע. צועדים לחופה.

למעשה:

שח באוזנו מי שנכח במקום, הרה"ג רבי משה ויסנשטרין שליט"א מאלעד: ומה אתם חושבים שרבי שמואל באמת סבר לצאת ידי חובת תגרת הכתובה באמצעות דברי-תורה? לא מיניה ולא

שתקתי. והיא בתגובה הגבירה את התקפותיה. בשלב מסוים גם היא הניחה פסטה על הכתף. קוף נחת עליה, אבל במקום לטעום מהפסטה הוא חטף לה את התיק, זינק מעבר לגדר, והתיישב על הצוק.

נו, לך תתרוצץ אחרי קוף בצוק גיברלטר. במקרה הטוב תיפול לאחת מ-150 המערות המרהיבות המפורזות כהר, במקרה הפחות טוב...

היא כמובן צעקה בהיסטריה – אך אין מושיע לה. הקוף פתח את התיק בנחת, שלף חבילת שטרות 'יורו' ו... החל לקלף אותה כמו בננה. מקלף וזורק. מקלף וזורק. השטרות מתגלגלים במורד הצוק והיא צועקת.

במהלך כל ה'דרמה' המשעשעת שמרתי

מקצתיה! הוא פשוט רצה להמשיך ללמוד. בכל מקום, בכל מצב ובכל זמן. אבל יש חופה ועכשיו אי אפשר ללמוד? אז הוא מצא פטנט...

אם תמצוי לומר, אהבת התורה שנגלתה לעינינו באותו ערב, היא הרבה יותר עמוקה – אין סופית! הטו אוזנכם למה שהתרחש:

תחת אותה חופה הכריז הכרוז: "הַיְיָדָע הַגָּאון הַגָּדוֹל רַבִּי שְׁמוּאֵל בִּירְנַבּוּיִם, ר"י מיר, מְבוּבֵד בְּסִידוֹר חוּפָה וְקִידוּשִׁין!" הוא התייצב, נטל את הכוס בידו, החל לברך, ופרץ בבכי משתפר.

אף אחד מהנוכחים לא התפלא, הלוא הכלה שתחי' היא בתו של הגאון רבי אריה לייב זצ"ל – הבן, העילוי המופלא, שרבי שמואל שכל בחייו רח"ל – פלא שהרגשות בשעה זו עולים על גדוּתיהם?

הבכי הנרגש נמשך ונמשך, עד שמי שסידר את הקידושין בסופו של דבר היה אבי החתן...

הסיפא של הסיפור מכפיל ומעצים את הרישא. שערו בנפשכם באיזה לב רָגַשׁ יושב רבי שמואל לפני החופה [כפי שהבכי המתפרץ בהמשך הוכיח] אך מה מטריד ומסעיר את דעתו באותה שעה? איך להמציא פטנט שיאפשר לו גם בשעה זו לדבר עוד קצת בלימוד?

למעשה:

על ארשת פנים חתומה, לא הבעתי שמחה לאיד – למרות שבהחלט 'לא הצטערתי'. הקוף החל להגביר את קצב קילוף השטרות והיא התפרצה: "הכל בגלל היודען!!!!" ככה? החלטתי שהגיע הזמן להגיב: נעמדתי מול הקוף וכל שטר נוסף שהוא קילף לצוררת היהודים זיכה אותו במחיאאות כפיים...

באותו רגע, אי-שם על הצוק הגיברלטרי, קיבלתי משמעות חדשה ב"מאי הר סיני?"

'שיכור מתורה' זו ההגדרה ההולמת את מרביץ התורה זצוק"ל עמו התרחש הסיפור הבא. מוחו מהיר כברק, חשיבתו חדה כתער, ואהבת התורה מפעמת בקרבו כלהב אש.

כאשר היה שומע 'קרומוקייט' [עקמומיות] היה נחרד ונוזעק. או אז היה הגורם לעקמומיות חוטף על הראש: 'אָ קְלָאָץ!' [בול עץ], וכדומה תארים שונים... פעם אחת הגדיל צעיר אחד להציע בפניו דבר עקום, והוא נחרד: "אָ שִׁיבוֹר אָ טָעֵרֶק" כלומר: שיכור טורקי. וכל זאת למה?

הסביר: שיכור מדבר ומדבר, הוא לא שם לב מה הוא אומר, לא מבין כלום, אבל לפחות הסובבים אותו שומעים, מבינים, ומחייכים... ככה זה עם שיכור, אבל עם טורקי התהליך הפוך. הוא מדבר ומבין היטב מה הוא אומר, אבל הסובבים אותו מבינים מילה – מי פה מבין טורקית? "אָ שִׁיבוֹר אָ טָעֵרֶק" משלב את שתי המעלות יחד, אחרים לא מבינים מה הוא אומר – והוא עצמו גם לא מבין.

חלף שבוע ונלחש באוזנו שאותו צעיר 'לקח כבוד' את התואר שניתן לו. מיד קרא לו, האיר לו פנים, דיבר איתו בלשון רכה, וגילה לו עד כמה הוא מחבב ואוהב אותו. רק הדברים הלא-ישרים שאמר הם שגרמו...

למעשה:

בסיומה של השיחה ביקש מהצעיר להזכיר לו מתי, ובגין מה, היתה ההתרחשות הזו? חזר הצעיר על הסברא שאמר אז ומיד שמע שוב: "אָ שִׁיבוֹר אָ טָעֵרֶק" –

הר שירדה שנאה לאומות העולם" (שבת פט). שנאת עולם – לעם עולם. היא הרי מעולם לא ראתה אותי, ספק אם ומתי פגשה בכלל יהודי. אבל השנאה העצומה מבעבעת. יוקדת. ולא עוד, גם כאשר היא באה על עונשה על-אתר באופן כה נפלא, זה לא מעורר אותה לחשוב "אולי טעיתי?" אלא אדרבה: "הכל בגלל היודען!!!!"

ככה זה כשאדי השנאה חוסמים את החשיבה והראייה.

"מאי הר סיני? הר שירדה שנאה לאומות העולם" –

חומר מתאים למדור – מרקע אישי או שנשמע מכלי ראשון

ניתן לשלוח לת.ד. 1008 מיקוד 9100901 ירושלים. דוא"ל: 8126214@gmail.com

לקראת קבלת התורה. שיחת הדרכה במעונו של הגאון הגדול

יהודא שלזינגר שליט"א, ראש ישיבת "קול תורה", על הדרך לר

איך הופכים להיות "מקבל"? כיצד מטפסים על שליבותיו של הסולם, להיות ראוי לקבל תורה? פנינו למי שכבר עשרות שנים נמנה על גדולי מרביצי התורה ומוסריה, שהעמיד דורי דורות של מקבלים, כדי לקבל את הדרכתו

תורת

בחרדת קודש נכנסנו אל מעונו של הגאון הגדול רבי משה יהודא שלזינגר שליט"א, ראש ישיבת "קול תורה" כבר למעלה מיובל שנים וחבר מועצת גדולי התורה. ראש הישיבה שליט"א ממעט להתבטא באופן פומבי, אך לכבוד "יום מתן תורה", ניאות לפתוח את אוצרותיו. על אלה שהיו גדולים בלהיות "תלמידים" | וחי עולם נטע בתוכנו

שהגענו למעונו של הגאון הגדול ראש ישיבת "קול תורה" שליט"א אזרנו אומץ והינו לפה של כל החפץ לקבל תורה, ושאלנו: הלא ידוע מקדמונים שבכל חג כל שנה ושנה מתחדשות ההארות וההשפעות של אותו החג, אם כן ביום מתן תורה מתחדשת קבלת התורה וכאן בני הישיבות שואלים, איך יבינו את עצמם שיוזבו על ידי הבנה זו לקבל תורה?

ראש הישיבה שותק מספר דקות ובורר את מילותיו: המ"ט יום של ספירת העומר הם ימי הכנה לקבלת התורה. בני ישראל שיצאו ממצרים ספרו והמתינו מ"ט יום, אף שלא הקריבו עדיין קרבן העומר, משום שגם אחרי שהם בני חורין ובעלי בתים לעצמם, עדיין צריכים מ"ט יום להכין את עצמם להיות מקבלי תורה. אם כן הימים האלו שבין פסח לעצרת נועדו כדי להכין את האדם להיות 'מקבל'. וכמבואר בספר החינוך ענין הספירה הוא ההשתוקקות לקבל תורה 'כעבר ישאף צל'.

וכאן עובר ראש הישיבה למעשה ואומר בכאב שבדורנו יש חיסרון גדול אצל חלק מהתלמידים שלא נוטים לשמוע שיעורים ומחמת כך לא נעשים 'מקבלים', והדבר גורם רפיון אף לאחרים. יתכן אולי שהדבר נובע מזה שבשונה מהדורות הקודמים שלא כולם הלכו ללמוד בישיבה, אזי מי שכן הלך לישיבה באמת רצה ללמוד ולקבל מהרבנים שמסרו שם שיעורים – אבל כיום כ"ה כולם הולכים לישיבה, אלא שיש בזה חיסרון מסוים שהרי שונים הבחורים ברמת ההבנה והקליטה זה מזה

ולא כל אחד מתאים לשמוע את אותו השיעור. אם היה גיוון יותר שכל אחד ילמד כדרך הראויה לו וישמע שיעור בדרך שמתאימה לו, היו התלמידים מתעלים יותר בלימוד וכתוצאה מכך גם הייתה פחות בטלה. לדוגמא, בגליציה ובשאר המקומות שלא למדו בישיבות אלא בשטיבלך וגם צורת הלימוד הייתה שונה שלמדו יותר בבקאות, ובכל זאת יצאו ת"ח וגדולים מופלגים כי התאימו את סגנון הלימוד לדרך המתאימה להם, אבל המצב כיום שישנם תלמידים שחושבים שאינם מוכשרים ללמוד כמו כולם ונשברים. אם נכוון אותם ללמוד בצורה המתאימה להם לפי נטייתם ותכונותיהם, הם יפרחו ממש. מספר לנו ראש הישיבה שליט"א, "היה אצלי בחור אחד שהתלונן שלא מצליח כ"כ בלימודו ושאל לעצתי, הצעתי לו ללמוד בצורת לימוד מסוימת שהייתה מתאימה לאופיו ולתכונותיו, ולאחר תקופה שלמד בדרך המתאימה לו הגיע אליי עם חיבור מופלא שחיבר. וטעם הדבר הוא, שכל אדם בנוי בצורה שונה, עם הבנה אחרת ודרך חשיבה משלו. אבל כאשר לומד באופן שלא מתאים לטבע שלו, הוא קולט את הדברים לא כמו שצריך, ולעיתים זה עלול חלילה להביא נזק. אבל כשמוצא את הדרך שמתאימה, לו הוא פורח.

מרן רבי חצק'ל סרנא אמר פעם על מרן רבי ברוך בער, תלמידו של מרן הגר"ח מבריסק, שבדור ההוא הם היו גדולים בלהיות תלמידים. בזמנם שמעו שיעורים, היה אפשר להתווכח, לא להבין, או אפילו לא להסכים, אבל שמעו את השיעור עד הסוף. ואילו היום, בחור מחדש חידושים עוד לפני שהוא שומע שיעור ובמצב כזה חסר את ה"קיבל" לפני המסרה. מי שרוצה לצמוח, חייב לשמוע שיעורים שהם

רבי משה

ליות "מקבל"

ה"קבלה"

מרן החזו"א ומרן הבריסקער רב. היו כאלו שלא סברו כדעתם כי הלכו בדרך רבותיהם, אבל הייתה דרך ארץ כלפיהם ויראה מהם. ידעו שהם מנהיגי הדור ושהם בדרגה אחרת, נשגבת מאתנו, וצריך לקבל את דבריהם. היום חוצפה יסגי. כל ילד שלא שנה ולא פירש, כבר יש לו דעה ומזלזל בגדולי ישראל. יהודי מטורונטו שהיה תלמיד שלנו אמר לי שעוד עשור נראה ונסבול מהתוצאות של המצב הנוכחי משום שהיא גורמת לצעירי הצאן לאבד חלילה לגמרי את האמונת-חכמים שלהם, שהיא הדרך היחידה לצלוח את סערת התקופה ואת קשיי הדור ופגעיו.

בעבר, חלל כן היו דיבורים על שיטות בלימוד בישיבות מה שאין כיום.

בעבר בישיבות היו מדברים, דנים ומתחבטים בכל מיני שיטות בעבודת ד' – כגון שיטת קלם מול נובהרדוק וכיו"ב שיטת בריסק לעומת שיטתו של הגר"ש שקאפ, כמדומה שבהשפעת מרן החזו"א הדברים נכנסו למסלול קבוע וידוע, בו צורת הלימוד והישיבות טבעית וברורה ולא יתווכחו על שיטות הלימוד, כי מחלוקת מקלקלת את היראת-שמים ואם אין יראת אלוקים במקום הזה...

לפעמים בחר ישיבה מרגיש מדוכדך כי אינו מכיר בערך עצמו ולא רואה ברכה בעמלו, וכך מתגנב ללבו הספק – אולי בהיין אצליה יותר...

ה'מסילת ישרים' כותב בפרק א', "ולא עוד אלא שאם תכלית בריאת האדם היה לצורך העולם הזה לא היה צריך מפני זה שתנופה בו נשמה כל כך חשובה ועליונה שתהיה גדולה יותר מן המלאכים עצמם והוא מה שלמדנו חז"ל וגם הנפש לא תמלא..." לכאורה צריך להבין, במה באה לידי ביטוי המציאות של חשיבות

בישיבה צריך ללמוד ולחדש כמו בולם...

כדי לשמור על הייחודיות שלו, בחר חייב לקיים 'עשה לך רב', שיהיה לו רב שמכיר את אופיו ותכונותיו, שידריך אותו מהי דרך הלימוד שמתאימה לעלייה שלו בתורה. אסור שבחור יסחף בלימוד אחרי דרך שלא מתאימה לו כדי להשיג מעמד בישיבה. סופה חלילה כישלון.

ראש הישיבה מוסיף עוד יסוד גדול ואומר: הדרך לקבל תורה זה על ידי מידות טובות, כך מפורש ברבותינו כי תורה בלי מידות, לא זכה ונעשית לו סם המוות.

וכאן מדבר הראש-ישיבה בכאב על חורבן המחלוקת בדורנו ואומר 'שאינ דבר מרעיל יותר מזה'. פעם כשהייתי צעיר היו גדולי ישראל

חלק מבניין ה'תלמיד חכם' שבו, וגם אם לא הבין את השיעור, אז שיעבוד וישקיע וינסה להבין ורק לאחר שהבין יכול לבקר ולשאול. ויש תופעה נוספת, בחור מגיע לישיבה ועוד לפני שידע את הסוגיה ואת דברי הראשונים, הוא כבר 'מחדש'. מי שרוצה לצמוח ישר, דבר ראשון שיהיו בהירים ונהירים לו השקלא וטריא של הגמרא ושיטות הראשונים. אחר כך תחדש... בכלל, בימינו מלמדים מוקדם מדי, ואפילו את ילדי החיידר, יסודות בלומדעס', במקום להשקיע בבנייה עצמית של הנער להבין את דברי הגמרא כדבעי.

איך במסגרת הישיבה יכול בחור לשמור על הצביון האישי וללמוד בדרך המתאימה לו, אף שפעמים אין כך דרך הלימוד של שאר בני הישיבה, ובפרט שבכדי להיות בחור נחשב

עולם. היום הרחוב אפס, ירוד, ריקנות גמורה, ובן תורה צריך לדעת מה כן יש לו - שהוא המופלא בעולמו של הקב"ה ושיש לו נשמה שטבעה לחפש ולהשיג עוד ועוד ולא תתמלא אלא אך ורק מתורה. וכמה הוא מעל האפסיות והריקנות שמסביב.

מוסיף ראש הישיבה שליט"א: 'אני חסיד של ספרי רבי אביגדור מילר זצ"ל. ממש ספרים נפלאים, חלק מהם תורגמו לעברית, ובספריו הוא מלמד אותנו שהעולם מלא תוכן. פלאי פלאים, כמה שאנו חושבים שאנחנו יודעים לא נדע אפילו חלק קטן ממנו. כל אטום, כל מולקולה, כל כוחות הטבע שמיליארדים של דוקטורים לא ישיגו הכל. יש כוח בטבע שפרי יכול להוליד. יש כוח בכל דבר, והרוח שיש באדם היא הכי גדולה - ואת זה צריך בחור לקחת לתוך נשמתו: 'חיי עולם נטע בתוכנו! דבר זה אמנם נוגע לכל השנה, אבל במיוחד

היה שבע רצון. זה בא מתוך מה שהתורה ממלאת את הנשמה והאדם מרגיש מסופק.

כשהראש-ישיבה הזכיר שראה את מרן החזו"א הערנו כבדרך אגב: כפי שהבנו, זכיתם לקרבה יתרה ממרן החזו"א זצוק"ל...

הגאון הגדול שליט"א עונה לנו בענווה, וניכר שמכסה טפחיים מהקירבה שמרן החזון איש רחש לו. 'אחרי סיום לימודי ב'קול תורה' למדתי בסלבודקא וכשהאבא נפטר, מרן החזו"א זצוק"ל אמר לקרוב משפחתי שהוא רוצה לראות אותי. זכורני שמאד חששתי וחיפשתי זמן שאף אחד לא נוכח, והגעתי לביתו של מרן החזו"א. הסבר פנים והערכה שהעניק לי ולכל בן תורה צעיר, הביאני לסור לביתו מדי פעם, אך לא הרבתי לבוא כי חסתי על זמני...

וממשיך ראש הישיבה: זו חובתו של בן ישיבה לעורר בעצמו את החשיבות והערך של החיים בכלל ושל כל רגע בחיים שעוסק בתורה שבזה הוא נקשר במהותו לאמת של הבריאה, וכשבחור יפנים את זה - זה יגרום שיעריך את פועלו, שירצה ללמוד ולא ירצה להתבטל. בעבר, לפני המלחמה, כשבחור כבר הלך לישיבה, הוא העריך מה זה לימוד תורה וזה עצמו נתן לו הרגשת חשיבות וסיפוק. גם בימי הבראשית של הקמת עולם התורה בארץ ישראל, באו בחורים מהקיבוצים לישיבות. בחור שכזה, הייתה לו חשיבות והכרת ערך עצמו וזה תרם שיעריך את הלימוד וינצל את זמנו, וזה הדבר שלפעמים חסר לבחורים כיום. נעדרת הרוממות וההכרה שיש לנו נשמה גדולה, שהסיפוק היחיד שלה הוא לעסוק בתכליתה 'תורה ומעשים טובים'.

בזמנו הורו גדולי ישראל וכן ידוע גם מהגאון שלא לעסוק בשער הייחוד שבספר חובת הלבבות, אומר הגאון הגדול שליט"א, שלולי דמיסתפינא, הייתי אומר שהיום ראוי ללמוד אמונה ולהעמיק דעת בגדלות הבורא. והטעם, כי בעבר הרחוב היה מאמין בהקב"ה ולא עמד על הפרק כפירה חלילה בבורא

הנשמה ואיך רואים זאת מ'הנפש לא תימלא'.

אלא מסביר לנו ראש הישיבה, הקב"ה יצר את האדם ונטע בו מציאות של 'רוח', של אנרגיה שגורמת לאדם להיות עסוק תמיד במה שחסר לו ומי שיש לו מנה רוצה מאתיים. וזה הכוח של הנשמה הגדולה שיש באדם שהאדם יחפש כל הזמן איך למלא את עצמו. וכתב מרן החת"ס (בתורת משה פרשת תולדות על הפסוק ויתן לך) ומי שיש לו כל משאלותיו בלי שום מניעה יום יום מואס בחייו וכבר היה מעשה בזמנינו מי שאיבר עצמו לדעת והניח אחריו מכתב כי מרוב עושרו וכל תאותיו הוא מואס בעולם... רואים מזה בבירור שיש לאדם נשמה ורוח, שהאדם מרגיש כל הזמן צורך למלא אותה. והרשעים משתמשים באנרגיות האלו של הנשמה לעשות דברים רעים, ולכן הברייתא בסנהדרין עא: אומרת: 'שינה ויין לרשעים הנאה להם והנאה לעולם', משום שהשינה והיין עוצרים את הרוח של הרשעים מלהתפרץ ולכן טוב לעולם.

(רואים את זה במוחש מהעיסוק של המון העם בתחרויות ספורט למשל, שאדם נקשר לקבוצה מסוימת וכל הזמן ראשו עסוק שהקבוצה שלו תנצח למרות שידוע שזה רק משחק ואין בזה תוכן אמיתי. והסיבה לכך היא מחמת שהרוח והנשמה שבתוכו מחפשים איזו חיות וסיפוק ונדרמה לו שזה ממלא אותו, ונתאר לעצמנו שלא היה ספורט בעולם הרי הרוח הזו שלא הייתה מנוצלת לאיזה תוכן הייתה מביאה חורבן, חס ושלום.) אבל מי שעוסק בתורה ממלא את עצמו, וזה הדבר היחיד שנותן לאדם סיפוק והנשמה מרגישה מלאה. וכמו שממשיך שם מרן החת"ס, 'אך עם ד' אלו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא...'.

ניקח לדוגמא את מרן החזו"א זצוק"ל. הוא היה חסר כל, כמו שהעיד רבי זליג שפירא בהספד ואמר כי בתקופה האחרונה מרן החזו"א דיבר אתו ואמר לו שצריך לקנות מכנסיים חדשים ושאל - מגין יהיה לו כסף לשם כך? אבל מצד שני, מספר הראש-ישיבה אני ראייתי אותו ותמיד היה עם חיוך על הפנים. לא היה לו כלום מהעולם הזה, אבל תמיד

מרן רבי חצק'ל סרנא אמר פעם על מרן רבי ברוך בער, תלמידו של מרן הגר"ח מבריסק, שבדור ההוא הם 'היו גדולים בלהיות תלמידים'. בזמנם שמעו שיעורים, היה אפשר להתווכח, לא להבין, או אפילו לא להסכים, אבל שמעו את השיעור עד הסוף. ואילו היום, בחור מחדש חידושים עוד לפני שהוא שומע שיעור ובמצב כזה חסר את ה"קיבל" לפני המסרה.

מתוכם! בשם החילוניות הם עשו דברים שהרסו את עצמם! אנחנו לא מספיק מציבים להם מראה מול העיניים – תראו איך הרסתם את עצמכם!!! ולא מספיק מפנימים כלפי עצמנו, כמה ריק שם בחוץ, ועד כמה מגעת גדלות האדם שעמלו בתורה – מה ביני לבין בן חמי.

הרמב"ם במורה נבוכים כותב שמי שחי במדינות הצפון והדרום הם כבהמות (כוונתו למקומות שבאותן השנים היו בהם פראיים וחסרי תרבות) וזה משום שחיו כבהמות רק בשביל לדאוג לחיים החומריים שלהם. הם אכלו כדי לחיות וחיו כדי לאכול. כיום זה לא רק ב"מדינות הצפון", אלא זו דרך חיים של כל אלו שמחוץ לעולם התורה.

ולכן אנו צריכים להשריש בנו יותר את מעלת ה'בן תורה', את השמחה והרוממות של 'חיי עולם נטע בתוכנו', את ההבנה שכל דבר שאני לומד בתורה, משמעותו שאני כפוף למהלך שהקב"ה קבע בעולם, שאני משעבד את הרגש והרצון להוראות התורה וכאמור במסילת ישרים שהנשמה תמצא נחת רוח רק בזה.

ניצלנו את ההזדמנות הזו לשמוע על הקמת ישיבת 'קול תורה' בימים שעוד כמעט לא היו בארץ ישראל ישיבות. מספרים שמרן המשיגה הגה"צ רבי ירוחם ממיר, היה נותן יחס מיוחד לבחורים שהגיעו מגרמניה כיוון שהעריכם שעזבו את דרך 'תורה עם דרך ארץ' שהייתה מקובלת במקומותיהם ובאו ללמוד תורה. 'קול תורה' נפתחה עבור יוצאי גרמניה, האם בארץ היה קושי לפתוח ישיבה ליוצאי אשכנז על אדני התורה בלבד?

עד שנפתחה ישיבת 'קול תורה' היו ביישוב החדש שתי ישיבות: ישיבת

המשך בעמוד 34

דברי המס"י להכביד העבודה שלא יישאר רווח להתבונן. זאת כמוכן מלבד האסון הנורא אם מדובר במכשיר לא כשר שיש בו גם 'ולא תתורו אחרי לבבכם' וגם 'אחרי עיניכם' – גם מראות אסורים וגם דעות כוזבות ועל כך כבר עוררו גדולי הדור.

עוד מעורר הראש-ישיבה שליט"א על כך שחסרה אצל בני התורה ההשקפה התורתית הנכונה, הן כלפי פנים והן כלפי העולם שבחוץ. וכלפי מה הדברים אמורים? "בעבר גם אלו שלא שמרו תורה, היו אידיאליסטים. הם היו ציונים וכופרים ר"ל, אבל בדרכם, הרגישו קשר ואחריות לכלל ישראל. אבל לאחר הקמת המדינה, נכנסו רוחות עוד יותר רעות. הם השקיעו כוחות אדירים ובשם הדמוקרטיה, זכויות אדם ופמיניזם ואידיאליזם אחרים, הרסו את כל השייכות לכלל ישראל. כיום החילוני מופקע לגמרי וגם לא יודע מה הוא עושה כאן בכלל בארץ ישראל, בשביל מה הוא צריך לסבול כאן. באחת מנסיעותי לטובת הישיבה ניגש אליי יהודי שאינו שומר מצוות ושאל אותי: מי היו כאן קודם, היהודים או הערבים? ואז התערב אדם נוסף ואמר שהיו כאן הכנענים! כל כך חלשה אמונתם גם בצדקת הדרך שלהם!

ועוד דוגמא: ראש הרופאים מסתפק את מי צריך לרפא קודם – מחבל פצוע או יהודי פצוע, או הדרישה להכריח מחבלים לאכול, כדי שלא יהיו הפגנות ובעיקר ההתעקשות של מקימי המדינה לגייס בנות, דבר שלא קיים כמעט בשום מדינה בעולם. דבר זה מראה שאין בחוץ אפילו ריח של אחריות לכלל ישראל. הם השרישו את זה בכל הכוח, והרסו את עצמם על ידי העמקת ההפקרות ללא מעצור. כמה בוגדים במדינה יש

לשבועות, שהרי מעמד הר סיני נועד לעשות רושם גם על החושים, לא רק על הרעת.

כאן הגאון הגדול ראש הישיבה שליט"א נאנח בכאב על המצב כיום שנכנסו המכשירים הטכנולוגיים החדשים, המקלקלים כל חלקה טובה בכלל ופוגעים בהרגשת ערך ה'בן תורה' בפרט, ומסביר: המסילת ישרים כותב בסוף פרק ב' 'אחת מתחבולות היצר ועורמתו להכביד עבודתו בתמידות על ליבות בני האדם עד שלא ישאר להם רוח להתבונן ולהסתכל באיזה דרך הם הולכים...'

שמעתי מאנשים שמתעסקים בקירוב, שלאחרונה יש פחות נהירה לישיבות של בעלי תשובה. ומסתבר שהסיבה לזה היא, שהנהירה לחזרה בתשובה נבעה מהרגשת הריקנות שלהם, אבל המכשירים גורמים שלא יהיה לאדם רגע פנוי להרגיש את הריקנות. בבחינת

הגאון הגדול

רבי יצחק

זילברשטיין

שליט"א משיב

ש א ל ה ו"תשובה"

כסף של עבירה וחובת דיווח

שם הביא ילד קצת חלש לרישום בבית ספר תורני. בריאיון בבית הספר התרשמו שהוא מתקשה בגלל חוסר תשומת לב ותמיכה בבית והחליטו בכל זאת לקבל אותו. יחד אתו הגיע אדם מבוגר עם כיפה לבנה ששילם את דמי הרישום ובשיחה אתו התברר שהוא הסבא. הילד גדל אצלו בבית כיוון שמסיבות שונות לא יכול להיות בבית ההורים.

{ 10 מוסף שבת קודש }

כשנתבקש לשלם עבור ספרי לימוד וכדומה אמר למנהל כי באמת אין לו אמצעים אבל הוא רוצה לגלות למנהל שהוא השיג את הכסף לתשלומים בדרך אחרת. יש לו בשכונה אדם עשיר מאד. הוא מתבייש לבקש ממנו אבל הוא מצליח להשיג ממנו את הכסף בדרך אחרת, בגניבת 'אל תדאג' הוא אמר למנהל, 'אני לא לוקח ממנו הרבה, אני רק דואג לנכד שלי'. שואל המנהל, מה לעשות? האם לקחת את הכסף הזה? שאלת הרשם: האם עליי לדווח למשטרה להצילו מהחטא. מאידך אולי כתוצאה מכך נאבד את הילד?

כמדי שנה, גם השנה הביא הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שאלות מורכבות אותן נשאל ע"י מקרבים רחוקים לתורה ומה השיבו לו מרנן ורבנן זצוק"ל כשהביא את הדבר הקשה ללשכת הגזית

לבדי, זקן וגלמוד, כי אף אדם בעולם אינו דורך על מפתח ביתי, מלבד בני היקר, שמשוחח עמי מדי יום ומפיג את בדידותי... מוכן אני לספוג את מכותיו הקשות, ובלבד שיישאר עמי וימשיך לעזור לי..."

וכאן שואל הרופא: כיצד עליי לפעול עכשיו? האם יש להסגיר את הבן הרשע, או שמא יש להתחשב בתחינותיו של האב, ושב ואל תעשה עדיף? (יצוין, כי לא מדובר במכות המסכנות את חייו של האב).

ובערת הרע מקרבך!

ובכן, קיימתי בעצמי ו'קמת ועלית', וניגשתי עם השאלה ללשכת הגזית, לבית מורי חמי מרנן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. מורי חמי שמע את פרטי השאלה, והכריע על אתר:

עלינו "לרחם" על הבן ולמוסרו למשטרה, מכיוון שעל כל מכה שהוא מכה את אביו, הוא מתחייב מיתה. ובאשר להמשך חיי האב, יש לבטוח בקב"ה, שהוא מנהל את העולם, ודואג ומרחם על כל בריותיו, וכשם שעד היום דאג להחיותו ולספק צרכיו, כך גם ימשיך לדאוג לו בעתיד, והרבה דרכים למקום... והורה מרנן זצ"ל שלמעשה יש לפנות אל רב השכונה של הזקן ולבקשו לדאוג לטיפול ביהודי הגלמוד.

הנמנע מלהפריש נחשב כחוטא ב'קום ועשה'

ומעתה, גם בשאלתנו נאמר: מכיוון שהמנהל מודע לעובדה שיש כאן גנב ותיק שכל עסקו בגניבות – מוטל עליו לדווח על כך למשטרה (כשלא ניתן להפרישו בדרך אחרת, כגון על ידי דברי תוכחה), ובזה יפריש את החוטא מגנבותיו, וגם יציל יהודים מהפסד, כפי שציוותה התורה "לא תעמוד על דם רעך".

ואף אם קיים חשש לגורלו הרוחני של הנכד במידה וסבו ייתפס על ידי המשטרה, בכל זאת אין לנו לעשות חשבונות שכאלו, וזאת משום שהיודע על יהודי שעובר על חטאים, והוא יכול להפרישו, ונמנע מכך, נחשב הדבר כאילו גם הוא שותף פעיל בחטאים שהלה עושה, כמבואר בתוספות במסכת שבועות (ל'), שכתבו שאם יודע אדם אודות איסור שעומד להיעשות, והוא שותק, ולא מעיד כך בבית דין על מנת למונעו, נחשב הדבר כאילו האיסור נעשה על ידו, דהיינו כאילו עבר עבירה ב'קום ועשה'!

לסיכום: יש לדווח למשטרה אודות הסב הגנב, ועם זאת לפנות לרב השכונה [או העיר] שיטפל בכל צרכי הילד ובחינוכו, ובעזרת יגדל לשם ולתפארת!

תשובה:

ראשית כל, הבה ונציג שאלה נוראית נוספת. שאלה בהולה שהגיעה מרופא בכיר בבית החולים בלינסון שכה סיפר:

יהודי מבוגר הגיע לבית חולים על רקע התעלפות, יתר לחץ דם וסחרחורות. תוך כדי בדיקה, מצאתי בפלג גופו העליון חבלות קשות, ככל הנראה מחמת מכות אכזריות שהכו בו.

"מהיכן הגיעו כל הפצעים והחבורות הללו?" שאלתי אותו. "אמממ... כן נזכרתי, נפלתי מהמיטה..." ניסה להתחמק.

המשכתי לבדוק את פלג גופו התחתון, וגם שם מצאתי חבלות ושטפי-דם. "ומהיכן הגיעו החבורות הללו?" שאלתי-תמהתי. "הא, זה... מעדתי שלשום במדרגות..."

לחצתי עליו דקות ארוכות שיגלה לי האמת, ולבסוף הצלחתי בס"ד להוציא ממנו את סודו. "זהו בני אהובי – סיפר בצער – "הוא זה שחובט ומכה בי... פעמים ובני 'דורש דמים' כדי לרכוש לעצמו רכב חדש, לצאת לנופשים בעולם וכדו', וכשאני מסרב להיענות לדרישותיו, הוא מכה אותי מכות נמרצות..."

שמעתי את דבריו המזעזעים של האיש ומיד נטלתי את הטלפון על מנת לדווח על כך למשטרה. "אני מתחנן אליך" – פנה אליי כשרמעות בעיניו – "אנא אל תתקשר למשטרה. זהו בני יחירי, המשענת היחידה שנותרה לי בעולמי..."

הוא מטפל בי במסירות ובנאמנות, מסיע אותי לתפילות בבית הכנסת, עורך עבודי קניות, דואג לניקיון ותחזוקת הבית... בלעדיו אוותר

ללמוד שלא על מנת לקיים

אברך פעיל בפרויקט הכותל פגש אדם חילוני שבא להתפלל והציע לו ללמוד תורה במקום מגוריו עם אברך. הוא הסכים. התברר שהוא אדם אמיד ומבוסס וגר במושב יוקרתי בשרון. רבו סניף נתניה סידר לו חברותא והתחילו ללמוד. התברר שהוא רציני ומאד מעשי, כל הלכה שלמדו יישם אותה מיד. למדו הלכות שבת וכשבא הביתה סיפר לאשתו ואמר לה מה עליהם לעשות.

חלף שבוע ועוד שבוע והדבר לא מצא חן בעיני אשתו והיא אמרה לו: 'אם אתה מביא לי עוד פעם חוראות מהרב שלך אני לא אסכים שתלך ללמוד אתו'. הוא בנראה פחד מאשתו אך רצה בכל זאת ללמוד, החליט לבקש מהרב שילמדו יחד רק דברים שלא מחייבים קיום של הלכה למעשה. 'בוא נלמד גמרא, איזו סוגיה שלא שייכת להלכות שבת' ביקש.

האברך אינו יודע מה לעשות האם להיענות לבקשה לחיות ללמוד שלא על מנת לקיים? אולי הוא אנוס, ואולי אדרבה בגלל שהוא כל כך רציני עליהם להתמיד בלימוד הלכה למעשה.

תשובה:

יש לומר לאישה, 'אם את ובעלך תשמרו שבת – תרוויחו הרבה מאד. דוגמא קטנה, את תשמעי את בעלך ובניך שרים: 'אשת חיל מי ימצא', שיר שחיבר שלמה המלך על אמו בת שבע המלכה. אוצרות של טוב ושלווה כתובים בו, והוא גם משל לתורת ד', האושר שבפנים הבית הרגוע והשלווה, הם מעין עולם הבא, זוכים להרגיש את האושר, רק אלו שטעמו נופת צוף השבת'.

כאשר ערכתי ביקור חולים אצל הגאון רבי אליהו ברוידא, רבה של שכונת רמת החייל בתל אביב, ששבר את רגלו והיה מאושפז בבית החולים 'איכילוב' בתל אביב, שהה במקום אדם שהגר "א ברוידא הציגו לפניי כבעל תשובה אמיתי.

ביקשתי לדעת את סיפורו האישי וכיצד חזר בתשובה, ולפי הדברים ששמעתי מדובר בסיפור שכדאי לפרסמו. איש זה היה ספר במקצועו ואת שעות הפעילות של המספרה קבע גם ל... ליל שבת.

כששאלתי אותו, סיפר הרב ברוידא, מדוע ולמה הוא מחלל שבת בצורה כל כך בוטה, השיב האיש שבשכונה בה הוא מתגורר קבעו את מושבם טייסים של חיל האוויר, וכיוון שבכל

תשובה:

דברי המדרש האלו שהביא מרן ראש הישיבה זצוק"ל הובאו גם בתוס' (ע"ז, דף כב, ע"ב) וכן הביאם בערוך השולחן (או"ח סימן ס"ב, ס"א) וז"ל: ...ופשוט הוא דמי שהוא נלעג לשון, כמו שיש בני אדם שאין יכולים להטעים הרי"ש כראוי או שאין יכולין לומר שי"ן ימנית או שאומרים גימ"ל כדלי"ת וכיוצא בזה, יצא, כיון שמדבר לפי דיבורו. ויותר מזה איתא במדרש חזית על פסוק ודגלו עלי אהבה, א"ר אחא עם הארץ שקורא לאהבה איבה, כגון ואהבת ואייבת, אמר הקדוש ברוך הוא ולגלוגו עלי אהבה, עכ"ל.

ונאמר בספר חסידים (סימן יח ציינו המג"א סימן נג ס"ק טו): "אם ייפלא בעיניך על אותם המגממים בלשון, וקורין לחי"ת ה"א, ולשי"ן סמ"ך, ולקו"ף טי"ת, ולרי"ש דלי"ת, איך מתפללים או איך קוראים בתורה ואומרים

דילוגו אהבה

קבוצת אברכים לומדת ב'בית מדרש' שנמצא בבית כנסת שכונתי ומתפללת שם גם מנחה וערבית. אביו של אחד מהמתקרבים שלומדים שם, נפטר. אמרו עליו שלא היה מאינשי מעליא, אבל בנו רוצה להתפלל לעילוי נשמתו לפני העמוד. הבעיה היא שהוא עדיין אינו יודע להתפלל כראוי.

הם נכנסו לרשכבה"ג מרן ראש הישיבה זצוק"ל ושאלו את השאלה ופירטו את הסיבות מדוע הם חושבים שהוא לא מתאים להתפלל לפני העמוד: ראשית הוא מדלג מילים, שנית אינו יודע את המנגינה – הנוסח. מרן ראש הישיבה זצוק"ל ענה להם בפסוק: "דגלו עלי אהבה", דעו לכם כי דילוגים כאלו של יהודי שמתקרב, הקב"ה אוהב".

הוסיפו לשאול: מדוע עלינו לענות אמן יהא שמיה רבה לעילוי נשמת מי שהיה כזה וכוה, כפי שסיפרו עליו.

ענה להם מרן זצוק"ל: "הנשמה חזו כל כך מסכנה שכל קדיש עושה לה נחת רוח גדולה".

האברכים שבו לבית המדרש ולמדו משנה ברורה בסימן נ"ג סעיף ד שם כותב המ"ב: "שליח ציבור צריך שיהיה הגון ירא מהעבירה ושלא יצא עליו שם רע אפילו בילדותו ואפילו עשה תשובה וצריך שיהיה לו נעימות קול ועריבות ורגילות לקרוא". והוא המתקרב שלהם הרי אין לו כל זה. ושואלים מה לעשות?

מקור יותר טוב לכך, והוא מדניאל (פרק טו), כאשר המלך ביקש להאכילו 'פת בג', והוא בשר-בחלב, ביקש דניאל משר הסריסים להאכילו רק זרעונים, והציע לנסות אותם עשרה ימים כיוון שמראיהם טוב. הרי לנו שבכהאי גוונא שיתקדש שמו של מלך מלכי המלכים, מותר לנסות, ובפרט על השבת שהיא מקור הברכה.

ולנסות את ד' לצורך עצמו אסור, אבל להראות לכולם את ידו הגדולה של ד' מותר, ראין זה 'ניסיון', אלא הוכחה על מציאות ד'.

הגאון ביקש מרוצחיו לסיים את לימוד הסוגיה
נאמר בתורה "כל קדושו בידך" (דברים לג, ג) וברש"י: "כל קדושו בידך - כל צדיקהם וטוביהם דבקו בכך ולא משו מאחריך, ואתה שומרם".

לומדי תורה גדלים על האמונה הפשוטה שהתורה, ורק התורה, מצילה את האדם מכל צרה ומצוקה. אמונה זו, טבועה וצורבה בדמם של הלומדים, ובזכותה ובכוחה עברו את כל הפוגרומים ותקופות האימים - ותורתם לא זזה ממקומה.

רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א סיפר בשמו של גאב"ד פוניבז', מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל, סיפור מופלא מחייו של הגאון מטווריג. במלחמת העולם הראשונה, כך מובא בספר 'מעילו של שמואל', שהה הגאון

ימות השבוע הם עסוקים בטיסותיהם, הזמן היחיד שיש להם אפשרות להסתפר, הוא בליל שבת קודש...

"אומר לך את האמת", אמר הספר לרב ברוידא, "עיקר הפרנסה שלי היא בליל שבת ולכן אין ביכולתי לסגור את המספרה". הרב ברוידא סיפר שניסה לשכנע את האיש שישגור את המספרה לחודש אחר, ואחר כך יעשה חשבון אם הרוויח או הפסיד, "ואני מבטיח לך שתרוויח ב-30% יותר ממה שהרווחת עד היום".

כיוון שהספר לא היה להכעיסני'ק הסכים לנסות את הדבר. והנה לאחר שסגר את המספרה בליל שבת, עשה חשבון שרווחיו גדלו, לא רק כפי שהרב אמר, אלא ב-50%... מאז התקברו הוא ומשפחתו לתורה ולמצוות והפכו לבעלי תשובה. כאשר חזרתי לביתי, עלתה בליבי שאלה האם מותר לנסות את הקב"ה בצורה כזו, הרי נאמר (דברים ו, טז) 'לא תנסון את ד' אלוהיכם'. ויתכן שכאשר מדובר בקידוש שם שמים ובצידוק תפילה, מותר לעשות זאת, כמו שעשה אליהו בהר הכרמל. ואמרת שבימינו כל רב בישראל המרביץ תורה ומרבה חילים ופעלים ליהדות, אולי מותר לו לעשות כך. גיסי רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר לי

דבר שבקדושה, כשמגיעים לנפשנו חיתכה לד', לא נמצאו מחרפים ומגדפים.

אל תתמה על החפץ, כי בוראנו אשר הוא בוחן ליבות, אינו שואל כי אם לב האדם אשר יהיה תמים עמו, ואחרי שאינו יודע לדבר כעניין, מעלה עליו כאילו אומר יפה... וגם הקדוש ברוך הוא שמח עליו שמחה גדולה ואומר כמה הוא מזמר לפני לפי דעתו, על זה נאמר (שיר השירים ב, ד) 'ודגלו עלי אהבה'... מעשה בכהן אחד שהיה פורש כפיו ואומר 'וישמדך', והיה שם חכם אחד והעבירו מלפני התיבה לפי שאינו יודע לחתוך האותיות אשר בברכת כהנים, והראהו מן השמים לאותו חכם, כי אם לא יחזירנו, יענש בדבר על כך". [ויעוין בשו"ע (או"ח) סימן קכח סל"ג], ובהגהות 'אפרקסתא דעניא' כתב: לענ"ד לא כתב הספר חסידים שיכול לישא כפיו, אלא רק בשכבר עלה, שלא לביישו, אבל לכתחילה יאמרו לו שלא יעלה].

וביותר מזה כתב בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סימן נה) שאף שאם עוררו את הש"ץ על זה, וממשיך במנהגו אפשר לענות אמן על ברכתו, כיון שהמון העם לא מחשיבים זאת לעבירה, והרבה נוהגים כן, אינו נחשב למזיד, ומותר לענות אמן על ברכתו.

ודברי השו"ע שצריך ש"ץ הגון אמורים בסתם ש"ץ, ודברי רבינו בעל אילת השחר אמורים בש"ץ שמתפלל בתוך השנה לפטירת אביו, והבן מוציא את אביו מדינה של גיהנום, בזה עלינו לגמול חסד עם הנשמה.

אמנם כל זה רק להמליץ טוב על אחרים, אבל כל אדם לכשלעצמו צריך להיזהר מאד בדקדוק האותיות, וכמו שכתב בספר יסוד ושורש העבודה וז"ל: חסיד אחד העיד שנראה אליו אליהו ז"ל במערה, ושאלו מדוע אחרו פעמיו, והשיב לו בשביל שלא ידעו להזהר בתפלתם בקריאת האותיות והנקודות, עכ"ל.

נסיעה בשבת לתפילה

אל בית כנסת בו מתקיימת מדרשה לצעירים 'מתחזקים' הגיע בחור צעיר לומר קדיש אחרי שאביו נפטר. האברכים יצרו אותו קשר והוא התחיל ללמוד, תוך כמה חודשים החל לחבוש כיפה.

הוא למד באוניברסיטה והציעו לו מלגה גדולה כדי שייסע ללמוד באוניברסיטה בסקנדינביה במשך שנתיים ויוציא תואר יוקרתי. הבחור נענה להצעה. האברך החברותא' שלו הכין אותו, עד כמה שניתן, לקראת התקופה שלפניו, והוא נסע.

כעבור כמה שבועות הוא התקשר לאברך וסיפר כי הוא מתגורר במעונות האוניברסיטה ומצא בית כנסת במקום מרוחק, אבל הוא נוסע לשם מדי יום לתפילות. הבעיה היא בשבת. המרחק בהליכה רגלית של יותר משעתיים. אבל הוא מספר כי יש רכבת מיוחדת המגיעה למקום. בנוסף לקרונות הרגילים יש בסוף הרכבת, קרון ללא מושבים, שניתן לעלות עליו בחינם.

"אף אחד אינו יודע שאני יהודי, אני לא משלם, הרכבת לא עוצרת בשבילי, מדוע שלא אסע בשבת ברכבת כדי להתפלל? הוא שואל.

תשובה:

מסופר על מרנא הגה"ק רבי ישראל מסלנט זצוק"ל, שיעץ לסוחרים מחללי שבת, שבמקום לכתוב ביד ימין יכתבו ביד שמאל, כדי למעט בחומרת האיסור.

אך המקרה שלנו אינו דומה למעשה של רבי ישראל מסלנט, כי שם רבי ישראל בא למנוע חטא, משלם בענייננו שאין אנו באים למנוע מחטא, אלא לזכות את השואל במצווה, ומנין לנו שמותר לנו לומר ליהודי תעבור עבירה קלה, כדי לזכות במצווה גדולה, שהיא להחזיק קשר עם היהודים. אולי מותר לנו לומר עדיף שתתפלל בבית ואל תיסע ברכבת לבית הכנסת.

מטורג בעיר שאוול, שנכבשה על ידי הגרמנים, אבל כאשר פתחו הקווקים במתקפה, נסוגו הגרמנים.

באשמורת הבוקר הבחינו הכובשים בבית מואר. היה זה האור היחיד בכל העיר שנמה עדיין את שנתה. החיילים הביטו בעד החלון והבחינו באדם עומד, מתנועע, מחווה בידיו לכאן ולכאן, ומדבר בקול רם.

היה זה ביתו של הגאון מטורג, אבל החיילים היו בטוחים שמדובר במרגל גרמני, המאותת ל'מפעיליו' המסתתרים בקרבת מקום, ומגלה את סודות המערכה, כמה גדודים הם מונים, והיכן התפרסו ובנו ביצורים.

הם פרצו אל הבית פנימה, הפריעו לגאון בעיצומה של הסוגיה, והודיעו לו שהוא מואשם בריגול בשעת מלחמה ודינו מוות בירייה.

פניו של הגאון התעצבו על שהופרע באמצע הסוגיה, אבל הוא לא איבד את עשתונותו ופנה לחיילים באומרו, "הרי לכל נידון שמורה זכות הבקשה האחרונה. תנו גם לי לממש את הזכות הזו".

משניתנה לו הזכות, הסביר לחיילים שהוא אינו מרגל, וברגע שנכנסו לחדרו היה עסוק בקושיה עצומה ברמב"ם, ולכן הוא מבקש שיניחו לו לסיים את העיון ההוא, ואז יעשו בו כרצונם... החיילים לא הבינו מה זה ומי זה רמב"ם, אבל הניחו לו להמשיך ללמוד.

או-אז נהרו פניו של הגאון, הוא התעלם מנוכחותם כליל והמשיך להתעמק בסוגיה, תוך שהוא שוכח עולם ומלואו. כך במשך כמה שעות, והחיילים עומד עדיין לצדו, וממתינים לאות שהסוגיה הסתיימה, והם יהרגוהו...

השחר הפציע, והגרמנים פתחו במתקפה עזה. כל הקווקים שהיו בעיר נמלטו על נפשם, וגם אלה שהיו בחדרו של הגאון מיהרו לברוח!

מי אם לא התורה הצילה, בפועל, את חייו של אותו גאון? היה טוב אם הייתם נדבקים לגדולי תורה, אשר השכינה שרויה עליהם, והייתם מרגישים את נועם התורה.

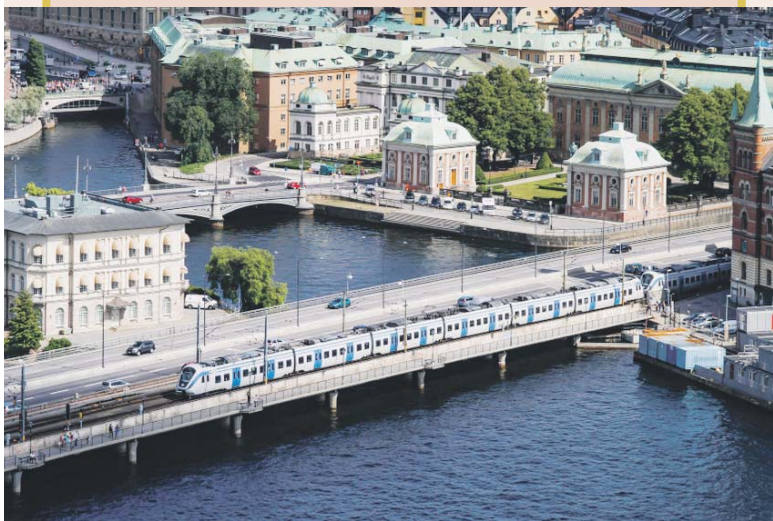
שאלה 4

כמות מול איכות, מה עדיף?

יש לנו בלב לאחים' שני אברכים מוכשרים שעוסקים ברישום. הם עובדים בערים רמלה-לוד ומצליחים בסיועיתא דשמיא להביא מדי שנה מעל מאתיים ילדים וילדות לחינוך תורני.

בשנה שעברה החלטנו לנסות לפתוח בית ספר תורני חדש בבאר יעקב, עבור ילדים ממשפחות חילוניות מבוססות שאכלסו שם שכונה חדשה. הרכיזם במקום הצליחו ליצור קשר עם כמה משפחות שגילו התעניינות והתגייסו למשימה. התקווה היא כי יצליחו לשכנע הורים חילוניים לנסות את בית ספר התורני. מלבתחילה החליטו שהדרישות התורניות בשלב ההקמה יהיו מינימליות.

החלטנו להביא לעזרת הרישום הוא את שני הרשמים המוצלחים לבצע את הרישום בשכונה החדשה. זה היה אתגר גדול ובסיועיתא דשמיא מיוחדת הצליחו לרשום 45 ילדים וילדות. במחשבה שנייה התעורר אצלנו ספק האם נהגנו כשורה. האם היה מותר לנו לוותר על ההצלחות

להקריב לימוד בשטייגן מול לימוד פשט

רכז אברכים הציג לקבוצת אברכים שלומדים קדשים בשטייגן גדול לצאת ערב אחד ל'בית מדרש' חדש שנפתח וללמוד שם משניות עם בעלי בתים מתקדמים. הם התלבטו האם עליהם להקריב לימוד בשטייגן מול לימוד פשט?

אגב, ערב החג כאשר נכנסנו הנהלת 'לב לאחים' אל מרן ראש הישיבה זצוק"ל, התייחס בדבריו ללימוד האברכים עם המתקדמים ואמר לנו: כשאברך לומד בבולל ערב סוגיות בעיון ויוצא ערב אחד ללימוד עם מתקדמים משנה קלה, זה לא רק שהלימוד הזה מעלה ומרומם אותו במה שלומד בעת אלא מעלה ומרומם אותו שיבין יותר טוב את הסוגיה שלומד כל ערב בבולל בעיון. זה כוחה של תורה שלימוד במקום אחד מעלה ומרומם לימוד במקום אחר.

אני נזכר שפעם שמעתי ממרן ראש הישיבה זצוק"ל, שלעשות שטייגן זה לעשות את רצון הקב"ה. מה דעת הרב שליט"א?

תשובה:

רבנו מרן רשכבה"ג הגאון רבי אהרן לייב זצוק"ל יוכיח, שהוא היה ראש ישיבה לצעירים, ובספריו עורר פלא לכולם, גם לראשי ישיבות גדולות וזקני הדור. הרי שגם בישיבה לצעירים, יכולים להגיע לדרגה של מורה הוראה לזקנים מופלגי הדור ולהיות רבם של כל עם ישראל כולו. "שטייגן" הכוונה קרבת אלוקים, ומאחר והוא מוכשר לקרב תלמידים צעירים, אם כן אם יעשה את המוטל עליו, השי"ת יפתח לו שערי תורה, שערי חכמה, שערי בינה, שערי דעת. ובענייננו אנו רואים את הצלחת המלמדים תורה לאחרים, וכמו שכתבה הגמרא שרוד שלימד תורה לאחרים, הצליח, ומעשה דרב פרידא שלימד תלמיד אחד ד' מאות פעם, וזכה לחיות ארבע מאות שנה, הרי שהשי"ת משלם בעין יפה, וכך בענייננו. וכל גדולי ישראל שפתחו ישיבות בעם ישראל, הפקירו את לימודם כדי ללמד אחרים, ואמרו חז"ל במשנה (אבות פ"ד) רבי ישמעאל בנו אומר הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד.

וכתב מרן החת"ס זיע"א (פרשת ואתחנן) אעפ"י שעי"ל לימוד לאחרים חסרי החכמה מבלה ימיו בהשגחתו עליהם ומפסיד לעצמו, מ"מ כיון שרצון ד' הוא ללמד לאחרים וזה תכלית הלימוד, א"כ אם עיקר כונתו להטיב לאחרים, א"כ מחויב הענין שתהיה תורת עצמו יותר מצלחת על ידי כן.

וכן כתב בפנים יפות (ר"פ וירא): "ואחז"ל (ב"ב פ' ע"ב) בפסוק צדיק כתמר יפרח, שתמר עושה פירות, והוא דמיון הצדיק שמלמד לאחרים דרכי ד' ותורתו, ואז אינו יכול ליגדל בגבהו כמו ארז שאינו עושה פירות... ואפ"ה בזכות זה יצליח ד' בידו להעלות למעלה למעלה ויזכה אח"כ ליגדל כארז בלבנון שאינו עושה פירות. וז"ש (ישעיה מב, כא) ד' חפץ למען צדקו, בשביל הצדקות שנמנע מעלייתו למעלה כדי להעלות לתלמידו, יזכה לשניהם, שיגדיל תורה לתלמידו וגם יאדיר לעלות למעלה".

וכן כתב הכת"ס מתוך שחסידים היו אנשי חסד גומלי חסד המושך בעמוד 35

חמת משכבות שלהם ברמלה ובלוד להביא מאות ילדים וילדות חדשים ובמקום זה לפעול בשכונת החדשה בבאר יעקב שם ההצלחה תהיה הבאת פחות ילדים אבל הקמת מקום תורה חדש.

בנוסף, כיוון שבבית הספר החדש הרמה התורנית נמוכה יותר, מותאמת למשפחות ברמת שמירת מצוות נמוכה מאוד, לעומת הרישום ברמלה לוד שהוא ממשפחות יותר קרובות לשמירת מצוות. מתעוררת שאלה: מה נחשב יותר לקירוב, לקחת ילדים מממ"ד להביאם בסופו של דבר לישיבות או לקחת ילדים חילונים לחלוטין ולקדםם בשלב הזה לשמירת מצוות ברמה נמוכה יותר?

תשובה:

שאלה זו היא כללית בכל התורה כולה, ודן בה רבנו יוסף ענגעל בספרו לקח (כלל טו) אם ריבוי הכמות מכריע האיכות? והוכיח מהר"ן בפרק בתרא יומא שכתב, מוטב לשחוט עבור מסוכן בשבת, אע"ג דשחיטה איסור סקילה, ולא להאכילו נבילה אע"פ שעונשה מלקות, כי באכילת נבילות, יעבור על כל כזית וכזית, משא"כ בשחיטה שהא רק עבירה אחת, ועל כרחק הטעם, שריבוי הכמות דלאוין, מכריע את החומר האיכותי דסקילה, ואמנם הלקח טוב העיר מעשרים ושש מקומות. והנה בנוגע לשאלתנו, יש גם להוכיח כך דריבוי הכמות מכריע את מעלת האיכות, וראיה לכך ממסכת ברכות (דף כח ע"א) שרבן גמליאל היה מכריז כל תלמיד שאין תוכו כברו לא ייכנס לבית המדרש. ובאותו יום שסלקו את שומר הפתח נתווספו בו ארבע מאות ספסלים, וחד אמר שבע מאות ספסלים, ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בבית המדרש ושמחו כולם.

הרי שריבוי התלמידים רב החידוד והפלפול, סברא זו שייכת רק אם הריבוי היה בתוך בית המדרש.

בשאלתנו נתווסף עוד בית ספר לחינוך תורני במקום שבו לא היה תחילה בית ספר תורני, יש בזה קידוש ד', ויתכן שמעלתו גדולה מאד, כי שמעתי ששאלו את מרן החזו"א זצוק"ל אם מותר לחלק מהציבור לעזוב בית כנסת, שיש בו גם "רב", והשיב עוד בית הכנסת בעיר הוא קידוש ד', למרות שאין בו "רב".

בדבר השאלה, האם כדאי להשקיע יותר בתלמיד בישרוני מול חלש?

שאלה זו שאלנו את רבנו מרן בעל אילת השחר זצוק"ל, והשיב לנו תשובה נפלאה. נאמר במסכת בבא בתרא (דף קלד ע"א) שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, שלשים מהם ראויים שתשרה עליהם שכינה כמשה רבנו, שלושים מהם ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון, עשרים בינונים, גדול שבכולם יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולם רבן יוחנן בן זכאי יעו"ש.

והנה הרמב"ם בהקדמה הביא את מוסרי התורה, כתב ורבן גמליאל הזקן מרבן שמעון אביו, ורבי שמעון מהלל אביו ושמאי, ולא הזכיר את גדולי התנאים תלמידי הלל, הרי שלא תמיד גדולי הגדולים מצליחים למסור התורה לדורות הבאים. לסיכום: א. לפעמים מצליח השי"ת את הקטן שהוא ימסור את התורה לדורות הבאים. ב. לפעמים ריבוי התלמידים עדיף מאיכות, ולפעמים כשנוסף עוד מקום תורה, יש בו קידוש ד'.

אמרי אמת וחרותנו אמת

כשארונות הספרים נישאים ברמה מרצפת החדר ועד לתקרה הגבוהה, מלאי ספרים יקרים ונושנים שהיו משוש חייו כל הימים. במרכז החדר ממוקם שולחן גדול מהודר, וסביביו כסאות נושנים, ומבקשים אנו לדעת היכן בדיוק ישב הרבי ה'אמרי אמת' זצוק"ל כשקיבל את הקהל הרב ששיחר לפתחו באותם שנות הנהגה מרובות שרבות מהם היו כאן בירושלים, ואנו נענים בהדרת כבוד – "כאן היה חדרו של הרבי רק בימי הקיץ, בהיות והחדר צפוני, והיה זה בניין מתנשא, מהגבוהים שירעה ירושלים באותם ימים, לכן ישב כאן רק בימי הקיץ והגה בספריו הרבים הנראים לכם מקירותיו, ובימי החורף היה ה'אמרי אמת' יושב בחדר הלימוד המערבי" – אליו אנו ניגשים להביט במקום המיוחד בו לובנו ונחתכו חיי עולם וחיי שעה כאחד.

אין מתאים יותר מחג מתן תורה, בו נסתלק לעולם שכולו טוב לפני שבעים שנה, כדי לפתוח כמה שמתאר לנו נרגשות נכדו הגדול שליט"א את שזכה לשמוע בימי עלומיו מאביו כ"ק האדמו"ר ה'פני מנחם' זצוק"ל מגור, שעיקר כוחו של ה'אמרי אמת' זצוק"ל היה בשקידתו ועמלו הרב בתורה כשלא פסק פומיה מגירסא.

"אם חפצים לדוגמא שתעיד על כך יותר מכל, נוכל ליטול זאת מהספרו של רעו המהרי"ץ דושינסקיא זצוק"ל, ראב"ד ירושלים, שנודע בשקדנותו המופלגת כל ימיו, ובהספידו את כ"ק ה'אמרי אמת' התבטא, שנסתלק מעמנו עמוד התורה שלא היה גבול לשקידתו ויגיעתו בה כל ימיו".

והאמת, שהיה לו לרבי זצוק"ל ממי לינוק זאת, כבנו בכורו של כ"ק ה'שפת אמת' מגור זיע"א, סבב עולמו כ'גירסא

התרגשות שאחזה בנו בה נפתחה דלת ביתו הנושנה של ב"ק האדמו"ר רבי אברהם מרדכי אלתר זצוק"ל – ה'אמרי אמת' מגור ברח' יוסף שווארץ 10 בירושלים, ולנגד עינינו נצפה ביתו הצנוע, בו הנהיג את עדת גור כמעט כיוכל שנים כשבערוב ימיו בירושלים – איננה ניתנת לתיאור, ובמיוחד כשאנו נלוים בחדרת קודש לנכדו הגדול – הגאון רבי שאול אלתר שליט"א ראש ישיבת 'שפת אמת' – שנפתחה אף היא ע"י הרבי זצוק"ל לאחר עלותו ארצה בשנת תרפ"ה. בחיל וברעדה נכנסים אנו לחדר לימודו של הרבי זצוק"ל,

לראשונה מאז סילוקו של כ"ק האמרי אמת מגור זיע"א בחג השבועות תש"ח נכנס מוסף שב"ק למעונו שנותר עד היום במתכונתו, ושמע מנכדו ראש ישיבת 'שפת אמת' הגאון רבי שאול אלתר שליט"א – על תורתו, הנהגתו והיותו אבי כלל ישראל לכלל ולפרט | כשגאון מדבר על גאונותו של מנהיג וקדוש

הגאון רבי שאול אלתר שליט"א בחדר לימודו של הרבי זצוק"ל (מימין) – כשאירונות הספרים נישאים מרצפת החדר ועד לתקרה הגבוהה, מלאי ספרים יקרים ונושנים – עם אחד הספרים הנדירים

לאלפים רבים, כשספריו 'שפת אמת' נערכו בידי בניו, ונקראו כך על המקרא 'שפת אמת תיכון לעד' שהיה הפסוק האחרון שיצא מפיו, ערב פטירתו.

מה'שפת אמת' עברה ההנהגה לידי כ"ק רבי אברהם מרדכי זצוק"ל – מנהיג חסידות גור, שבימיו הגיע לרובבות בעיקר בפולין – ועקב זאת ראוהו רבים כמנהיג יהדות התורה במזרח אירופה. הוא סבל על שכמו וליבו את סבל הרדיפות בגולה, ותמיד חשקה נפשו לעלות ארצה, ובהיותו שבור ורצוף הגיע לירושלים, בחודש ניסן בשנת ת"ש ובה הצמיח את הנהגת היהודים ככלל, ועדת גור בפרט, עד לאחרית ימיו, כשאל הבית ברחוב 'שפת אמת' קרן רחוב יוסף שווארץ, וישיבת 'שפת אמת' – היו צופיות רבבות עיניהם של חסידיו גור.

הגיעה לירדנו שיחה נדירה ששח לימים בנו זקנו חביבו כ"ק ה'פני מנחם' מגור זצוק"ל, אודות זכרונותיו מהבית הגדול בו צמח, כשהוא פותח באומרו – "בטרם אספר זכרונותי על אבא, חייב אני להקדים שזכרונותי האישיים אודות אבא – הם כבר בגילו המאוחר, כשהיה כבן שישים ומעלה. הוא קירב מאד את צעירי הצאן, והרבה לשוחח עמם הרבה, וכך הפכה חצר גור אבן

דינקותא' סביב אביו, וזכרונותיו נותרו בלבו אצורים וחתומים כל ימיו. וכשביקשנו מראש הישיבה שליט"א לשמוע האם אכן נהג כ"ק ה'אמרי אמת' בכל, כאביו כ"ק ה'שפת אמת', הוא משיב נכוחה – "היתה לו חרשנות מסוימת, שידע לסגל לבני דורו את הנצרך להם, כמו העובדה שעמל על הוצאת עיתון חרדי, ובאחד הימים נכנס חסיד לביתו וראהו מביט בעיתון, והיה מאוד לפלא. הביט בו הרבי ואמר: "אני אחזתי גם בחיי אבא שצריך להוציא לאור עיתון חרדי, ואילו אבא לא היה מרשה גם בימינו להוציא לאור עיתון", מה שמלמד על הכח שהיה בו בהבנת צרכי דורו".

מקומם עדת גור בארץ הקודש

כשמבקשים אנו מעט להכיר את מיקומו של הרבי ה'אמרי אמת' בהנהגת החסידות, אנו מתוודעים לכך, שכ"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' זיע"א הניח את המסד לחסידות גור, מהלבנים שנטל בפשיסחא ובקוצק, ונכדו, בעל ה'שפת אמת', בן בנו רבי אברהם מרדכי שנפטר על פני אביו בעוד בנו עול ימים, המשיך בשושלת בגולה, כשקיבל הנהגת חסידות גור מרבי חנוך העניך זצ"ל מאלכסנדר, ובימיו התרחבה וגדלה חצר גור, והגיעה

ספר התורה הזעיר,
אותו קיבל הרבי
האמרי אמת' במתנה
מאחד מחסידיו גור
שגר בארצה'ק. הס'ית
מיוחס ליהודי הקדוש
מפשיסחא.
למעלה: ב"ק האדמו"ר
עולה לאנייה בדרך
לא"י, לצידו בנו לימים
בעל ה"לב שמחה"
משמאל: הנאון רבי
שאול אלתר שליט"א
שיחה נרגשת

עכ"פ ב' ימים בשבוע, ואעירה עלי שו"א כי אחרי שגמרתי הספרים הנ"ל הרגשתי בעצמי בזה פעולה לטובה".
ובאלול תרפ"ג כשהיו שניהם ברכבת בדרכם ל'כנסייה הגדולה', והמונים ביקשו לראותם, חשש מרן ה'חפץ חיים' להראות עצמו מחמת הכבוד הגדול שינכה משכרו לעוה"ב, השיבו האמרי אמת - "בשביל היהודים שיתחזקו מכך, עדיף לסבול מעט כבוד", ונראו שניהם יחדיו. כן היה מיורד עם שאר גדולי הדור כמרן הגר"ח מבריסק ומרן ה'בית הלוי' זצוק"ל, שידעו והכירו בכח התורה אשר הנהיג את עדת חסדי גור. כך היה ממקימי 'בית יעקב' וממייסדי 'אגודת ישראל', וכך לחם נגד ההשכלה ותרבות הרחוב.

וראשו מגיע השמימה

בהמשך אותה שיחה נדירה שנשא כ"ק ה'פני מנחם' על אביו זצוק"ל, שח נרגשות: "זכרונותי אודות אבא הם מיום שעמדתי על דעתי. כבן שלוש הייתי אז ונסעתי אז עם אבא ועם אבא מגור לוורשא. בוורשא מסרונני לידיו של מלמד תינוקות, ללמוד ב'חדר'. לנסיעתו זו של אבא לוורשא היתה סיבה נוספת: אותם ימים עמד הארכיבישוף של צ'נסטוכוב לבקר בגור, ואנשי השלטון לחצו על אבא שייצא לקראת הערל, מפני הכבוד. אבא מצא דרך להשתמש מ'כבוד' זה - ונסענו לוורשא. לשתי דירות היה מחולק ביתנו בגור. למטה - היה מקום כהונתו של אבא, החסידים, הרבנים, השיחות והפגישות, המכתבים וההתייעצויות. למעלה - היתה דירת המגורים. ואני זוכר בעיקר את אבא שבבית, שבדירת המגורים, ששלוש פעמים ביום היה עולה מלמטה - לסעודות, למעלה. כן, אני זוכר את אבא של מעלה...

אבא היה מתפלל בוריוות, ואוכל במהירות רבה. הכל בזמן קצוב. תוך כדי הסעודה, וזכרני, שהיה נוטל אותי בידיו ומשוחח עמי. תמיד אכל לבד, כשאין איש עמו. זוכר אני גם שתי שיחות קצרות, ואני עוד קטן, כשירדתי אליו למטה. פעם היה זה כשאמא שלחה אותי בעניין פלוני לשאול את אבא. ירדתי. נכנסתי לחדרו. קהל גדול עמד שם צפוף. אבא - פניו היו מופנים לארון הספרים הענק. ולא ראני. עמדתי כך כשעה

מושכת לרבבות צעירים שבאו לחסות תחת צל קורתו. חסידים סיפרו שבשבת חנוכה הגיעו חסידים לגור, למחרת השבת כשבאו רבים ליטול ברכת פרידה והדוחק היה רב, ציווה לבנו לארגן שני תורים: תור למבקשים אך להיפרד, ותור למבקשים לשוחח עמו. עשה בנו רבי יצחק כמצוות אביו, וחזר אל אביו. שאלו האב: מי הם הרוצים אך להיפרד ולא רוצים בשיחה עמי? השיב לו הבן: אלו הבחורים הצעירים הממהרים לשוב לבתיהם. נאנח הרבי ואמר: ואני רוצה לשוחח דווקא עם הצעירים. דמותו הפכה לדמות המרכזית ביהדות פולין. רבבות חסידיו נשמעו לו, הוא התעניין לדעת את הנעשה בערים ובעירות השונות והשפיע על בחירת הרבנים, השו"בים, הפרנסים, והכל ידעו: מצוות ה'גערער רבי' היא ואין להקל בה ראש. בשנת תרפ"ב נפטרה עליו הרבנית חיה שרה ע"ה, וכעבור שלוש שנים נשא זיווגו השני, הרבנית פייגא מינטשע בת גיסו הגאון רבי יעקב מאיר בידרמן זצוק"ל.

ואנו שואלים את ראש הישיבה, האם אכן ה'אמרי אמת' דאג להנהגת כלל היהודים ולא רק לעדת גור? משיב לנו ראש הישיבה הגר"ש אלתר שליט"א - "הוא היה מקושר עם גדולי הדור, היו לו קשרים מיוחדים עם מרן ה'חפץ חיים', וכשיצא ספרו הראשון על הלכות שמירת הלשון, כתב במכתב לכלל ובה כותב "ועצתי שתלמדו בספר 'חפץ חיים' ושמירת הלשון"

ספרייה שהיוותה משוש ליבו

כשמביטים אנו בארונות הספרים, מבקשים אנו מהגאון רבי שאול שליט"א להראות לנו דוגמא לספרים שהיה רגיל להשתמש בהם בתדירות, אנו מביטים ורואים את הספרים הרבים שנראים משומשים עד מאד, כזה הוא הירושלמי, שבקיאותו של ה'אמרי אמת' בו נודעה עד כדי שכשהביאו לו הדרך המתגלה לקדשים, גילה בתוך זמן קצר זיופו. ספר אחר משומש, הינו ספר 'עץ חיים' לרבינו חיים ויטאל, ואנו נזהרים להורידו מהמדף העליון בקפידה, מביטים בכתב היד, ורואים כמה יד אדם משמשה בו, ואנו שואלים בזהירות, האם גם אבא כ"ק ה'פני מנחם' צוק"ל התעמק בספרייה זו?

"בוודאי" – משיב לנו ראש הישיבה – "אבא צוק"ל היה יושב כאן ספון בחדר בכל שעותיו הפנויות, והיה ממית עצמו בשעשועי התורה, בדרך כלל את קבלת הקהל ערך במעונו שברח' רלב"ח, וכאן היה הבית מגדלור ללימוד התורה יומם וליל".

כשאנו מביטים בספרייה המופלאה אנו שומעים מראש הישיבה, כי הספרייה בעיקרה אינה מספרי ה'אמרי אמת' צוק"ל, שכן את רוב ספריו הוא שמר בימי מצוק במקום בטוח, אך לאחר מאורעות המלחמה כששבו לחפש זאת לא מצאו דבר למגינת ליבו. הרבנית היתה מוכרת את תכשיטיה כדי שהרבי יוכל לרכוש ספרים שהיו משוש ליבו כל הימים. מלבד זאת עוד בימי אביו ה'שפת אמת', הוא הקפיד לבל יסתכלו בכתביו, והם היו ממוקמים במעונו של ה'אמרי אמת', ובאותה עת התרחשה שריפה בגור שאחזה גם במעונו של ה'אמרי אמת'. שני חדרים מלאים בספרים וכתבים היו לו, והשריפה כילתה כל תכולת הבית. לאחר השבת אמר

ורגלי החלו כואבות. החילותי לבכות, שכן כבן ארבע הייתי אז, ורגלי כאבו. רק אז הפנה אלי אבא את פניו, ואמרתי לו דברי אמא...

שיחה שנייה היתה, שנים מספר לאחר מכן, כשהייתי כבן עשר, ואבא כבן שבעים. קשה היתה כבר עליו העלייה לקומה העליונה כשנזקק לדבר. לפיכך, מותקן היה פעמון בחדרו, כדי לקרוא לאיש מאנשי הבית. יום אחד צלצל הפעמון בלא כוונה. ירדתי ונכנסתי לאבא. הוא שאלני לרצוני, והשיבותי לו כי אני אין רצוני בכלום. והוא השיבני: "לא כן, יהודי צריך לרצות יראת-שמים", והוסיף ואמר: "כן, כן. מצלצלים למטה ושומעים למעלה. גם בתפילה כך. מתפללים למטה, והקדוש ברוך הוא מאזין למעלה"...

ועוד זוכר אני דבר שאירע בערב שבת. אחי רבי יצחק חלה זה שבוע ימים, מחלתו קשתה. אמא השגיחה שרגעיו ספורים, וכמעט השלים. אבא נכנס לחדר, היטיב את הנרות, נטלני בכף ידי וירד עמי לבית המדרש. החל באמירת 'שיר השירים'. והנה – לא המשמש הרגיל בא לסייע בידי אבא, אלא אחר. אבא הבחין שהמשמש הרגיל כהן הוא, ואיננו, אבא הבין שיצחק בנו נפטר. החוויר, שתק רגע, ופנה אלי ואמר: "היה לך אח יקר, יצחק. נו, שבת. נתחיל בתפילה"...

וכששואלים אנו את בנו ראש הישיבה הגאון רבי שאול שליט"א, האם אכן ראו עליו כמה ראשו מגיע השמימה, הוא משיב שפעם הכניסו לפניו אביו כ"ק ה'פני מנחם' דברי הערכה על אביו כ"ק ה'אמרי אמת', ובתוך הדברים כתבו, שבסוף ימיו היה כולו לד'... העיר אבא והוסיף, שבסוף ימיו היה ניכר שהוא כולו לד', אבל האמת שכל ימיו היה כמלאך ד' צב-אות מממש.

קווים זעירים לתולדותיו

עריסתו של כ"ק האמרי אמת' מגור זצוק"ל בגור בשבעה בטבת תרכ"ו, לאביו בעל ה'שפת אמת', חדשים מספר לפני פטירת סבו זקנו, בעל 'חידושי הרי"ם', שעור הספיק להשתעשע עמו, והתבטא אודותיו "אני שמח בחלקי, אינני יודע מה יכולתי לבקש טוב יותר מזה", ונקרא על שם סבו רבי אברהם מרדכי, בן החידושי הרי"ם. בהיותו כבן ארבע – הוכתר אביו, בעל ה'שפת אמת', כאדמו"ר חסידות גור, והוא שכר מלמדים ללמדו תורה, ואף ישב עמו בכל שעה רצויה, כדי לבחננו ולחדדו בתורה. חסידים סיפרו: כשהחל ללמדו חומש ורש"י מפי המלמד, כבר ידע החומש בעל-פה, מעצמו ומפי אביו. כשהגיע למצוות – נכנס כולו לרשות אביו, שהגדירו 'כלי מוכן לכל השלמות'. עד גיל חמש עשרה למד תורה מפני אביו – וכבר נודע לעילוי. בשנת תרמ"א, כאשר מלאו לו ט"ו שנים נשא לאשה את בת-גילו, מרת חיה-ראדא ע"ה, בת רבי נח שחור, מחסידי קוצק בעיר ביאלא, עשיר ונגיד, גדול בתורה ובחריפות. קודם לחופה ניגש האב לבנו ואמר: "בני יקירי, זכור נא: ואהבת את ד' אלוך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", זו היתה ברכת האב לבנו...

שנה תמימה ישב האמרי אמת' בבית חותנו בביאלא, ועסקו בדברי תורה. כאן נודע לרבה של ביאלא, רבי זאב נחום בעל 'אגודת-אזוב', רבי חיים ברלין, רבה של מוסקבה, שהיה קרוב משפחה חותנו, ומעל הכל נתייחד עם ספרים שהחל מלקט ורוכש, מעיין ולומד, מעמיק ומחדש, ושם נולד בנו בכורו, רבי מאיר בשנת תרמ"ב.

לאחר מכן שב לגור, בה הסתופף בצילו של אביו, בשנת תרמ"ח נולד בנו השני, רבי יצחק. ולפרנסתו נתן מכספו לידידיו מחסידי גור הסוחרים, והללו צירפוהו לעסקיהם, והפרישו לו מרווחיהם.

בשנת תרס"ה, סיפרו החסידים, בשבת פרשת ויגש, וכשהגיע למקרא "פן אראה ברע אשר ימצא את אבי", התרגש עד מאד, חזר על הפסוק פעמים מספר, וכל הנוכחים הרגישו כי לבבו סוער. וכששב לבית אביו, הבחין שכוחותיו נטשוהו, וכעבור שבועיים נסתלק ה'שפת אמת' בגיל נ"ו, כשחסידות גור נותרה ללא עטרה.

עם פטירת ה'שפת אמת' ידעו החסידים שעתה תיפול האדרת על שכמי רבי אברהם מרדכי בנו. אך כאשר תבעו החסידים כי ימלוך – סירב. עברו חדשים מספר. החסידים הוסיפו ודרשו 'דבי', בחג השבועות תרס"ה נעתר להם, 'ערך ה'שולחן' הראשון כרבי ואמר דברי תורה. הוא החל להנהיג סדרים חדשים עם שבתו על כס גור, הנהיג תפילת שחרית במועד קבוע: שבע ושלושים בבוקר. הישישים בחסידי גור לא הורגלו לכך – אך במהירות קבע לו סדר זה מקום בכל ה'שטיבלאך'. כן הנהיג הפסקה של שעה בין תפילת שחרית לתפילת מוסף בשבת ומועד, כדי שתהא מוקדשת ללימוד, והכל קיבלו ההוראה. הוא הנהיג הפסקה של שעת לימוד בין קבלת-שבת לערבית. תחילה הרהרו אחרי מנהגי האדמו"ר הצעיר, אך לבסוף נתקבלה דעתו. ומעל לכל אלה – לימוד תורה: גמרא, גפ"ת. להתעמק. להיות עמלים בתורה.

מרינבאד תרצ"ד: כ"ק האדמו"ר ה'אמרי אמת' זצוק"ל.
משמאלו: בנו לימים ה'בית ישראל', מומינו: בנו לימים
ה'לב שמחה', הילד לפני: בנו לימים ה'פני מנחם'

למטה: ציונו של ה'אמרי אמת' בחצר הבית
לידו ציונו של ה'פני מנחם'

ה'אמרי אמת' לסובביו "שבת כזו נפלאה עוד לא היתה לי", וזאת משום שכל השבת ישב וקרא כתבי ה'שפת אמת' אותם הציל מהדליקה.

ולא היו ספרים שהוא נטל עמו בעלותו ארצה?
"לא היה שייך. הסכנה היתה כה מוחשית, ולא יכלו כמעט לקחת דבר מלבד כמה מפריטים חשובים שהיו באמתחתו, ורק ספר אחד העלה עמו, היה זה חומש במדבר.

היתה החלטה שאין להסתכן ולקחת במוזרות של המטען האישי ברכבת כתב-יד ורשימות בעברית, כי עלול לשמש אמתלא בעיני גורמים עוינים לעצור שיירת הרבי האמרי אמת בדרך ולסבך הנסיעה כולה. בהתאם לכך נפרד הרבי בצער רב ובעגמת-נפש מהתיבות המרובות שכללו מלבד הספרים הרבים אף הרבה מחברות עם שיחות התורה בכל שבת וחג, שנרשמו במו ידיו בכל שנות הנהגתו, משנת תרס"ה ועד תרצ"ט. וכך כל אוצר כתבי-היד שהושאר בווארשה נעלם כאילו נבלע בתוך האדמה.

וכשאנו שואלים איך בכל זאת הגיעו לכאן ספרים כה רבים, שח לנו ראש הישיבה – "חלק מהספרים הגיעו לכאן דרך חותנו רבי יעקב מאיר בידרמן זצ"ל, שנפטר קודם המלחמה, והיתה לו ספרייה גדולה, החסידים הטמינו את ספריו בארגזים באדמה, ואחרי המלחמה הרב שיינפלד מצא זאת, וביודעו כמה היתה לו ל'אמרי אמת' אהבה עזה לספרי קודש, עד שסיפרו שלא היה ספר שנכנס לספרייתו קודם שעבר עליו מכריכה לכריכה ורכש תוכנו לקרבו, לכן העבירם לכאן. וישנם ספרים רבים שרכש אחר עלותו ארצה.

בעודנו מדברים, נחשפים אנו בחדרת קודש לפרוכת הנמצאת במרכז הספרייה, זעירה מאד, ומתאימה לארון הקטן הנמצא מאחוריו, בהורמנא דראש הישיבה, מסירים אנו את הלוט, ומביטים בספר התורה הזעיר, אותו קיבל הרבי ה'אמרי אמת' במתנה מאחד מחסידי גור שגר בארה"ק, הס"ת מיוחס ליהודי הקדוש מפשיסחא. ס"ת זה נשאר ברשות ה'פני מנחם' זצוק"ל, ובשנים הקדמות כשהיה מניין בשמח"ת בביתו, קרא בס"ת זה, ולאחר מכן ירד עם הס"ת חבוק בזרועותיו, כדי לקרוא בבית המדרש הקריאה של בראשית, ובשנת הנהגתו רקד עם הס"ת בהקפה א' של אברהם אבינו ובהקפה השביעית של דוד המלך. וכשמדברים אנו על הספרייה הגדולה של ה'אמרי אמת' זצוק"ל, שבים אנו לשיחתו הנדירה של כ"ק הפני מנחם, בציינו – "ספרייתו של אבא נודעה בעולם, ואבא נודע כחובב ספר וכבקיא בעולם הספרים כותבי היד. ספרים וכתבי יד יקרי מציאות היו לו בספרייתו ומומחים באו לראות ולשוחח עמו בענייני ביבליוגרפיה. אבא נהג לעיין בכל ספר מספריו, ולרשום בשולי הדפים את הערותיו. בעת ביקוריו בירושלים, ביקר בספריה הלאומית, התעניין ושוחח. הכל ראו גדלותו גם בשטח זה".

ובנו ראש הישיבה מוסיף לנו – "ספרייתו היתה לשם דבר. יודעי דבר סיפרו, שבביקור אספן נודע שח עמו ה'אמרי אמת'

את פולין הכבושה בידי הנאצים. הרבה מן הדברים ידועים. רבים פעלו בכך, בארצות הברית ובארץ ישראל. ביניהם, פעל הרבה רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל, רבה הראשי של ארץ ישראל, (ובמיוחד יש לציין את הג"ר מנדל כשר זצ"ל שדאג לכסף בעבור הצלת הרבי מגיא ההריגה. ולשם כל יצא שליח מיוחד שהגיע למסור השליחות בבית הרב"נ רבי י"מ לוין זצ"ל ובה פתק בכתב ידו שניתן לסמוך עליו).

והאמת, שסיפור הצלתו היה נס של ממש, שאף בו טמון גדלותו המיוחדת, כפי שלימים שחה כלתו הרבנית שתחי' אשת ה'פני מנחם' – "בפעם האחרונה שעלה ארצה, חשב להשתקע בה, ואף לא קיים יו"ט שני של גלויות בחג הפסח, המושך בעמוד 61

על ספר מסוים שהיה ממנו רק שני עותקים אחד בספריית הוותיקן ואחד בספרייתו, ואבד ממנו, והוסיף שמוכן למכור חצי ספרייתו בעד אותו ספר. סיפר לו האספן שיש לו עותק בביתו, הוא סר לביתו לבדוק זאת, וראה שחתימת ה'אמרי אמת' מתנוססת בראשו, והחזיר לו זאת. לכן למותר לציין כמה עגמת נפש היתה לו שכל ספרייתו אבדה בתהום הנשייה בשל מאורעות המלחמה.

ה'פני מנחם' מוסיף בדבריו – "בפעם הראשונה נסעתי עם אבא לארץ ישראל בסוף שנת תרצ"ה. נער היית כבן תשע שנים. גם אמא נסעה אז, גם אחי הרבי ה'בית ישראל'. מעט מאד זוכר אני מאותם ימי נסיעה באנייה 'פלשתינה'. לא אפרט כל תלאותינו עד שאבא ומשפחתו קיבלו את הרשות לצאת

פנקסי

**הגאון רבי
שמאי גינזבורג
זצ"ל המפורסם
בבקיאותו
וידענותו זכה
להיות משמשו
של כ"ק
האדמו"ר
רבי אברהם
מרדכי זצוק"ל
מגור. חלק
ממה שזכה
לראות רשם
בפנקסי זכרונותיו
אותם קיבלנו
מבני משפחתו
המפוארת
תלמיד ורב**

תחילת רשימות זכרונותיו כותב הגאון רבי שמאי גינזבורג זצ"ל כך: "זכיתי להיות משמש בקודש ונאמן ביתו של אדמו"ר זצוק"ל מגור, בכל שנות התגוררותו בירושלים עיר הקודש, מאז ניצל בניסי-ניסים מידי מלתעות הצוררים הנאצים ימ"ש והשתקע בארצנו הקדושה בחודש ניסן ת"ש ועד לסוף ימיו".

הגרמ"מ מנדלסון זצ"ל, רבה של קוממיות, סיפר כך: להיכנס לחדרו של הרבי היה ממש פחד ומורא שאי אפשר לתאר. גם אנשים חזקים וגיבורים נמס ליבם כשהתקדמו למחיצתו של הרבי. ידעו הכל שכל מילה או אפילו תנועה, הכל זה קודש קודשים, בבחינה של 'שכינה מדברת מתוך גרונו'. ר' שמאי, ששימש כמשב"ק בשמונה שנים האחרונות לחיי הרבי, לא התקדד אצלו בכלום הפחד והיראה של 'מורא רבך' ממש כמו כל חסיד צעיר, למרות שנכנס ויצא בחדרו של הרבי ללא גבול והיה בבחינת 'עייל בלא בר', למרות זאת נכנס כל פעם בחדרת קודש שלא הצטננה אף שנים רבות לאחר מכן. וכשהתבקש מהרבי להביא איזה ספר וכדו', היה עושה זאת בכזו מהירות וחיפזון שאי אפשר לתאר.

מפליא היה ביותר - המשיך הרב מנדלסון - כל מילה שהוציא הרבי מפיו נחרטה בזכרונו של ר' שמאי לעולמים. שאלתיו הרבה שנים לאחר מכן, מה בדיוק אמר הרבי ביום זה וזה וכדומה. וחזר ר' שמאי על לשונו של הרבי באותו טון ואותו ניגון בו נאמר, כאילו שמע זאת ממש עכשיו.

מילה בסלע

כפי שכותב ר' שמאי בזכרונותיו, לא גרע ולא הוסיף מאומה: "ומה שאספר - אספר רק ממה שראיתי במו עיני ושמעתי באוזני ותפסתי בעניות דעתי!" - כל מה שכתב ר' שמאי ומובא באלו הדפים, הרי זוהי עדות מכלי ראשון!

"חז"ל אמרו: 'מלה בסלע' - שתיקה בתרי". וכפי שלמדתי אצל הרבי זצוק"ל והסברתי זאת לעצמי, הרי לא מילה בלבד, אלא כל הגה ממש היה נשקל אצלו בזהב, ואת מחירה ותמורתה של שתיקה מי ידמה ומי יעריך?"

"נוכחתי לדעת שוב ושוב בבירור גמור, כי שפתו של הרבי זצוק"ל היתה שפת רמזים. מבע ללא אומר ודברים, ניד עפעפיים, פנייה כלשהי בעיניים לכאן או לכאן, קמטוט קל בקלסתר פנים מתוך הרהור, או התבוננות בת רגע בכיוון מסוים בתוך החדר..."

"לכל תנועה ולכל נדנוד היתה משמעות מיוחדת משלה. מי שזכה להיכנס ולשמש בקודש פנימה, מצויה היה להבין ולפענח בן רגע כל נייע וכל רמז - מה רצוי ומה מבוקש בו ברגע. כי עד כמה שהתפעלנו

חיים

מכך מדי פעם בפעם, אסור היה להסיח את הדעת מכך אף פעם אחת."

לא ביקש מאחרים דבר

"הרבי צוק"ל הקפיד תמיד, בכל המצבים ועל אף כל הנסיבות – ותהיינה אלו קשות וחמורות ככל שתהיינה – שלא להטריח איש ולא לצוות על איש ולא לבקש אף דבר קל שבקלים גם מאת מי שמוגדר כמשמש בביתו".

"לכן למדנו כולנו, אלה שזכו להסתופף במחיצתו, לפעול ולבצע הכל על פי לשון הרמיזות. והלא היו אלו שנות תשישות וחולשתו של הרבי צוק"ל. כל תנועה היתה קשורה אצלו במאמץ. ואף-על-פי-כן לא הסכים בשום אופן להזעיק מישוהו, לקרוא למישוהו, לצוות על מישוהו".

"אסור היה לי להסיח דעתי מתפקידי אף פעם!" אמר ר' שמאי. "כי מעבר לכך שהרבי היה מצמצם דיבורו עד מאוד, הרי שהקפיד תמיד שלא להטריח שום יהודי ולא לצוות על אף אחד מאומה. לפיכך נדרשה אמנות מיוחדת כדי לזכות לשרת צדיק ענק כזה שכל מחשבותיו במסתרים".

"אלא מאי? אנו, נאמני ביתו המעטים, התרגלנו וכן תרגלנו את עצמנו, כיצד לפענח חיש מהר כל רמז. הרמת עיניים של הרבי צוק"ל לצדו של ארון הספרים – פירוש הדבר, שיש להגיש ספר, גמרא או מדרש אל השולחן. ודבר זה דרש מאתנו עיקוב נכון ודריכות מלאה, כי לפעמים המבט היה מכוון לנקודה מסוימת במדפי הספרים, למעלה או למטה, ואז צריך היה להבחין בדיוק באיזה מקום ולאיזה ספר ריכוז המבט לרגע. ואם אומנם הצלחת, ופענחת כהוגן והגשת את הספר הרצוי – כי אז בת חיוך של קורת רוח והכרת תודה הזדהה על פני דיוקנו של הרבי".

בתו של רבי שמאי, הרבנית אשלג תליט"א (ממנה קיבלנו את פנקסי זכרונותיו ועל כך תודתנו נתונה), זוכרת את אביה בתפקידו הרם כמשמש בקודש: ר' שמאי הציץ מדי פעם היכן הרבי לומד, באיזה דף בגמרא או איזה מפרש הוא פתח, ולפי זה ידע איזה ספר הרבי יצטרך לצורך המשך לימודו, כשהרבי הרים ראשו לכיוון ארון הספרים – - - מיד ראה מולו את ר' שמאי עם הספר המבוקש ולא פלא שגרם בכך קורת רוח לרבי.

בירידה לכותל המערבי

הרה"ח רבי בערל צישינסקי שליט"א מספר: מנהגו של הרבי צוק"ל היה לנסוע להתפלל בכותל המערבי לעיתים תכופות,

למרות שבסוף ימיו נחלש וכוחותיו לא עמדו לו ללכת ברגליו, לא ויתר על מנהגו, בשל חביבותו הרבה למקום קדוש זה. היה מגיע ברכב עד המדרגות שלפני הכותל, משם היה על המשמשים לשאת את הרבי על כסאו עד הכותל.

היו כמאתיים מדרגות לפני רחבת הכותל, שהיתה אז מצומצמת מאוד. העבודה לשאת את הרבי על כסאו, היתה עבודה שדרשה כוח רב, בפרט העלייה בחזור.

בניו של הרבי, ה'בית ישראל' ו'הלב שמחה', ביקשו מהגבאים שלא ינחו באמצע המדרגות, ולא יעשו הפסקה. הרבי לא אהב שנשאווה על כיסא, אם היו מניחים אותו לרגע, היה עלול להתרומם מכסאו ורוצה ללכת ברגליו.

ר' שמאי, ניהן בכוח רב והיה ידוע כגיבור חיל, התאים גם לעבודה קודש זו. היתה תקופה שגם ר' בערל צישינסקי כובר בתפקיד חשוב זה.

הרבי שלא אהב להטריח איש, ביקש ממשמשיו כמה פעמים בלשון בקשה שיניחו הכיסא, כדי שיוכלו לנוח קמעא באמצע הדרך. אך הם בפקודת בני הרבי, שלא לנוח באמצע ולרדת לכותל ללא הפסקות – השתדלו לעשות זאת במהירות האפשרית, כדי שלרבי לא תהיה חלישות הדעת מטרחתם.

פעם קרה, שבעיצומה של הירידה במדרגות נגע הרבי בידו של ר' בערל וציווה עליו שיניח הכיסא ויעשה הפסקה לנוח! מספר ר' בערל: "כבר לא יכולתי להתעלם מרצונו של הרבי, שאמר זאת בלשון ציווי ופקודה. הוכרחתי לעצור ולהניח.

איש. לכאורה היה זה חלק מתפקידו לדאוג, שבסביבתו של הרבי לא ירחפו על מנת לנסות לעלות בהר ולגעת בקצהו. חסידים רבים המתינו בתור, וכל אחד מהם חפץ עד כלות להגיע ולהיכנס לחדר של הרבי. ר' שמאי ידע לכוון את כניסתם של הבאים ולשמור על כבודם גם יחד. היה זה ניסיון תמידי, אבל דיבורו של ר' שמאי היה בכל עת ובכל שעה בנחת ובכבוד. הוא סיפר כי צוה על ידי הרבי שאמר: "לרחוף יהודי באשר הוא, כדוחף ספר תורה - - -" הבנה זו שכל יהודי כמוהו כספר תורה, הכתיבה לר' שמאי סולם ערכים מיוחד, כולו אש קודש של אהבת ישראל, רחמים ותפילה על הציבור, השתתפות ועזרה - לעשות כל הניתן למי שאמר עליהם רבו, כי הם כספרי תורה!

למעלה, יש עוד זמן...

בתחילת חודש אייר תש"ח התגברו הפגזות הערבים על ירושלים הנצורה. על פי הוראות בטחוניות, נאסר על התושבים להישאר בקומות העליונות של הבתים, מחמת הסכנה. האדמו"ר זצוק"ל שהה שבועות אחדים בקומת הקרקע של ביתו, בחדר שהיו בו קירות עבים ואת החלונות חסמו בשקי חול.

החדר בקומה התחתונה היה מחניק, והרבי שסבל מקוצר נשימה, חייב היה להיות בקומה העליונה שם יש יותר אוויר, אלא שנאסר עליהם לעלות למעלה על פי ההנחיות הבטחוניות - בקומות העליונות הסכנה מרובה יותר.

בערב שבת לפני חג השבועות הוכרז על הפסקת אש בשעה עשר בבוקר. המשמשים הבינו שאפשר כבר לקיים את רצון הצדיק ולהעבירו לקומה העליונה.

כותב ר' שמאי: "החלטתי למלא את רצון הרבי. מיד ניגשתי עם עוזרי, ר' אברהם-טוביה רוזנווסר, ואמרתי להרבי זצוק"ל שאנחנו מוכנים לקחתו עם הכיסא למעלה. הוא התבונן ארוכות וענה לי: "למעלה? יש עוד זמן..."

כשנפטר הרבי בחג השבועות הבינו למה התכוון באומרו שרוצה לעלות למעלה...

באותם ימים לא מש משמשו רבי שמאי ג'נזבורג מחדרו, הרבי אמר לו: "אם תרצה ללכת לביתך, או למקום כלשהו - תגיד לי, ואז לא תאדע לך כל תקלה..."

כותב ר' שמאי: "האמרה האחרונה שזכיתי לשמוע מפי קודשו קודם פטירתו, היתה: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. נצחו - מוטב, ואם לאו - יזכיר לו יום המיתה". שאל הרבי: "למי להזכיר?" וענה מיד: "להזכיר ליצר הרע כי לעתיד לבוא מביאו הקדוש ברוך הוא ושחטו".

ישאר אך נח

בערב חג השבועות תש"ב נשמעה אנחה מליבו הטהור, וכך אמר: "אין גער, אמאל, האט געקאכט א קעסל... און וואו זענען זיי יעצט?" ("בגור, לפנים, היה כדור רותח..." והוסיף בכאב:

מני אז הפסקתי, כי יראתי שהדבר סותר את רצונו של הרבי ופקודתם של בניו החשובים, לא רציתי להיכנס במקום גדולים".

ר' שמאי, שהיה המשמש הראשי בבית הרבי, עשה גם מלאכה זו במסירות בכל השנים שהרבי היה מגיע לכותל, בדרך הנוחה ביותר.

כשהרבי לא רצה לקחת 'פדיון'

סיפר ר' שמאי: "סוחר ירושלמי ותיק היה רגיל לבוא אל הקודש פנימה. בכל פעם שאותו יהודי עמד לעשות איזשהו עסק חדש, היה מגיע אל הרבי לבקש ברכה להצלחה והבטיח, כי אם יצליח השם דרכו, ייתן סכום כסף רב לרבי, לחלקו לצדקה. אותו נדבן זכה להגיע פעמים רבות אל הרבי, מביא עמו דמי פדיון בערך רב".

"בשנת תש"ג הגיע אותו סוחר אל הרבי לקבל ברכה להצלחה, בדרכו לעשיית עסק מסחרי כלשהו. הרבי לא ענה לו מאום. אותו יהודי לא הירפה, המשיך והפציר עד מאוד, ה'אמרי אמת' בירך אותו בברכת 'דרך צלחה', תוך שהוא נאנח".

"מיד לאחר צאתו, פנה הרבי זצוק"ל ושלח שלוחים לקרוא לו בחזרה, אבל הוא לא נמצא. אחרי כמה ימים, שב הסוחר לקבל 'שלום' מהרבי, כי חזר ממסחרו. בפרוודור סיפרתי לו מה אירע עם יציאתו: "הרבי שלח שליחים לקרוא לך בחזרה, אבל לא מצאנו אותך".

הורה האיש כי התחמק, כדי שלא ייקרא לשוב. כשנכנס האיש פנימה, הרבי זצוק"ל נתן לו 'שלום'. היהודי הניח על השולחן צדור כסף. מרחוק ראיתי שהרבי זצוק"ל ממלמל כמה מילים ואינו לוקח ממנו את הכסף.

בצאתו, סיפר לי האיש, שהרבי נטה שלא להסכים לעסק המסחרי שעשה הפעם, מפאת הסכנה. הדרך לביירות היתה משובשת והשהות בה מסוכנת, בגלל הגייסות הרבים שבה. הרבי סירב לקבל ממנו את התרומה בנימוק שרווחים אלו נעשו תוך כדי סיכון.

שאלני האיש: "האם יש מקור לדבר?" עניתי לו: "אכן, כך מצינו בשמואל ב' (פרק כ"ג פסוקים ט"ו-י"ח), שכשהביאו לדוד מים, תוך כדי סיכון, לא הסכים דוד לשתות מן המים הללו. כפי שנאמר: "ולא אבה (דוד) לשתותם... ויאמר חלילה לי, הדם אנשים אשתה?" ובמצודת דוד מפרש: "וכי אשתה דם האנשים אשר הלכו בסכנות נפשות?" מים, אשר הגיעו בסכנת חיים, הרי שנחשבים הם ל'דם אנשים', ודם אנשים דוד אינו שותהו!". "לא רצה הרבי לקבל את כספו של אותו פלוני, ובזה הורה ה'אמרי אמת' פרק בהלכות קדושת החיים וערך השמירה מפני הסכנה".

לא לדחוף

אחד הדברים המפליאים מתקופת שירותו של ר' שמאי כמשמש בקודש במחיצת ה'אמרי אמת', היה שמעולם לא דחף

כאיש אחד בלב אחד

הציבור בפרטים רבים, והן בהנהגה כלפי חצרות הקודש וכ"ק האדמו"רים שליט"א, בכבוד והיקר הראויים, כשלא אחת אף השתתף בשמחות שונות בחצרות הקודש, גור, ויז'ניץ, בעלזא, צאנז, סלונים, סערט ויז'ניץ ועוד.

לכל זכור אחד המאורעות האחרונים הפומביים, שמרן זצוק"ל טרח ועלה במיוחד לירושלים בחודש אלול תשע"ו, כדי להשתתף בשמחת נישואין בחצר הקודש גור, כשלאחר מכן בא כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א לפקוד את מעונו של מרן זצוק"ל בימי הרחמים להתברך בברכת השנים.

יחד שבטי ישראל

ללא ספק אחד הדברים המשמעותיים שעשה מרן זצוק"ל בשטח זה, היה הנסיעות אל הגולה שנועדו למטרות חיזוק, כשלאחר מכן מהם הצטרף כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, שהעבירו מסר אדיר לכל תפוצות ישראל בנושא זה.

כבר בנסיעה הגדולה הראשונה לארה"ב בחודש אייר שנת תשנ"ח, לטובת הקמת קרן 'נתיבות משה' להוספת הקמת בתי ספר תורניים ברחבי הארץ לטובת קירוב ילדי ישראל, ביקרו מרן זצוק"ל יחד עם להבחל"ח כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א בעשרות משיבות ניו יורק, כאשר בכל אחת מהן השמיע מרן זצוק"ל דברים נלהבים על גורל הזכות להיות נמנים על לגיונה של מלך, כשדבריו עוררו לבבות רבים והגביהו את

רן זצוק"ל הרבה לעמוד במשאותיו ושיחות החיזוק שנשא לקראת החג במקומות התורה, כשהצביע על העובדה שהקב"ה עשה נס מיוחד שכלל ישראל כולו שמנה מספר מילוני נפש, התאחד באחדות גמורה בלב אחד, שאינו יכול להתרחש בדרך הטבע, כשהדבר מצביע על החשיבות המיוחדת של איחוד הלבבות כהקדמה לקבלת התורה.

מן ההר אל העם

עם כל טרדותיו העצומות בהרבצת התורה תמידין כסדרן ובהנהגת הכלל והפרט באחריות הגדולה שהוטלה על שכמו, נטל מרן ראש הישיבה זצוק"ל על עצמו עול נוסף של ירידה אל העם, כאשר מרבה היה להגיע אל היכלי הישיבות הקדושות וקהילות הקודש לפי הזמנת ראשי ומנהיגי המקומות, למסור משאות תורניים ולשאת משאות חיזוק, בעיקר לקראת חג מתן תורה או ימים הנוראים וכיוצא בזה.

כולטת במיוחד העובדה, שבמקרים רבים, הגיע מרן רבינו הגדול זצוק"ל למשאות תורה וחיזוק בהיכלי הישיבות וקהילות הקודש של חצרות האדמו"רים וקהילות החסידים הגדולות, הן בארץ והן בגולה.

חשיבות הדבר אצל מרן זצוק"ל שראה לנכון להדק את הקשרים בין קהילות הקודש, בא לידי ביטוי פומבי הן בהנהגת

מרן רשכבה"ג זצוק"ל ראה חשיבות גדולה ומטרה עליונה בהידוק הקשר של קהילות הקודש ומקומות התורה של כל גווי היהדות הנאמנה, ובמיוחד השקיע רבות בקירוב הלבבות שבין מחנות היראים לדבר ד', בין עולם התורה והישיבות הצועדים לפי מסורת עולם הישיבות בליטא, לבין עולם החסידות על מקומות התורה והישיבות הקדושות שבדרכי התורה והחסידות לרגל חג השבועות, חג מתן תורה, שכתנאי מקדים לו נאמר "ויחן שם ישראל כנגד ההר" כאיש אחד בלב אחד, סקרנו חלק מאותם הנהגות פומביות שנועדו לקירוב הלבבות ולאחדות השורות בין חוגי היהדות הנאמנה

בנושא זה בישיבת מועצת גדולי התורה של אגו"י באמריקה שהתכנסה במיוחד לכבודם, בראשותם של גדולי ראשי הישיבות והאדמו"רים חברי מועצת גדולי התורה זצוק"ל ויבלחט"א, בהם עמד על מה שמוצאים בהלכות תפילה ש"נמצאו כל ישראל מכוונים את ליבם למקום אחד", וביאר את העניין בהרחבה.

בסוף דבריו היסודיים הוסיף מרן זצוק"ל ואמר: "דצוננו, ורצון כל אחד מישראל, שכל היהודים החרדים, בין בארץ ישראל בין באמריקה, בין בכל העולם, יהיו כולם 'אחד', שלכולם תהיה רק שאיפה אחת לרומם כבוד שמים, ואנו בתקווה שנוכח שיתקרבנו כולם. ויעזור ד' שכל החרדים יתלכדו בכוונה אחת לעבוד את ד', ולהעמיד דורות להקב"ה". בדברים קצרים אלו, העמיד מרן זצוק"ל את גולת הכותרת משאיפתו המרכזית במסע חיזוק זה, שעל ידו יוכלו כל היהודים החרדים בכל העולם כולו, להתאחד כמטרה אחת למען כבוד שמים וכבוד התורה.

ברוך חכם הרזים

הדברים באו לידי ביטוי עז, ככנס האדיר שנערך לקראת תום ימי מסע החיזוק המשותף, בביהמ"ד הגדול של חסידות באבוב בבורו פארק, בו נטלו חלק אלפים רבים שהצטופפו בתוך ההיכל הענק, ועוד אלפים שעמדו מבחוץ, ובראשם גדולי האדמו"רים וראשי הישיבות מרחבי אמריקה.

במעמד המיוחד של כלל הציבור, שבו בא לידי ביטוי יוצא

השאיפות להיות נמנים על שבט לוי שבדור.

יחד עם דבריו הנוקבים והמהדהדים התלוותה גם התחושה המרוממת, לראות את שבטי ישראל יחד, כאשר מרן ראש הישיבה זצוק"ל הופיע בשכם אחד יחד עם כ"ק האדמו"ר שליט"א שנהגו כבוד זה בזה, אם זה בישיבות הגדולות של נוסח ישיבות ליטא, 'תורה ודעת', 'מיר', 'תורה תמימה' ועוד, או בישיבות החסידיות בראשות כ"ק האדמו"רים שליט"א, כמו ישיבת 'יגדיל תורה גור', 'נובומינסק', 'סקווירא' ועוד, כשבכולם נשא מרן זצוק"ל דברים בשבח לימוד התורה, ולהבחיל"ח כ"ק האדמו"ר שליט"א הוסיף אחריו דברי ברכה, ולא אחת אף שחו בלימוד עם ראשי הישיבות ומנהיגי העדות ותלמידיהם, ואף זה תרם לתחושות הרוממות הנשגבות של כלל ציבור היראים לדבר ד'. באופן בולט באו הדברים לידי ביטוי בהיכלה של ישיבת לייקווד, כאשר לאורך הביקור של מרן זצוק"ל בעיר לייקווד במשך יומיים הוא שהה בה לברו עם אנשי אמונו, אך לקראת השיעור כללי המיוחד שנשא מרן ראש הישיבה זצוק"ל בהיכל הישיבה, הוזמן באופן מיוחד לבקשת מרן זצוק"ל 'יבדל"ח כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, שאף הקדים ונשא דברים בהיכל הישיבה לפני השיעור, והיה זה מעמד שעורר הדים כבירים.

"רצוננו שכולם יהיו אחד"

באותה נסיעה שח על כך מרן ראש הישיבה זצוק"ל דברים ברורים

עז, היה הביקור המיוחד בויליאמסבורג, אליו נסעו במיוחד כדי לפקוד את מעונו של כ"ק האדמו"ר בעל ה'ברך משה' מסאטמר זצוק"ל, שקיבלם בכבוד גדול. כ"ק האדמו"ר מסאטמר זצוק"ל אף החזיר ביקור גומלין באכסנייתו של מרן זצוק"ל בבורו פארק, והשניים שוחחו זמן מה בענייני חיזוק הדת והתורה, בנוכחות המונים שצבאו על הרלתות לראות את המחזה המפעים.

כך גם הביקורים במעונותיהם של כ"ק האדמו"רים מסקולען, ראחמסטריווקא, קלויזנבורג שליט"א, ואצל להבחל"ח הגר"מ קליין מאונגוואר זצוק"ל, שאף הם באו לביקורי גומלין ושיחות של תורה שנשמעו במעונותיהם, הפכו לשיחת היום ברחוב היהודי. לימים הפכו השיחות עם הגר"מ קליין זצוק"ל למשא ומתן תורני שנמשך בהתכתבות עם מרן זצוק"ל, שהודפס לאחר מכן בספר תשובותיו 'משנה הלכות' (חט"ו סי' פא וחט"ז סי' פח).

'הידבק במידותיו' - עם כ"ק האדמו"ר מסקווירא

לקראת שבת שבו שכן מרן זצוק"ל בעיר מונסי, הופיע מרן זצוק"ל בהיכל הישיבה הגדולה של חסידי סקווירא שבעיר סקווירא

רופן האחרות הנדירה של יחד שבטי ישראל, נאמו ונשאו דברים גם כ"ק האדמו"ר רבי נפתלי צבי מבאבוב זצוק"ל, שדיבר בשם אביו כ"ק האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זצוק"ל שמחמת מחלתו וחולשתו נבצר ממנו ליטול חלק במעמד עצמו, ובו ביטא את רחשי הלב של זכותם הגדולה לארח מעמד כה נשגב של אחדות השורות של היראים לדבר ד' לקראת מתן תורתנו.

במרכז המעמד נשמעו גם משאו המאלף והנרגש של הגאון הגדול רבי אליהו שוויי זצוק"ל, שאף הוא מיקר את דבריו לאחר שהאריך במשימות הכבוד והמאתגרות העומדות ליהדות ארה"ב שעליה הם צריכים הדרכה ממרנן ורבנן ממשיכי מסורת הדורות כדוגמת מרן ראש הישיבה זצוק"ל, הוסיף ודיבר דברים על חשיבות האחדות:

"אחת מתכליות האסיפה היתה לאחר את כולם כאיש אחד בלב אחד, איך מאחדים את הכל? כשעם ישראל מתאחד כולו כאיש אחד תחת הנהגת משה, תחת מנהיג הדור, הוא מתאחד ומתבונן למעלה לכבוד שמים, ואז 'וגבר ישראל'. אחדות יכולה להיות כשדבוקים בהקב"ה... אם נתאחד כולנו למען המטרה הגדולה שלשמה הגיעו

הסמוכה לשיחת חיזוק, כשראש הישיבה הגאון רבי דוב מאיר (בערל) קרויזר זצ"ל מחבר ספרי 'דבר המלך' יצא לקראתו להקביל את פניו יחד עם כל ראשי הישיבה. מרן זצוק"ל עמד בדבריו על חשיבות הקדמות 'נעשה' ל'נשמע', ויחד עם זאת התנאי ההכרחי של 'ללמוד על מנת לעשות', שמחייב לימוד בעיון ועמל התורה.

לאחר המעמד המיוחד בהיכל הישיבה, נכנס מרן זצוק"ל לביקור במעונו של כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א, שהורה נרגשות למרן זצוק"ל על דברי החיזוק שמסר בישיבתו, מרן זצוק"ל השיבו כי הנה רואים ביעקב שביקש לצאת ממעי אמו כשעברה ליד בית המדרש, אף שלא היה חסר לו בלימוד התורה שהרי למד במעי אמו, אלא מוכח שלהיכנס לבית המדרש לבד גם זה הוא עניין! בהמשך הדברים עמד מרן זצוק"ל על השתתפות הגוף בשמחת קיום המצוות, והעמיק בדברי האבודרהם בעניין זה. מרן זצוק"ל הזכיר עוד בשיחתו עם האדמו"ר שיבלחט"א, את הגאון רבי חיים ברים זצוק"ל ששבנים עברו שימש אף הוא כראש ישיבה במקום. כיציאתו מהמקום דיבר מרן זצוק"ל בשבח המקום שבנוי כולו על ארני התורה והיראה, והתבטא שמורגש במקום אווירא דארץ ישראל.

אף כ"ק האדמו"ר שליט"א החזיר ביקור גומלין באכסנייתו של מרן זצוק"ל במוצש"ק. ולאחר שמרן זצוק"ל נשאל על ידו אם השבת עברה במנוחה, השיב כי מנוחה הולכת רק עם קדושה, וכנאמר 'יום

גדולי ישראל, למען הרחבת חינוך תשב"ר בארץ ישראל, שהם הם הערבים לחיינו, בוודאי שדרך זו נוכל להיות מאוחדים".

כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, חרג ממנהגו ונשא דברים קצרים במעמד הכביר בפני אלפי בני ישראל, כשהם מוחלט שרר במקום: "הברכה האחרונה בתפילת שמונה עשרה היא ברכת 'שים שלום', בזכות השלום אנחנו מבקשים שהקב"ה יברכנו בכל הבקשות שיהודים מבקשים. אני מאחל ומברך את היהודים כאן בברכת בני חיי ומווני הרחבת הרעת ופרנסה, כידוע גם חג העצרת נקרא ראש השנה, ואפשר לברך שתהיה לכולם שנה טובה".

לאחר דברי הברכה שהתקבלו בלבבות פתוחים, נשמע בהדרת הכבוד משאו המאלף של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, שדיבר על המטרה הנכספת של איחוד הלבבות לקידוש שם שמים, כשבמרכז משאו נשא דברים עיוניים עמוקים בחובת ברכת 'חכם הרזים' שבו מתגלית מלכות הקב"ה בבריאה והשראת השכינה בבריאה.

עם גדולי האדמו"רים

באותו מסע רב רושם, אף ביקר מרן ראש הישיבה זצוק"ל במעונם של ראשי הישיבות והאדמו"רים ברחבי ניו יורק, כשהביקורים אצל כ"ק האדמו"רים שליט"א הדהדו והפכו לשיחות היום בקהילות החסידיות. אחד הביקורים המיוחדים שהותירו רושם

האדמו"ר מוויז'ניץ זצוק"ל ממונסי, ואף במעונו התנהלה שיחה בענייני תורה וחסידות. כ"ק האדמו"ר זצוק"ל אף שח לאחר מכן בפני מקורביו בהתפעלות מרובה על גדלותו של מרן זצוק"ל במידת האמת, והדבר בא לידי ביטוי אף בביקור הגומלין שהחזיר כ"ק האדמו"ר זצוק"ל אצל מרן זצוק"ל.

יצוין כי באחד הביקורים בא כ"ק האדמו"ר זצוק"ל ושהה אצל מרן זצוק"ל אך דקות ספורות, באמרו כי אינו רוצה להכביר ולהטריח על מרן, ביודעו כמה כל רגע מזמנו יקר, וקיצר את ביקורו באופן ניכר, בהבלטה של יראת כבוד מיוחדת.

עם הישועות משה' מוויז'ניץ

לפרק מיוחד בפני עצמו דרוש הקשר הבולט שהיה למרן זצוק"ל עם בית ויז'ניץ בכלל, ועם כ"ק האדמו"ר בעל הישועות משה' זצוק"ל בפרט, במשך כל שנות הנהגתו. היה זה כבר עם תחילת הנהגתו של מרן זצוק"ל בענייני הציבור, כאשר הוטלה על שכמו על פי הוראת ובקשת רבותינו הגדולים מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל ומרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בשנת תשנ"ו, האחריות ליציאה המלוכדת

מנוחה וקדושה והרחיב על כך מרן זצוק"ל בעוד דברים בביאור נוסח התפילה בשחרית של שבת "וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים", שאף שיש לגויים ימי מנוחה, אבל גם במנוחה אין הם שותפים עם ישראל במנוחת השבת, כי יום השבת מיוחד הוא רק לישראל. ואף האדמו"ר שליט"א השיבו בדברי חסידות מעניין לעניין.

במשך השנים היו כמה וכמה ביקורים הדדיים בין כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א למרן זצוק"ל, הן בפעמים שמרן זצוק"ל שהה בחו"ל והן בביקורי האדמו"ר שליט"א בארץ הקודש, ותמיד דיברו ביניהם בחביבות יתירה בדברי תורה ויראה. באחד הביקורים של מרן זצוק"ל בערש"ק לך לך תשס"ה האריך כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א בדברים על חשיבות הפעולות שמרן זצוק"ל עשה לחיזוק התורה ברחבי תבל ולחזק את השלום והאחדות בין יראי ד', כשאמר על כך שמרן זצוק"ל מקיים בכך "הידבק במידותיו" שהפסוק אומר "ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום", וחז"ל הלא אומרים על כך "אין עוז אלא תורה", ומרן זצוק"ל אוחז בשני הדברים, גם מרביץ תורה וחיזוק בכל אתר ואתר, וגם מרבה את השלום. מרן זצוק"ל הורה נרגשות לאדמו"ר שליט"א על דברי החיזוק בעניין זה.

של ציבור החרדים למערכת הבחירות הגורלית באותה שנה. מרן זצוק"ל השקיע מאמצים כבירים וזמן יקר, להביא לאיחוד השורות בין כלל ציבור היראים לדבר ד', לנוכח אתגרי התקופה. באותו זמן עמד בראשות מועצת גדולי התורה של 'אגודת ישראל' כ"ק האדמו"ר הישועות משה' מוויז'ניץ זצוק"ל, שלנוכח איחוד וליכוד מחנה היראים הגיע לביקור מיוחד במעונו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, כשהשניים שוחחו ממושכות בענייני תורה ויראת ד', ובצאתו הביע כ"ק האדמו"ר זצוק"ל את התפעמותו המרובה למראה דירתו הצנועה ורהיטיו הדלים של מרן זצוק"ל, בהפטירו שמאז ילדותו בבית זקנו ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ זצוק"ל בעיר גרוסוורדיין ברומניה, לא ראה כזה ריהוט דל.

בביקור גומלין שהשיב מרן זצוק"ל לכ"ק האדמו"ר זצוק"ל בפרשת חוקת תשנ"ז, העלה מרן זצוק"ל את אריכות דברי המפרשים המתחבטים בעניין 'חטא מי מריבה' ועונשו החמור, והאדמו"ר זצוק"ל ענה בצחות שכפי הנראה למי מריבה אין קשר ושייכות עם ארץ ישראל...

בהזדמנות אחרת לאחר ביקור של מרן זצוק"ל במעונו של הישועות משה' זצוק"ל לרגל שמחה במעונו, כשליווה אותו האדמו"ר זצוק"ל בעת יציאתו, ביקשו רבינו הגדול זצוק"ל להימנע מכך בכדי לא להטריחו, והאדמו"ר זצוק"ל השיבו כי הוא מלווה את השכינה, שכן 'ערליכער איד' שכינה עמו.

במהלך השיחות מרן זצוק"ל היה מתעניין על שורשי מחצבת שושלת סקווירא מבית טשרנוביל, המיוחסת עד לתלמיד הבעש"ט, ועל פועלם הנשגב להרבות כבוד שמים ופעלים לתורה בסביבתם הקרובה והרחוקה, ואף ציין את עדותו של מרן הקהילות יעקב זצוק"ל שהיה מבית חוריו חסיד לבית טשרנוביל וסיפר על גדולת רבותיהם ופועליהם המרובים. מרן זצוק"ל אף ציין כי זכור הוא את ביקורו של כ"ק האדמו"ר מסקווירא זצוק"ל אביו של האדמו"ר שליט"א בבני ברק לפני עשרות בשנים, ואת בית אכסנייתו ברח' אור החיים.

אף בביקורו האחרון של כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א בארץ הקודש לפני כשנתיים, נכנס למעונו של מרן זצוק"ל, והציג את אברכי החסידות שנבחנו על הש"ס, ומרן זצוק"ל הפליג בשיחה על חשיבות ידיעת הש"ס והשליטה במרחביה שלא כל אדם זוכה לכך, וציין את ידיעת התורה המופלגת בדורנו הניכרת אצל רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א, וכ"ק האדמו"ר שליט"א הפטיר שהדברים נודעים למשגב, וציין את עובדת היותו של מרן שליט"א נצר לחסידי בית טשרנוביל.

כל רגע יקר

בביקוריו במונסי אף כיבד מרן זצוק"ל בביקור את זקן האדמורי"ם ומגדולי מנהיגי עולם החסידות בארה"ב, כ"ק

שיעורי תורה ברבים

במרוצת השנים התבקש מרן זצוק"ל מספר פעמים על ידי ראשי החסידות לשאת דברים בפני קהילות הקודש, ברחבי הארץ, לחזק ענייני תורה. בסיום הש"ס שנערך ברוב עם ובראשות האדמו"ר זצוק"ל במוצ"ש ויקהל תשס"ה, במעמד אלפים מבני הקהילה, ובהשתתפות מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל, מרן ראש הישיבה זצוק"ל נשא דברים נלהבים במעלת לימוד התורה ברבים, ובדבריו הזכיר את תקנתו של הרבי מזה עשרות שנים, שכל הקהל יתקבץ לשעה קבועה ביום לשיעורי תורה ברבים, ועוררם להמשיך בקיום התקנה ביתר שאת וביתר עוז, ואיחל שבזכות כח התורה ישלח הקב"ה דברו וירפא את כ"ק האדמו"ר ברפואה שלמה.

אף בביתו כחן מפעם לפעם תלמידים משיבות ויז'ניץ השונות, כפי שהיה בוחן תמידין כסדרן בחורי ישיבות וכן תלמידים מתלמודי תורה של חצרות חסידיות שונות מכל רחבי הארץ, לצד ישיבות ותלמודי תורה של כלל הציבור.

בהזדמנות לאחר שבחן בחורי ישיבת ויז'ניץ, נעתר מרן זצוק"ל לכתוב עבורם מכתב, וזה תוכנו:

"בס"ד. הנני בזה לומר שבחנתי התלמידים של ישיבה לצעירים של ויז'ניץ שבנשיאותו של כ"ק האדמו"ר שליט"א (זצוק"ל) ישלח ר' דברו וירפאהו, ומצאתים כלי מוכשר לקבל טהרה, ויהי רצון שכולם יעלו בתורה ויראת שמים כחפץ הוריהם ומוריהם אשר עמלים להקנות להם תורה ויראת שמים וזכות ההורים והמורים מסייעתם להיות כרצון השי"ת. הכו"ח. א.ל. שטינמן. אור ליום י"ב מרחשוון תשס"ו לפ"ק. בני ברק יצ"ו".

מספר שנים הגיע מרן זצוק"ל למעמד שמחת בית השואבה של ארגון 'אנחנו וצאצאינו אבות ובנים' וכן למאורעות אחרים מטעם הארגון שבנשיאותו, שהתקיימו בהיכל הגדול ובסוכה הגדולה של חצר הקודש ויז'ניץ, כשהוא יושב פאר לצידו של כ"ק האדמו"ר שליט"א בראש המעמד והאציל מברכתו על אלפי הילדים.

הערכה מרובה - עם חצר הקודש בעלזא

קשר עז במשך כל השנים היה למרן זצוק"ל עם יבלחט"א כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א, ושייב את פעליו הרבים לחיזוק אדני התורה והיראה, כפי שבאה ההערכה המרובה לידי ביטוי כאשר מידי שנה כשמרן זצוק"ל עלה לירושלים בערב הימים הנוראים למסור שיחת חיזוק בהיכלה של ישיבת מיר ובמקומות תורה נוספים, נהג לאחר מכן לפקוד את מעונם של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ולהבחל"ח כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א, כשכ"ק האדמו"ר שליט"א היה מבקש ממרן זצוק"ל שאף הוא רוצה לשמוע את דברי מרן זצוק"ל שנאמרו בפני הציבור בשיחות. בערב ר"ה תשע"ו כשכבר נבצר ממרן זצוק"ל לעלות לירושלים, הגיע כ"ק האדמו"ר שליט"א לפקוד את מעונו של מרן זצוק"ל לברכת השנים.

בביקוריו אצל כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א סיפר מרן זצוק"ל מספר פעמים [לעתים היה זה לבקשת האדמו"ר שליט"א שביקש לשמוע את הסיפור שוב] את שבדירו הוה עובדא אצל כ"ק האדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע, כאשר עלה לארץ. מיטיבו

ואיש חסדו מלוגאנו בשווייץ הנגיד רבי לייביש רובינפלד זצ"ל, שמרן זצוק"ל התגורר בביתו במשך תקופה ולמד בחברותא עם צאצאיו, שלח מעמו שיעביר 100 דולר כפדיון לכ"ק האדמו"ר זצוק"ל, והיה זה סכום עתק באותם ימים. כשמרן זצוק"ל הגיע לארץ ופנה לבית מרן הגרי"ז מבריסק זצוק"ל, ביקש מרן הגרי"ז מבנו הגדול הגרי"ד זצוק"ל שיעזור למרן זצוק"ל בעל ענייניו שנצרך להסדיר באותם ימים. אחד מהדברים שנדרש להסדיר היה מילוי השליחות של ר' לייביש זצ"ל. ואכן מרן זצוק"ל הגיע יחד עם הגרי"ד באישון ליל למעונו של כ"ק האדמו"ר זצוק"ל שהתגורר באותם ימים בירושלים, וכיוון שהכירו את הגרי"ד כבנו של מרן הגרי"ז ניתנה להם אפשרות כניסה למרות שלא הזמינו מראש תור להיכנס לקודש פנימה.

כשנכנסו, הוסיף מרן זצוק"ל וסיפר, היתה ידו של האדמו"ר עטופה במגבת, כמנהגו שהיה נותן שלום לאנשים עם מגבת. אך כשראה אותם הוריד האדמו"ר את המגבת, ונתן להם את ידו ללא מגבת. מרן זצוק"ל מסר את הכסף שקיבל בשליחות, וסיפר כי ניכר היה כשנתן את הכסף שהוא לא הכיר כלל צורת

מטבע.

מרן זצוק"ל אף הרבה לפקוד מאורעות תורה וחיזוק בחצר הקודש בעלזא, להשמיע מדברותיו בפני ציבור החסידים, במאורעות של סיומים וחיזוק שיעורי תורה וכיוצא בזה. מספר פעמים אף נקרא למסור מדברות תורתו לפני ישיבות בעלזא ברחבי הארץ. ובחודש שבט תשס"ה הגיע להשתתף בכינוס חיזוק מיוחד שנערך בישיבת בעלזא ברח' אגריפס בירושלים, ונכנס להיכל הישיבה מלווה בכ"ק האדמו"ר שליט"א שבא לכבד את המעמד ולהשתתף במשא קדשו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל. מרן זצוק"ל התמקד במשא במעלת לימוד התורה שהיא מצווה שכל כולה רוחניות. לאחר השיחה נכנס מרן זצוק"ל לחדרו של כ"ק האדמו"ר שליט"א, ושוחחו יחדיו במשך זמן מה, כשכ"ק האדמו"ר שליט"א הורה נרגשות למרן זצוק"ל על טרחתו לעלות לירושלים לשאת דברים במעמד המיוחד.

מרן זצוק"ל אף התכבד לשמש כסנדק בברית אצל נכדו של כ"ק האדמו"ר שליט"א שהתקיימה בערב שבת קודש פרשת בהר לפני שלוש שנים. מרן זצוק"ל שהקפיד כל השנים שלא לצאת מהעיר בימי שישי, הסכים לחרוג ממנהגו לכבודו של האדמו"ר שליט"א, ובלבד שהברית תיערך בשעה מוקדמת

‘ובהעלות אהרן’ עם חצר הקודש צאנו

יריעה מיוחדת ניתן לפרוס על הקשר המיוחד של מרן זצוק"ל עם חצר הקודש צאנו ועם כ"ק האדמו"ר שליט"א, שנמשך שנים ארוכות. מספר פעמים הגיע מרן זצוק"ל לעיר נתניה למאורעות שונות, ולמסירת שיעורי תורה ומוסר בהיכל הישיבה במעמד כ"ק האדמו"ר שליט"א, ואף נכנס לביקור במעונו כששוחחו בדברי תורה והלכה שונים, שחלקים מהם רוכזו ותועדו בגליון 'בצילא דמהימנותא' של פרשת מקץ השנה, בקונטרס מיוחד תחת השם 'ובהעלות אהרן'.

הדברים באו לידי ביטוי עז בהספד המצמרר שנשא כ"ק האדמו"ר שליט"א ביום סילוקו של מרן רבינו זצוק"ל לאחר הרלקת נר ראשון של חנוכה במעמד המוני החסידים ואמירת דברי התורה לכבוד היום, כשציין שלמרות שהמועד אסור בהספד, אך אי אפשר לעבור לסדר היום בלא לדבר על המכה האנושה שספג כלל ישראל בסילוקו של מרן רבינו זצוק"ל לשמי מרום. כ"ק האדמו"ר שליט"א אף השמיע דברי מספד נרגשים בהמשך הזמן, במעמד המוני בית ישראל, בעיר נתניה ובמודיעין עילית.

מידי שנה היה מרן זצוק"ל מפאיר את כינוס מפעל הש"ס שמיסודו של כ"ק האדמו"ר בעל ה'שפע חיים' זצוק"ל, כשהוא אף כיהן כחבר הנשיאות שנים רבות, ולמען כבוד התורה ולומדיה הטריח את עצמו להשתתף בכינוסים שבהם נקבעו תכניות הלימודים השנתיות. כך גם פקד מרן זצוק"ל את היכלי התורה והחסידות בישיבות נדבורנא, סטולין קרלין בירושלים, סדיגורה, מכנובקה בעלזא, סערט ויז'ניץ בחיפה, קרעטשניף ברחובות, באבוב בת ים, ועוד רבים, במסירת שיעורי תורה ושיחות חיוק. על כל אלו ניתן להוסיף עוד כהנה וכהנה, אך במסגרת היריעה המצומצמת הנוכחית, לא ניתן להרחיב עוד, ואי"ה עוד חזון למועד.

"בראש ובראשונים לכל דבר היהדות החרדית"

לסיום פרק זה, נביא בפרסום ראשון, חלק ממכתב שכתב מרן ראש הישיבה זצוק"ל ליבלחט"א כ"ק האדמו"ר מסלונים שליט"א, באחת ממערכות היהדות הנאמנה לפני שנים רבות, ובו הביא לידי ביטוי את זכרונותיו מצעירותו בעיר בריסק, שבה נטלו חלק קהילות החסידים עם כלל הציבור החרדי בהתאגרות היראים לחיזוק הדת, והיו ראשונים לכל דבר היהדות החרדית:

לכ"ק האדמו"ר מסלונים שליט"א נעימות בימינו נצח... כי חסידי סלונים ובראשם האדמו"ר, הי' מאוד פעילים לכל דבר היהדות החרדית, ויליד בריסק אני, ור' יעקב קמניצ'ר הי' ממש כולו תמיד מראשי הלוחמים עבור היהדות החרדית, ובבריסק הי' חסידי קוברין הרבה יותר מסלונים, בכל זאת הי' ניכר בעיר יותר חסידי סלונים מחסידי קוברין. בבירובין לא למדת, אבל ידוע שבין הג' ר' אלחנן זצ"ל והסלונים, הי' שלו, וא' ר' משה מידנר הי' ידוע לצדיק נשגב, וכולם תמיד התאחדו, והי' בראש וראשונים לכל דבר היהדות החרדית... ויזכה כ"ק לפיעתא דשמיא וכל טוב ברוחניות ובגשמיות לו ולכל בני ביתו ולכל הנלווים אליו.

מאוד, כדי שיוכל לחזור לביתו הרבה לפני חצות. ואכן כך נהגו, כשתפילת שחרית באותו יום בראשות אלפי החסידים הסתיימה כבר בשעה 9, וחצי שעה לאחר מכן כבר היה מרן זצוק"ל בדרכו חזרה לבני ברק...

"ישר כח על כל מה שעושה לעולם התורה"

קשר של כבוד מיוחד שמר מרן זצוק"ל עם כ"ק הגה"צ האדמו"ר גאב"ד ערלוי זצוק"ל, שבזמנים קדומים בעת שהגיע לפני מרן זצוק"ל היה מביא את ספריו כמתנה למרן זצוק"ל, שהיה משתעשע בהם במשך תקופה. כ"ק האדמו"ר גאב"ד ערלוי זצוק"ל אף הפציר וביקש ממרן זצוק"ל לבוא ולמסור שיעור בהיכל ישיבתו, בטענו למה יגרע... מרן זצוק"ל התרצה לכך וייעד באחת ההזדמנויות לבוא לשם כך, אך הדבר לבסוף לא יצא אל הפועל.

בכל פעם שהתוועדו יחדיו, היה מרן זצוק"ל מעלה על נס

את ייחוסו כבן אחר בן דור חמישי למרן החת"ס זצוק"ל, והיה מרבה בהזדמנויות זו לדבר בגדולתו העצומה של מרן החת"ס, הן בתורתו והן בהעמדת הדת על תילה, וציין כי בחידושי רבינו חיים הלוי אין מובאים אחרונים כלל, למעט תשובת החת"ס פעם אחת, ובפעם אחרת קושיית רבי עקיבא איגר. ואמר בשם מרן החזו"א, כי יש אחרונים שאין להם מה להתבייש מהראשונים. בביקור שערך מרן זצוק"ל במעונו של כ"ק גאב"ד ערלוי זצוק"ל, סיפר את ששמע מרבו ושאר בשרו הדיין רבי שמחה זליג מבריסק זצוק"ל, שלמרן הגר"ח הוצע להשתדך אצל בנו עם אחת מצאצאי ה'חתם סופר', ולבסוף לא יצא הדבר אל הפועל, ומרן הגר"ח זצוק"ל הצטער על כך כיוון שחפץ להיות משודך עם משפחת ה'חתם סופר'.

בפעם האחרונה שהגיע כ"ק גאב"ד ערלוי זצוק"ל למרן זצוק"ל כשנה לפני פטירתו בשלהי חורף תשע"ה, היה זה מתוך טרחה עצומה בשל חולשתו הגדולה, וכשנכנס הפטיר בפני מרן זצוק"ל, ש"בא לומר ישר כח על כל מה שעושה לעולם התורה". בסיום אותה שיחה משדיברו בדברי תורה ובגדולת מרן ה'חתם סופר' זצוק"ל, הפטיר מרן זצוק"ל "משיח בוודאי יקבל את פני הצדיקים בכבוד", כשניכר היה שכוונתו אף לכ"ק האדמו"ר זצוק"ל.

ה. כהנוביץ

שיחה בחדרו

של ראש ישיבת

'בית מדרש

גבוה' לייקווד

הגאון רבי ירוחם

אולשין שליט"א

יד בן תורה יוכל להרגיש אושר
ושמחה מזה שהוא לומד תורה?
מה יעשה מי שחלילה אבד לו הטעם
בלימוד?

הגר"י אולשין: על המשנה "כל
העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים
הרבה ולא עוד אלא נקרא.. משמח את המקום
משמח את הבריות" מפרש ה'מדרש שמואל': שמתחילת
בריאת העולם ועד עכשיו לא נבראו כולם אלא בשביל זה
שעוסק בתורה לשמה והוא אהוב מהקב"ה והקב"ה כוונתו
להיטיב לברואיו ובשבילו מטיבין לעולם ובזכותו כל העולם
שמחים. מי שמתבונן בזה ודאי יגבר בו חשק ואהבת תורה.
מי שחלילה אבד לו הטעם בלימוד יש עצה שנתן מרן הגר"י
אברמסקי זצוק"ל על הפסוק: "ויבאו מרתה". לפעמים קורה
שהלומד מגיע למרירות ולא מרגיש את מתיקות התורה. מה
עושים? שישליך עצמו לגמרי לתורה וילמד כשהוא שוכח את
הבלי העוה"ז ואז התורה תהיה מתוקה אצלו.

האם יש לראש הישיבה עצה איך נותנים טעם בלימוד?
הגר"י אולשין: שתי עצות קצרות: לא לבטל מקביעות
בלימוד העיון, ושנית לכתוב חידושי התורה, רעיונות
שהתחדשו לו בלימוד במחברת מיוחדת שיגרום לו הרגשה
טובה בלימודו.

אנחנו בערב חג השבועות, איך ניתן לשמוח במיוחד
ביו"ט הזה בכך שקיבלנו תורה לפני למעלה מ-3000 שנה?
הגר"י אולשין: בלשון השל"ה הק' מצאנו דבר נפלא: חייב
אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר
תורה, והשמחה אשר שמח תהיה שמחה רוחנית להודות ולהלל
להשי"ת שנתן לנו התורה, מתעוררת מאד בליבו להתקדש
ולתקן מעשיו ולהיות מוכתר בכתר תורה.

מהי אותה מעלת 'כתר תורה' שזכינו בחג השבועות?
הגר"י אולשין: ידועים דברי מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל שיש
שתי בחינות בתורה: האחת "תורה ציווה לנו משה", והשנייה
"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". הבחינה השנייה היא
שהתורה היא שירת החיים של האדם מישראל, ההרגשים

מסירת דור על יד

התורה שבכל די גדולי הדור

יצחק, שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק.

צריך להבין, הרי לכאורה קול השופר במתן תורה לא היה אלא פרט מן הפרטים של מעמד הר סיני, וא"כ מדוע נחשב שכל היו"ט דשבועות הוא כנגד יצחק מצד פרט זה של שופר של מתן תורה, ומה השייכות בין שופר של אילו של יצחק למתן תורה.

ביאור הדבר הוא כך: בחז"ל כתוב: נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אין יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם. מסביר מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל שקיומם של ישראל הוא רק ע"י זקנים, שהם חשובים לישראל ככנפיים לעוף, וקבלת התורה בסיני היתה באופן שתהא נמסרת מדור לדור, להמשיך שלשלת קבלת התורה מסיני לכל הדורות, עד שנחשב שכל הדורות הבאים מקבלים ג"כ את התורה מפ"י הגבורה, וזהו ע"י המשך מסירת התורה וקבלתה במשך כל הדורות, ועי"ז נחשב שכל הדורות קיבלו את התורה מד' אלו ישראל.

הזקנים הם אלו שהם קשורים וקרובים יותר לדור מקבלי התורה, וכל כמה שיש זקנים הממשיכים ומקשרים את התורה לדורות הבאים אחריהם, יש קיום התורה בישראל ע"י המשך השלשלת בל ינתק, מתחילת קבלת התורה בסיני עד סוף כל הדורות. אבל לולא אותו קשר שע"י הזקנים לדורות הקודמים אין התורה נמסרת לדורות הבאים, ואם יתחילו ללמוד ולקיים את התורה מעצמם בלא מסורה אין זה תורה מסיני, וממילא לא יהא קיום לישראל בעולם ח"ו.

בדבר זה צריכים להתבונן בחג השבועות, שהתורה הקיימת לנו עד היום – הן תורה שבכתב והן תורה שבע"פ – היא התורה שקיבל משה מסיני ומסרה ליהושע וכו', וכל מוסרי התורה המשיכו למסור התורה לבניהם ולבני בניהם, מרב לתלמיד, עד לדורנו אנו.

לא בקלות זכו ישראל להחזיק מסורה זו בכל הדורות, כי במשך שנות הגלויות שעברו בהם

העמוקים ביותר של האדם באים לידי ביטוי בעסק התורה, והאדם צריך לבטא בתורה את כל ליבו וכל נשמתו. התורה נוגעת במיתרים ובנימים העדינים ביותר של נפש האדם, וזוהי בחינת השירה שיש בתורה.

פירוש הדברים: ייתכן שאדם יעסוק בתורה כדת וכדין, ועדיין לא הגיע למדרגה השלמה בלימוד התורה, שהיא מדרגת 'שירה' של תורה. כי אפשר לקיים המצווה בתורת קיום מצווה, בבחינת 'תורה ציווה לנו', ובזה אפשר שימצא פטורים והגבלות עד כמה חייב ללמוד ומתי פטור מללמוד. אבל יש מדרגה עליונה יותר בלימוד התורה, ושהתורה נחשבת לו כשירת ושמחת חיו, עד שהוא משתעשע בה כאדם השר שירה מתוך שמחת הנפש ואז הוא לא מחפש למצוא לעצמו פטורים והיתרים להיבטל ממנה, ואפילו אם יצטרך לעבור קושי וסבל כדי לעסוק בתורה, יתגבר ויתחזק לעסוק בה מתוך שמחה. כשעוסקים בתורה ככזו צורה וזכים לכתרה של תורה וכל ההשגות בתורה. כידוע דברי הרמב"ם בלשונו הזהב – מי שרצה לזכות בכתר התורה ייזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתיה ושיחה וכיוצ"ב, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה.

לכן כל בני התורה יושבים והוגים בליל שבועות בתורה וגם שקשה ללמוד בלילה הזה יש להתבונן ולהבין שבוה גופא שאנו מתחזקים ומתאמצים ללמוד תורה בלילה קרוב זה, אנו מתקשרים לעיקר מעלת התורה בבחינת שירה ורינה, ושמחים בעיקר שמחת המיוחדת של יו"ט זה, שזכינו לקבל בו 'את השירה הזאת', שאין שום דבר יכול למנוע אותנו מלעסוק בחכמתה ולהתדבק במיתקותה, ועל זה אנו שמחים ביום הגדול הזה.

אחד מיסודות האמונה שנקבעה לדורות במעמד הר סיני הוא 'וגם כך יאמינו לעולם' לדורות הבאים. איך מתחזקים מחג השבועות באמונת חכמים בדווקא?

הגר"י אולשין: יש דבר נפלא ב'טור' הכותב שהמועדים נתקנו כנגד אבות, שבועות כנגד

ערב חג מתן
תורתנו תשע"ח,
שלחנו שליח
מ'יתד נאמן'
לחדר לימודו של
הגאון רבי ירוחם
אולשין שליט"א
ראש הישיבה
ד'בית מדרש גבוה'
ומגדולי וחשובי
מרבצי התורה
בארה"ב ועמו כמה
שאלות למעשה
בערב 'קבלת
התורה'. ראש
הישיבה שליט"א
נענה בשמחה
והשיב עבור קוראי
ה'מוסף' דברים
ברורים ובהירים
על דרכי העלייה,
על שמחת התורה
ועל הדרך להשיג
טעם בלימוד
מאלפי זהב וכסף

תורת ה"קבלה"

המשך מעמוד 9

חברון בירושלים וישיבת לומז'ה בפתח תקווה. ישיבות חברון ולומז'ה היו בנויות מבחורים יוצאי ליטא ופולין וכדו', אבל ליוצאי מרכז אירופה לא היה היכן ללמוד. האבא (הגאון רבי יחיאל מיכל זצ"ל – מקים ישיבת 'קול תורה') רצה שהבחורים לא יישארו עמי הארץ. אלו היו נערים שמסתמא לא היו הולכים כלל לישיבה אם לא הייתה 'קול תורה'. בזמנו התגוררו בקיבוץ 'חפץ חיים' אנשי פא"י. הם היו אנשים שומרי תורה ומצוות וישרים מאד, היו שם אנשים צדיקים ממש. וכהערת אגב חשובה מוסיף הגאון הגדול שליט"א בכאב כי 'רואים מכאן עד כמה כל טיפת התקרבות לרחוב מקלקלת, שבסופם הלכו עם החילונים נגד גדולי ישראל'. זה יכול להיות תמרור אזהרה, עד כמה להיות זהיר ופחות להתקרב לרחוב. כמה מהם ובפרט בשנת השמיטה עזבו את הכל ובאו ללמוד ב'קול תורה' הקרובה לליבם ורוחם, והיו כאלו שנשארו גם אחרי השמיטה ונעשו בני תורה ממש, כן הגיעו לישיבה פליטי חרב ממלחמת העולם השנייה שהגיעו לארץ בחוסר כל.

בתחילה השיעורים נמסרו בגרמנית עד שהגיע בחור מאיטליה שלא ידע גרמנית ואז התחילו למסור בעברית. אנשי היישוב הישן שבירושלים עשו מחאה גדולה על מה שמכניסים לימוד בעברית, והלכו להתלונן לגה"צ רבי דוד בהר"ן זצ"ל והוא הציע שיכתבו למהרי"ץ דושינסקי שהיה רבו של הגר"מ שלזינגר בגלאנטא אך הוסיף ואמר למוחים שאומנם חובתנו למחות אבל כמדומה שלפי המצב צריך שילמדו בעברית. והמהרי"ץ דושינסקי ענה להם שסומך הוא על הרב שלזינגר שעושה מה שצריך לעשות.

בדרך אגב מספר לנו ראש הישיבה שליט"א, שאביו היה תלמיד ישיבת מיר וביקר אצל מרן הח"ח שהתעניין מאד על מצב היהדות והיהודים בגרמניה, ואמר לו: 'בעולם הזה גרמניה חשובה מאד, ועל מיר איש לא שמע. אבל בשמים, מיר חשובה וגרמניה לא נחשבת'. לאחר כמחצית השעה ששהה בחדרו הקדוש של מרן הח"ח, אמר מרן הח"ח דברים בשבח אבא (בתרגום מאידיש 'אברך זה מוצא חן בעיניי'), וכשאבא חזר לישיבת מיר, סיפר הגר"ש שואב זצ"ל, כבר רעשה כל הישיבה שגדול הדור מרן החפץ חיים אמר עליו דברי שבת, שלא כהרגלו שלא לדבר כלל על בני אדם.

יצאנו מראש הישיבה שליט"א בהרגשה מרוממת על זכותנו וחובותינו להיות מקבלי תורה הזוכים לעסוק בדבר המרום והמרום ביותר בעולמו המופלא של הקב"ה.

בהם ישראל נשבו הרבה רוחות רעות ובעלי דעות כוזבות שבאו להפסיק ולעקור שרשי מסורת התורה והדת מישראל, הן ע"י עקירת התורה בכלל והן ע"י שינוי המסורת לפי שינוי העתים והזמנים, ולא נשארה ונתקיימה התורה בקדושתה עד דורנו אנו אלא בזכות מסירות נפשם של גדולי ישראל ומאורי הדורות בכל תקופה ותקופה, שעמדו באיתנות לשמור מסורת התורה בישראל, ובכל דור ודור עמדו עלינו מהרסי התורה והמסורת, ולעומתם אזור גדולי הדורות חילם ולא רפו ידיהם מלעמוד במלחמת קודש במסירות נפש בכל תוקף ועוז, ללחום כנגדם ולבטל מזימתם, ושמרו מסורת התורה בישראל מסיני.

כח זה של מסירות נפש על שמירת המסורה באה לנו מכוחו של יצחק אבינו, כפי שכותב מרן ה'חתם סופר' בתשובתו למהר"ץ חיות (או"ח ר"ח) ואני מצטט: "אברהם אבינו ע"ה האמין תורה שבכתב היינו מה ששמע מהקב"ה עצמו, אבל יצחק מסר נפשו על מצוות ואין מן התימה על אברהם ששמע מן הקב"ה עצמו, אבל מהתימה על יצחק שקיבל מאברהם מה שהוא נגד השכלתו וא"א לשמוע כלל, מ"מ לא הרבה גם אחרי דברי חכמים ושמע ופשוט צווארו ולכן 'ועקידת יצחק לזרעו תזכור' להשומעים לתורה שבע"פ ואינם מהרהרים אחר דברי חכמים ותקנותיהם וגזירותיהם, אבל מי שאינו בכלל זה אין לו חלק בתפילה זו".

משורש כח עצום זה של יצחק אבינו למסור נפשו על אמונת חכמים, וזו ישראל במשך הדורות לכח זה למסור נפשם לקיום המסורה, כי המסורה היא המשכת שלשלת הקבלה מרב לתלמיד מדור לדור מאז קבלת התורה בסיני, וכוחם של ישראל למסור נפשם על קיום דברי חכמים מוסרי התורה, הוטבע בהם מכוחו של יצחק אבינו, שהוא השריש בישראל כח איתן זה של מסירות נפש על אמונת חכמים וקיום המסורה.

זה ההסבר בדברי ה'טור' למה חג השבועות כנגד יצחק – כי יצחק הטביע בנו כח מסירות נפש לקיום המסורת ועיקר קיום התורה בישראל הוא ע"י שמירת מסורת התורה מסיני עד לדורות האחרונים, וע"י ביטול המסורת אין קיום לישראל, וכל קיומם הוא ע"י הזקנים מוסרי התורה מן הדורות הקודמים לדורות האחרונים, ורק ע"י שמסרו אבותינו נפשם במשך השנים לשמור ולהחזיק מסורת התורה, קיימת עדיין התורה בישראל ולא נשתכחה.

זה פשוט שמה שהשמיע הקב"ה בסיני קול שופר זה של אילו של יצחק, היה כדי להורות וללמד לישראל שיקבלו את התורה שבכתב ושבבע"פ מתוך מסירות נפש לשמור על מסורת התורה עד אחרית הימים, באותו אופן שהקריב יצחק את עצמו בעקידתו, והרמז לזה הוא השופר של אילו של יצחק, כמו שמוסר יצחק נפשו על קיום ציווי שידע מתוך אמונת חכמים, כמו בן תקבלו גם אתם את התורה לדורות ע"י החזקת המסורה מתוך אמונת חכמים, מרב לתלמיד ומזקנים לנערים, והדבר המורה על זה הוא מה שתקע הקב"ה בשופר זה של אילו של יצחק, האיל שהיה תמורת מסירות נפשו של יצחק אבינו.

כך קיבלנו את התורה בסיני וכך אנו מקבלים את התורה בכל דור ודור עד דורנו אנו שאנו ממשיכים את מסירת התורה ע"י גדולי הדור שבכל דור באמונת חכמים שמאמינים בגדולי הדור ולא מהרהרים אחר דבריהם.

שאלה ותשובה

המשך מעמוד 15

לערוך בו שיפוצים נרחבים. לאחר השקעה מרובה של מספר שבועות המקום לבש פנים חדשות, וזכינו לעקור את השלט הישן של תנועת 'האנטי' ותחתיו לתלות שלט מרהיב של תנועת התשובה שלנו...

בערב 'חנוכת הבית' של המדרשה, חלף במקום רכז אותו ארגון הירוע לשמצה וכשראה את הנעשה במקלט חשכו עיניו וליבו התפלץ בקרבו... הוא הקים קול זעקה וצווחה: "פולשים, הסתלקו מפה!"

לא איבדנו עשתונות, והסברנו לו בנימוס: "אנו מורשים לפעול במקום על פי קביעת העירייה!"

מה עשה הרכז הלזה? הוא החליט להפריח מחדש את פעילות תנועתו במקלט. לשם כך גייס כמה חברים, והם פנו לאחראי מטעם העירייה על מנת לתבוע את המקום בחזרה. הדברים הגיעו עד לסגן ראש העיר שקבע: "שניים אוחזים במקלט – יחלוק; דהיינו, האברכים הצהירו שבכוונתם לפעול במקום בימים א'–ה', ואילו התנועה החילונית פועלת אך ורק בשישי–שבת, אם כן אפשר לקיים שניהם... כל ארגון יפעל בימים שלו..."

האברכים קלטו שכל כוונת רכז הארגון היא רק להתריס ולהתנצח עמם, ובאם ימשכו ידם מהפעלת המדרשה במקום גם אותו האיש יוותר ויסתלק. משכך, באו ושאלו: האם בכל זאת אנו רשאים לקיים במקום את פעילות המדרשה, בו בזמן שאנו גורמים לפתיחת המקום בשבת לעריכת אירועי 'תרבות' באווירה אנטי-חרדית...?

השבנו לפעילים הצדיקים: תמשיכו להפעיל את המדרשה, "כי ישרים דרכי ד' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם" (הושע י"ד). ויעויין ב"ב פ"ט, דהיינו, אנו לא צריכים להירתע מאיומי רשעים, אלא לעסוק במצוות קירוב הרחוקים המוטלת עלינו ובהשבת לב בנים תועים לאביהם שבשמים, ואם בעקבות פעילותנו מאיימים אחרים להרשיע, אין זה ענייננו. [ויעויין בתשובת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ב'קובץ תשובות' ח"א סי' מ"ד].

האם נוכל לדון מהדברים גם ביחס לשאלתנו [לייסוד השיעור בתיכון] ולהשיב שיש לפתוח את שיעור הקירוב, על אף פתיחת שיעור הכפירה?
– חס ושלום!!

ונסביר: שאלה זו אינה דומה למקרה של המדרשה הנ"ל, כי שם אנו כבר זכינו במדרשה, והם אלו שפלטו לתחומנו ברשעות. והגע עצמך, אם יפרצו ח"ו אינשי דלא מעלי, בריונים אלימים, לבית המדרש ויאיימו: אם ימשיכו לעסוק כאן בתורה, נקים גם אנו 'מדרשייה' משלנו! – היעלה על הדעת שחלילה נסגור את בית המדרש מפני איומי הרשעים?

בשאלה הראשונה, לעומת זאת, אנו 'באים בגבולם', כלומר: אנו יוזמים את פתיחת השיעורים – שיעור היהדות ושיעור הכפירה גם יחד, וברור שאין להרבות בקדושה ויחד עם זאת בכפירה באלוקי ישראל!

לסיכום: אין להסכים לפתיחת שיעור ביהדות כשיחד עמו ייפתח שיעור באפיקורסות, אלא יש להמשיך להפציר במנהל, ובע"ה יסכים בסופו של דבר לפתיחת שיעור הקירוב בלבד.

עם אחרים, תורתן משתמרת בקרבן, שמסייעין אותו מן השמים לבל יחסר משלימות עצמו על ידי מה שמבטל מלימודו לגמול חסר עם אחרים וזה עצמו כוונת המשנה הלומד על מנת ללמד, מספיקים בידו ללמוד וללמד, שלא יחסר לו משלימות עצמו. וכן כתב במדרש שמואל ז"ל הלומד ע"מ ללמד וזה כי ידוע כי המתפלל על חברו הוא נענה תחילה, וע"כ מי שכל תכלית לימודו הוא כדי ללמד לאחרים הוא נענה תחילה, ומלמדין אותו מן השמים ושערי תורה נפתחין לפניו.

האב מגדל חזירים, ובנו לומד תורה

מעשה באדם המגדל חזירים בא"י, בנו לומד תורה ואביו אוחזו, ורוצה לפרנס אותו, והבן מסרב ליהנות משל אביו. הציץ האב לבן אולי ייתן לך את צואת החזירים שיוכל למכרם לזיבול שדות, והבן ירדוץ מזה כסף רב, ועליהם לא גזרו חז"ל, ואולי יפרנס אותו מהם?

השבנו לו, יתכן שהצואה מותרת, כי החזיר אסור באכילה ולא בהנאה, והצואה לא ראויה לאכילה, אבל הדעת נוטה שיש בזה חילול ד' שאנחנו לא מצטערים בצער השכינה הקדושה ולכן מסתבר שהבן לא ייהנה, ויעויין מש"כ בזה בחשוקי חמד בכורות עמוד קס"א. וכך בענייננו.

הקמת מדרשה שתגרום לפתיחת ארגון אנטי-חרדי

באחד מבתי הספר התיכוניים בצפון התגבשה קבוצה של צעירים 'מתחזקים', שרכזו המדרשה דרבן אותם שיבקשו ממנהל בית הספר להזמין רב לשיעור שבועי ביהדות. בתחילה סירב המנהל אך כשראה שהצעירים רציניים והבין שאין טעם להילחם נגדם, התנה את הדבר בארגון הרצאה נוספת על ידי מורה חילונית בנושא הבריאה והכפירה, ר"ל. 'צריך להביא לפני התלמידים דעות מגוונות', אמר המנהל.

סיפרו הצעירים ה'מתחזקים' לרב המדרשה את דברי המנהל, והסתפק האם לכוון אותם שימשיכו לדרוש את שיעור היהדות או להפסיק, ואז לא יהיה גם שיעור שכולו כפירה.
תשובה:

נציג תחילה שאלה נוספת שגם היא התעוררה על ידי פעילי קירוב שכה סיפרו: הצלחנו בס"ד לגבש קבוצה די גדולה של צעירים מתחזקים באחת הערים החילוניות, וחיפשנו אחר מקום בו נוכל לייסד מדרשה קבועה בשכונה. לבסוף מצאנו מקלט עירוני שהיה שייך עד לפני כחמש שנים לארגון שמאלני אנטי-דתי מסוים.

פנינו לאחראי מטעם העירייה, וביקשנו לייסד במקום "מועדון" מיוחד לעריכת סדנאות לשם הצלת נערים מסמים ואלים, ולהקניית ערכים ודרך ארץ...

האחראי התלהב מהרעיון, ונתן את אישורו לפתיחת המועדון. מכיוון שכאמור המקום היה נוש בשנים האחרונות, היה עלינו

רגע של פתיחת שערי תורה

התורה ממש מחדש, יש לה ביטוי לא רק בצד של עבודת היום, אלא גם משמעות הלכתית ממש, ברמ"א נפסק שיום ערב חג השבועות נקרא 'יום טוב' ואסור לכתחילה לעבור כל טיפול שיש בו הקזת דם, מהו 'יום טוב', חז"ל אמרו שבעת שניתנה תורה היה מלאך אחד שנקרא טובה, שאמר לכלל ישראל "אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו טביחנא לבשריכר" ולכן אין להקזיז דם ביום זה. צריך להתבונן בדבר, הרי התורה כבר ניתנה, למה שיישאר הדין ההלכתי שלא להקזיז דם גם לדורות? אלא רואים מכך, שבכל שנה יש את הבחינה הזו של קבלת התורה בפועל, וממילא גם שייך העניין הזה של 'יום טוב' להלכה למעשה.

הלכה נוספת אנו מוצאים במנהג שהתקבל בכל כלל ישראל, להיות ער בליל שבועות, מנהג זה מובא ב'מגן אברהם' טעמו בגלל שביליל יום מתן תורה בני ישראל ישנו, כדי שיהא להם כח לקבל את התורה למחרת, והקדוש ברוך הוא העירם, כדי לתקן את התביעה שהיתה עליהם כיצד ישנו, אנו נוהגים להיות ניעורים בלילה, צריך להבין מה השייכות בין זה שאנו ערים לשינה של אבותינו, הרי התביעה עליהם היתה בגלל מתן תורה שהיה למחרת ומה זה שייך לנו, אלא רואים מכך שבכל שנה ושנה יש את הבחינה הזו של מתן תורה ממש. הלכה נוספת אנו למדים ממעמד הר סיני, שמי שנשטמא במקרה לילה, אסור בדברי תורה, למה זה הלכה לדורות, היות שמתן תורה לא היה מאורע חד פעמי, אלא הוא בכל עת ועת. ידוע גם בשם רשכבה"ג מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שבעת קריאת עשרת הדברות בחג השבועות הוא זמן המסוגל לרפואה כמו שהיה בעת מתן תורה שהחולים התרפאו.

השאלה היא במה מתבטא הקבלה המחודשת?

הגרי"א הכהן קוק שליט"א: כמו שיש מושג של מקומות שהשכינה שורה בהם, כמו הכותל המערבי וכדומה, אלו מקומות מיוחדים שיש בהם גילוי מיוחד גם בזמנינו על אף שברורנו השכינה גלתה מעלינו, והמקום הזה מיוחד ומסוגל לפילה שתתקבל. כך גם יש 'מקום של זמן' – זמן שהוא מסוגל לעניין מסוים. שבועות בניגוד לשאר ימי הרגל הוא יום אחד ואין לו ימי חול המועד, היות שהיום הזה הוא יום וזמן המסוגל שאין לו דחייה לשאר ימים. יום מתן תורה הוא 'מקום של זמן' המסוגל להשגות בקבלת התורה שבכל השנה איננו זוכים להם. אכן מצינו אצל הקדמונים גילויים גדולים שזכו

ה יפית ומה נעמת אהבה תענוגים', כמו פינה של שיר, כמו מקום של ערגה. אמת מה נהדר מראה כהן, הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א ראש הישיבה הגדולה 'מאור התלמוד' בעיר רחובות – בעת שדבריו נשמעים, חן של תורה ונועם הוצק בשפתותיו. היתה זו שעה של ערב שבת קודש, בשמורת התורה, פנינת חן – זה שנות דור בעיר הדרומית 'רחובות' אשר משפחת כהנים גדולים העמידו בה קרן אור של תורה. המיה של שקט בערבו של שבת, המבוע הגדול של תורה שוקט עתה לשעה קלה של הכנה, במרפסת חדרי הפנימיה בחורי חמד אשר חן של תורה נסוך עליהם מתכוננים לקראת שבת מלכתא. באנו שמה כי ביקשנו את שאהבה נפשנו: מה עניין קבלת התורה לאחר אלפיים שנות קבלתה מזה סיני, מה שייך בכל שנה לקבל אותה מחדש?

הגרי"א הכהן קוק שליט"א: אם השאלה אם מחויבים לפני שבועות בתורה, אז ודאי שאנו כבר מחויבים. לפני – בדיוק כמו אחרי. אלא כמו שבפסח אנו חייבים בכל המצוות לפנינו ולאחריו, ואף על פי כן אנו מחויבים בכל שנה לראות עצמנו כאילו יצאנו ממצרים, בהרגשה מוחשית, לשם המחשה, מרן ה'חתם סופר' מתרץ את השאלה למה לא מברכים על מצוות הגדה של פסח? כיוון שאנו צריכים לומר את ההגדה באופן כזה שכאילו לא יצאנו ממצרים, ממילא לא שייך עדיין לברך על כך שהרי אנו לפני ההצלה...

זו חובת ההרגשה שעלינו לחוש בעת ליל הסדר. הוא הדין והוא הטעם בכל הנוגע להכנה לימי מתן תורה, 'חייב אדם לראות עצמו עומד לקראת קבלת התורה', ימי ההכנה של ספירת העומר, הן מאותו חיוב להרגיש שאנו מקבלים את התורה ממש מחדש, אנו בעצמנו. ההרגשה שאנו מקבלים את

**שפתי כהן אשר
ישמרו דעת
ותורה יבקשו
מפיהו וגו'. שיחה
מיוחדת לקראת יום
מתן תורה במעונו
של ראש הישיבה
הגדולה 'מאור
התלמוד' רחובות
הגאון רבי אברהם
יצחק הכהן קוק
שליט"א | מה
עניין קבלת התורה
לאחר אלפיים
שנות קבלתה מהר
סיני, מה שייך בכל
שנה לקבל אותה
מחדש? במה יכול
כל בחור להרגיש
שהוא מקבל את
התורה? וכיצד
ניתן להגביה את
החומות מהשפעת
הרחוב שמתדפק
כיום בעוז על כתלי
בית המדרש? |
הנעשה והנשמע
של בני התורה**

קיימא?! הרי קידושין שלא נמסרו לבניית הבית לא יתפסו בכלל! זה דבר מתבקש וברור. כך ממש הוא בעניין מתן תורה, הקניינים והקבלה שניתנים לנחלה ביום מתן תורה הוא רק בתנאי שיהא להם המשך והתמדה לאחר יום מתן תורה.

נרד ברשותכם לפרטים, בחור שלא זכה לחיבור עם הלימוד, איך הוא יכול לצפות שדווקא בחג השבועות הזה יזכה לכך? הגרי"א הכהן קוק שליט"א: לכל אחד יש את הרגע שבו נפתחים לו שערי תורה, בתנאי שהוא פותח את הלב לקבל. ניתן להשוות זאת לבעלי תשובה שרבים מהם מעידים על איזו נקודה של גילוי של פתיחת הלב.

כך סיפר אחד מבעלי התשובה הגמורים והמפורסמים רבי נח הרץ שליט"א שנפל בשבי הסורי הנורא וזכה לשוב בתשובה שלמה עד שנהיה לבן תורה גמור והקים משפחה לתפארת. רבי נח שליט"א תיאר את הרגע בו נפתחו לו שערי אמונה, היה זה בעת שמוססו הופל, הוא צנח, "ריחפתי", סיפר, "בין שמי סוריה לאדמת סוריה, ידעתי שאני נופל לאחד משתי אפשרויות זו קשה מזו, ה'טובה' שבהם היא להיות רחוק בחיים אבל.. ליפול לשבי סוריה, שתנאי הכליאה שם נודעו באכזריות החייתית שלהם והפחות טובה היא האפשרות שמישהו יחליט שחבל לקחת אותי לכלא ואפשר לגמור את זה במקום... שם בעת הריחוף, נטול כל משענת, תלוי על בלימה, צונח לעבר עתיד מאיים, לפתע הרגשתי תחושה שלא חוויתי אותה מעולם, כנער שגרד ללא זיקה לדת, לא ידעתי מהיכן זה מגיע, זעקתי אל בורא העולם, ואז הרגשתי קרבת אלוהים, חשתי שיש בורא לעולם, מאותו רגע ניצתה בי אש האמונה... ההארה הזו קיננה בי" – תיאר רבי

ביום מתן תורה, כפי המפורסם מהאריז"ל וגורי האר"י בגילוי של ה'מגיד מישרים' כליל חג השבועות וכמובא בהשל"ה במשנה שהתגלתה להם 'אני המשנה המדברת'. ישאל בחור ישיבה את עצמו במה היא עבודה המעשית שלו, במה הוא יכול להרגיש שהוא מקבל את התורה?

הגרי"א הכהן קוק שליט"א: הלימוד של ליל שבועות צריך להיות מתוך הרגשה שאני לומד כדי לקבל עכשיו תורה מן השמים. כמו שבראש השנה יש את המושג של 'באשר הוא שם' כך גם ביום מתן תורה יכול כל אחד לזכות לקבלת התורה. הרבר הראשון באמת ללמוד ביתר שאת ובכל הכוחות וזה יפתח שערי תורה בליבו בהמשך דרכו. יש בכוח כל איש ישראלי להחיות אצלו את קבלת התורה שהיתה במעמד הר סיני. אבל זה כמובן תלוי בהחלטה להמשיך באותה נקודת התעלות של יום מתן תורה.

בשנת תשנ"ט בקשתי ממרן רשכבה"ג הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לחזק את בני הישיבה לפני שבועות, וענה לי: "לפני שבועות כולם מתחזקים, ועדיף לחזקם אחרי שבועות". כשהגיע לישיבה אמר: "היום הקדוש של חג השבועות דומה לאדם שטיפס במעלה הר גבוה והגיע לפסגתו. כשנמצא כבר למעלה עומדת לפניו השאלה איך נשארים במקום גבוה זה וחיים בו. זו השאלה 'מי יעלה בהר ד' בחג השבועות, והעיקר – מי יקום במקום קדשו' אחרי כן". ניתן להמליץ על כך, הן כידוע מתן תורה נמשל לאירוסין ונישואין, "אל תקרי מורשה אלא מאורשה". ישנן קהילות שנוהגים בהן לקרוא מעין קריאת הכתובה בחג השבועות, עכשיו הבה ונתבונן: האם צריך לומר לחתן שסעודת הנישואין איננו עניין לעצמו, ליום אחד בלבד, אלא לתכלית של קשר של

נח – "עד שלימים הלכתי בעקבות אותה הארה רגעית".

את ההמשך – מוסיף הגרי"א קוק שליט"א – אנו מכירים. רבי נח, הוא בן תורה אמיתי, שזכה לבנין וחתנין רבנן. לא צריך להיות רחוק משמירת התורה כדי לזכות לגילוי כזה, כל אחד מאיתנו במקום שבו הוא נמצא יכול לזכות לכך.

היה בחור אחד בישיבת פוניבז' שהגיע בזמנו בעת שלמדנו בישיבה – מאמריקה הרחוקה מאד מרוחניות, מי שידוע עולם המושגים של אמריקה אז היה רחוק מאד מאד מהאווירה בישיבה, אבל הבחור הזה עלה והתעלה מאד, עד כדי כך שפעם ביום הכיפורים הראה לי דף של חשבון הנפש שהכין עבור הווידוי, הדף הזה לא הכיל יותר מכמה שורות... זה היה הדברים שמצא בעצמו. הוא הוסיף שהוא מבקש ממני מחילה על כך שפעם בעת הסדר הוא הפריע לי. אמנם זה היה לצורך לימוד, אבל נראה היה לו שזה היה מעט כפוי עלי ועל כן הוא מבקש מחילה, לכזו דרגה של דקדוק המעשים הוא הגיע.

לימים פתח את סגור ליבו, הוא שאל את מרן המשגיח רבי יחזקאל לוויןשטיין זצוק"ל, ממנו זכה לקרבה, "כיצד זכיתי לצאת מעמק הבכא הרוחנית של אמריקה החומרנית, להירבק באור הגנוז של עמל התורה ועבודת המידות?" הוא ביטא בכך את התהייה הפנימית, הוא לא ידע להסביר לעצמו למה הוא זכה מתוך רבים אחרים שלא זכו לכך. מרן המשגיח זצוק"ל השיב לו באיריש: "יעדער איד האט א נשמה, וואס שרייט און שרייט און שרייט ביז הער קומט אן וואו

הער דארף קומען" – "אצל כל יהודי יש נשמה, היא צועקת וצועקת וצועקת עד שהוא יגיע להיכן שהוא נדרש להגיע"... אבל צריך לצאת בעקבות אותה קריאה פנימית, יש כאלו ששומעים את הצעקה ויש שמתעלמים ממנה רחמנא לצלן. רגע כזה של התעוררות של פתיחת שערי החכמה יכול להיות כל השנה אבל בפרט ביום המסוגל של מתן תורה, ומי שמכין ליבו יזכה לפתיחת השערים.

ננסה לשאול, מתוך הניסיון של שנות לימוד ושנות הרבצת תורה, האם ניתן למצוא את הנקודה, השלב אותו ניתן להגדיר כדרך שיבור בחור כדי להתעלות ולהתגדל בתורה?

הגרי"א הכהן קוק שליט"א: לא מצאתי טוב לחכמה כמו עדינות ואצילות נפש, שהם מפתח לגידול ועליה. כל מי שמבקש להתעלות נתקל בקשיים שונים, שעיקרם קנאה והשוואת עצמו לאחרים, הוא רוצה להיות כמו פלוני או כמו אלמוני שנראה בעיניו שיש להם כביכול 'הצלחה' יותר ממנו, ומתוך כך בא לידי ייאוש ונכשל. אבל מי שמידותיו יותר מתוקנות, ועדינות נפשו נותנת לו לסבול יותר הצלחה של השני, יודע מצד אחד להעריך את חברו, אבל יודע שכל אחד צריך ללמוד לפי תכונותיו והבנתו, וכך הוא מתייצב על דרך טוב של בן עליה ועולה מעלה למעלה להשכיל.

ראינו בחורים ואברכים, אשר נפש עמלה עמלה להם להצליח. היו כאלו שבמבט שטחי היה נראה שהם נעדי כשרון להצליח, אבל היתה בהם תכונת יסודיות ורצון להבין דברים בבהירות, ובעמל נפשם זכו ועשו פירות, ומהם ראינו בעינינו פרי

הילולים כשגדלו למשפיעים, מרביצי תורה ומחברי ספרים טובים ומועילים. זה כמאמרם ז"ל באבות (ג, ט): "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת". ובמדרגתנו עניינו, שאם הנו עובר ברצינות, יגדל, יתעלה ויצמח.

ישנם בחורים שמרגישים שיש להם קושי במעקב אחרי אמירת השיעור, ישנם בחורים שיש להם קושי בחיבור ליצירת דשמועתא' בתוצאה מכך הם מרגישים מנותקים, השאלה איך הם יכולים להתחבר 'מחדש'?

הגרי"א הכהן קוק שליט"א: ברצוני להגיד בעניין זה דבר חשוב ויסודי, אהיה בכך פה לדברים נפלאים ששמענו. היינו פעם עם ילדים ונערים אצל הגאון הגדול רבי חיים שאול גריינימן זצוק"ל, ביקשנו שיחזק אותם בדברים, הוא ניאות וסיפר, איך וכיצד לימד אותו דודו מרן ה'חזון איש' זיע"א ללמוד את הגמרא.

בעודו נער, ביקש אביו הגאון רבי שמואל זצוק"ל מגיסו מרן ה'חזון איש' זיע"א שילמד עמו – עם הילד – גמרא. מרן ה'חזון איש' זיע"א הסכים והם החלו ללמוד מסכת 'זבחים'. לכאורה מסכת קשה עבור ילד צעיר. אבל מרן ה'חזון איש' ביכר ללמוד מסכת זו. בדיעבד, העיד הגאון רבי חיים שאול בעצמו שזו המסכת שהיטיב לדעת אותה לאורך ימים.

וכך סיפר הגאון רבי חיים שאול גריינימן זצוק"ל – היתה הדרך אותה לימד אותו מרן ה'חזון איש' זיע"א בקניין הגמרא: בשעה שלמדו, ביקש ממנו מרן ה'חזון איש' שיחזור על דיבורי הסוגיה שהספיקו ללמוד. הילד – יניק וחכים – החל לומר

כמו שישנו מושג של מקומות שהשכינה שורה בהם, כמו הכותל המערבי וכדומה, אלו מקומות מיוחדים שיש בהם גילוי מיוחד גם בזמנינו, על אף שבדורנו השכינה גלתה מעלינו, והמקום הזה מיוחד ומסוגל לתפילה שתתקבל, כך גם יש 'מקום של זמן' - זמן שהוא מסוגל לעניין מסוים.

דברים שהתחדשו לו, קושיה מבריקה על דברי הגמרא, אבל מרן ה'חזון איש' היסה אותו, "לא לזה כוונתי, החל נא לומר את דברי הגמרא בעל פה, אמור בשם של האמוראים" ביקש מרן ה'חזון איש', "רב יוחנן אומר כך, רבא אומר כך" - הילד החל להרצות את הדברים, דברי הגמרא, דברי התוספות, מידי פעם ניסה לסטות ולהקשות קושיא, מרן ה'חזון איש' היסה אותו, "לא! המשך לומר את לשון הגמרא, התוספות!" משסיים, אמר מרן ה'חזון איש' זיע"א "חזור עוד פעם".

לאחר ששב וחזר על הגמרא, הבהיר מרן ה'חזון איש' לילד: במשנה כתוב "ושננתם לבניך שיהיו דברי התורה משוננים בפיוך שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" - "זה עדיין אצלך לא בגדר 'אל תגמגם', אמור שוב מהתחלה", ושוב חזר ואמר, וחזור חלילה, עד שמרן זיע"א אמר לו: "נו, עכשיו זה כבר בגדר 'אל תגמגם', אבל זה עדיין לא בגדר 'אמור לו מיד', לכן תמשיך ותאמר את לשון הגמרא", כך עד כעשר פעמים, או אז, אמר לו מרן זיע"א בקורת רוח, "עכשיו זה כבר אצלך בגדר 'אמור לו מיד'..." לפתע - סיפר לנו רבי חיים שאול זצוק"ל - הרגשתי קורת רוח כל כך רבה, קניתי ידיעה כל כך ברורה ובהירה בגמרא, הרגשתי שדברי הגמרא מונחים בכיסי... הבנתי והשכלתי את הדרך לקניין הגמרא, כך נעשים שליטים על הש"ס, ורק לאחר ידיעה כזו אפשר להתעשר מדברי הגמרא ממקום למקום.

את הדבר הזה צריך כל ילד, בחור, צורב, לדעת שההנאה האמתית מלימוד הגמרא היא השינון והידיעה הברורה בעצם הגפ"ת ואחר כך מגיע הטעם הנוסף של העמקה, קושיא, ודימוי

מילתא למילתא.

אתה יכול להגיד בשמי לבחורים - סיים הגאון הגדול רבי חיים שאול זצוק"ל שמי שילמד ככה במשך חודש ימים, לא משנה מה הוא חש קודם לכן, אבל לאחר חודש ימים הוא יקבל טעם בלימוד! ואכן היו שניסו זאת, ואם כי לא הגיעו עד עשר פעמים, אבל כשידעו בבהירות את הסוגיה קבלו טעם אחר בלימודם.

השאלה היא שהרי בשיעורים הסגנון הוא רחוק מזה, ובדרך כלל אומרים דברים יותר מחודשים ומסתעפים?

הגרי"א הבהן קוק שליט"א: בשיעור אמנם אי אפשר ללמד כך, אבל לשם כך יש סדר הכנה. מי שילמד כך בסדר הכנה קודם שיפנה אל ה'מראה מקומות', יקבל טעם עצום בלימוד וגם בשיעור. ראו את אופן הלימוד הזה אצל גדולי ישראל, כך שמענו שלמד מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל איך היה חוזר ומשנן את דברי התוספות, הקושיא, התירוץ, והקושיא שלאחריה וכיצד היא מתורצת, דבר דבור על אופניו.

נשאל לגבי קנייני התורה של מידות טובות ועבודת המוסר איך בחור יכול לזכות בחלק הזה של קבלת התורה?

הגרי"א הבהן קוק שליט"א: ישנה עצה מעשית לקנות מידות טובות, כאשר לומדים עם חברותא לא לחשוב על מה שאתה אומר אלא מה שהשני אומר. ניקח לדוגמא קבוצת בחורים עומדת ומתנצחת בלימוד, האש בוועדת עד שמי שמים, תעצור את אחד הבחורים ותאמר לו, תסביר לי בדיוק מה אומר החבר ובמה בדיוק אתה חלוק עליו, בדרך כלל הבחור יידע להסביר את מה שהוא אומר וספק אם יידע לומר את מה שהשני אמר. 'קנה לך חבר' זה קניין במידות טובות, לנסות להבין להתבונן בדעה של השני, כמו שמנסים להבין את דעת הרב, 'להמליך את חברו עליו' על ידי שמנסים קודם כל להבין את הדעה של השני ורק אחר כך לראות אם משהו לא מתיישב על דעתו.

יש מכתב של מרן ה'חזון איש' בענייני 'זרעים', מרן זיע"א היה מרא דכולא תלמודא, אבל בזרעים הוא הרי היה 'מרא דשמעתא', מפליא לראות כיצד הוא מתייחס אל אותו צורב שכתב לו דברים בעניין מסוים, מרן זיע"א שוטח בראשית המכתב את דברי אותו כותב, הוא מצטט את דבריו, כיצד הלה הבין את הסוגיה, ומונה עשרה דברים שעולים מתוך הדברים. ורק אחר כך כותב את דעתו כיצד הוא מבין את הסוגיה, ולפי זה כיצד משתנים המסקנות לגבי אותם עשרה דברים... אין ספק שאותו כותב הבין את דברי עצמו לאור דברי מרן ה'חזון איש' יותר ממה שהבין לכתחילה את עצמו. ראינו זאת בעינינו אצל מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל כשבחור ניגש לשאול אותו בסוגיה הנלמדת, תחילה הרחיב וביאר את שאלת הבחור, הפך בה, ורק אחר כך הגיע אל התירוץ. כך הבחור למד כיצד צריכים ללמוד אבל גם הבין כיצד צריך להתייחס לדברי חברו.

הגרי"א הבהן קוק שליט"א ממשיך: עצה נוספת לכך היא לשקוד על תקנת אחרים, אני רגיל לספר על כך סיפור מופת. הגאון רבי יצחק גרודו'נסקי שליט"א הגיע כבחור

המשך בעמוד 64

בהתאמה לספרי המוסר

בדרך ההבנה הישרה". (מרבירי רעו שיבדלחט"א רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א). במאמר זה נשלב מדרשות המופלאה של רבי אורי לצד דברים שהוא דיבר ב"שיחות" בהם השיח את משנתו לפני תלמידיו.

לעמוד מאחורי דמות מופלאה ונסתרת כזו, גם אחרי חצי יובל היה קשה. לשם כך נועדנו לשיחה עם בניו הגאונים שליט"א, מחשובי מרביצי התורה בהיכלי הישיבות הגדולות, והצגתי בפניהם דברים שאמר אביהם הגדול בכינוס ביישיבה במלאת שנה לפטירת מרן הגר"א לאפיאן זצוק"ל: 'שאלו אותי מהי בעצם המטרה של אסיפתנו הערב, לשם מה אנו צריכים אותה ומה נשיג על ידה? ואני הרגשתי שהיא הכרחית, כי כולנו שמחים ואומרים ב"ה שהייתה לנו הזכות לחיות במחיצתו של רבינו זצוק"ל. ואמנם כן, זכות גדולה היא זאת, אבל במה דברים אמורים? שאנחנו נשתדל ללכת בדרכיו, שמה שראינו אצלו ימשיך להיות בתוכנו, שנלמד מהנהגותיו. אבל אם אצלנו לא יישאר שום דבר, הרי לא ניצלנו את האפשרויות שניתנו לנו מן השמים, אדרבה

גאון רבי אורי קלרמן זצוק"ל הגדיר פעם, למה "שיעור" נקרא "שיעור" ו"שיחה" נקראת "שיחה"?

בשיעור מדרשים על דברים שלא נוגעים אישית לאומר או לשומע, אבל שיחה, זה משהו יותר אישי. אני משוחח עם השני על מה שמעסיק אותי או אותו. זוהי שיחה מוסרית שהאומר משיח את ליבו ודאגתו בפני השומעים.

ונאים הדברים למי שאמרם.

הוא היה רגיל לומר שחג השבועות נבנה על ידי הספירה של האדם וההכנה שלו ולכן בתורה לא מוזכר תאריך רק "בשבועות יכם", בגלל שהזמן של חג השבועות הוא בגמר ספירת השבועות שבהם אדם התכוון לקבלת התורה ולפי ההכנה שלו ככה הוא זוכה. למה זכה רבי אורי?

"זכה להתעלות במעלות התורה ולהתלבש בענווה יתירה וביראת ד' תהורה ולהתעטף תפארה בדברים שהתורה נקנית בהם ומשמיא קא זכו ליה. מסר נפשו וכוחותיו להרבצת תורה והאיר פנים לתלמידים והדריכם

**"אם אדם משים עצמו כמדבר
תורה ניתנה לו במתנה". בערב חג
מתן תורתנו אנו מעלים את דמותו
של אחד מחשובי מרביצי התורה
שצניעותו, פשטותו ונמיכות הרוח
בה נהג כמעט והסתירה את גדלותו,
אך התורה שהקנה לתלמידיו זרחה
בני עמודי ד"כנסת חזקיהו" והאירה
למרחוק. הגאון רבי אורי שרגא
קלרמן זצוק"ל. חצי יובל לפטירתו**

מרן החזו"א בבני ברק. אותו יהודי שהיה סגל-נהור גר בדירת פאר בתל אביב ואחרי תקופה קצרה החליטו בני המשפחה שגרים בארה"ב שעליו לחזור לחו"ל. אותו זקן נכבד ניגש אל מרן החזון איש וביקש ממנו להמליץ על בן ישיבה שזקוק לדירה כדי שתישמר בידיים טובות.

מיד אמר לו מרן החזו"א: יש לי אברך יקר בן תורה שאני ממליץ עליו שיגור בדירתכם, ושמו אורי קלרמן. בצאתו מבית מרן החזו"א פנה היהודי מת"א לגבעת הישיבה לבקר את מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל וסיפר גם לו כי מחפש הוא בן ישיבה שישמור על דירתו. לפני שסיים את דבריו מסר לו מרן הרב את שמו של רבי אורי כמועמד הטוב עבור הדירה. הלה התרגש כ"כ לשמוע ששני גדולים אמרו שם זהה, ואמר: אורי קלרמן יקבל את דירתי. הוא הזמין את בני הזוג לדירה ועם מרן הרב זצוק"ל הוחלט שהיא תימסר לידיהם. גם את הוצאות המים והחשמל שילם אותו יהודי יקר.

בדירה זו ישבו כארבע שנים, כמו שאמר להם מרן החזו"א, שלוש עד ארבע שנים תגורו בדירה זו וגם אח"כ יהיה בסדר. תמיד חיזק את עצמו ואת כל מכריו במידת הביטחון. כשקרו בו נסע לחו"ל לטיפול רפואי כתב לו: 'מאד הצטערתי שלא השגתי קשר טלפוני להגיד לך שלום לפני נסיעתכם. שמעתי שגם אתה ניסית להתקשר ולא הצלחת, כנראה מן השמים היה זה שלא הצלחנו לדבר בעל פה, ואולי בכדי שנשמור על הקשר בכתב. בכל אופן אני מלווה אתכם במחשבותי ובתפילותי והרי זהו העיקר שנפנה בתפילותנו אל השי"ת ושנדע שהכל תלוי ביד ד', וזה כולל שני דברים: הראשון, שנשים את תקוותנו בישועה שלו והשני, שנדע שזה חסד ולא נטעה לומר שיש לנו זכויות ומגיע לנו. ובקשר לרופאים צריך להסתכל עליהם רק כמו על שליחים. כן, בוודאי ראיתם הרבה חסד שעשו עמכם וראוי להכיר טובה לכולם אבל גם בזה צריך לדעת שהכל השגחה וחסד השם'.

אולי תהיה תביעה נגדנו הרי ראיתם לעיניכם יהודי צדיק, ראיתם בחוש איך צריך להיראות יהודי אמתי ולא למדתם ממעשיו הטובים'.

רבי אורי זצוק"ל הוסיף תובנה נוספת: 'את רבינו צילמו הרבה פעמים, ומי אינו רוצה תמונה שלו ויותר ירגיש סיפוק לראות את עצמו בתמונה עם רבינו, כי באמת יש רצון בעמקי הנפש של כל אחד להיות קרוב לצדיק האמתי, אבל הרי זה רק חיקוי – רצון ד' הוא שתמונתו תהיה חיה אצלנו במעשינו, שנלך בדרכיו והנהגותיו הטובים, שתישאר אצלנו לא רק התמונה על הנייר, אלא חלק מהנשמה שלו תמשיך לחיות אצלנו'.

ביקשתי מבניו שליט"א לשמוע דברים על אביהם הגדול שניתן ללמוד מהם ושיישארו בקרב בני משפחתו ותלמידיו הרבים, וכמו שאמר הוא 'חלק מהנשמה שלו תמשיך לחיות אצלנו'.

הביטחון על הדירה

בקיץ תשי"א בא רבי אורי בכרית האירוסין עם הרבנית ע"ה. בתקופה זו הייתה מצוקת דיור גדולה, השגת דירה הייתה דבר כמעט בלתי אפשרי, אבל חותנו הגר"י יעקובוביץ זצ"ל ורבי אורי ציפו לישועת ד'. כששאלוהו חבריו מה יהיה עם דירה? היה משיב: יש לבטוח בהקב"ה. כששמע זאת רבו המובהק, מרן הגר"ש רוזובסקי זצוק"ל, אמר לו: 'אם יש לך ביטחון שתקבל דירה, תוכל לחשוב אף על דירה גדולה! חוסר הדירה גרם לכך שלא יכלו לקבוע תאריך לחתונה'.

יום אחד הודיעו לו שמרן החזון איש זצוק"ל מחפש אותו. הוא בא אל מרן החזו"א שבישר לו שאפשר לקבוע מועד לחתונה כי יש לו דירה עבורו. בתל אביב גר יהודי יקר וירא שמים ממעריציו של מרן החזו"א, האיש שבנה את ביתו של

עם גיסו הרב יעקב בוינץ, גיסו הרב קוד זצ"ל, הנרצח דרבנין והנרצח הקד

לא להחזיק טובה לעצמנו

שמים על ידם, אבל למתן תורה הם פסולים כי סוף-סוף יש להם הרגשה שיש בהם חשיבות כלשהי, ואם יש הרגשה כזו הרי זה פסול לתורה. אנחנו צריכים ללמוד מזה שכדי לא להיפסל חלילה למתן תורה ולקבלת התורה וללימוד התורה עלינו להרגיש "ונחנו מה", ורק להתחנן לד' שיעזור לנו לעשות רצונו ולעלות בתורה אבל בלי להחזיק שום טובה לעצמנו.

מתאר תלמידו הרה"ג ר"ד וילמן: מ'ישיבה קטנה' היינו רגילים למגיד שיעור נסוך ביטחון וחשבנו שאין אפשרות אחרת, והנה הגענו ל'ישיבה גדולה' רבי אורי נכנס בעדינות מיוחדת, כולו רוך, וכששואלים אותו משהו הוא לא בטוח שהתשובה היא כך ואת זה הוא 'עוד לא כל כך ראה' וכך הוא עידן את תלמידיו. וכפי שהתבטא עליו המשגיח הגאון הגדול רבי דב יפה, 'אדם עדין אומר סברות עדינות'.

הוא היה נכנס לשיעור היומי עם חיוך של התנצלות, כאומר: מי הוא שיאמר את השיעור... ובפניו הייתה הבעה של תפילה שיוכל להסביר היום את השיעור. מחוזה זה חזר על עצמו כל יום ובכל מסכת. בשיעור עצמו כשניסו לפרוך את דבריו, הוא הסביר שוב ושוב בנחת ובשלווה, וכשהמקשה לא היה נכנע היה דוחה את מלחמתה של תורה לאחר השיעור.

אחד הבנים מספר, שפעם ביקשו ממנו אחרי שיעור שיאמר 'דברי התעוררות'. בפשטות האופיינית לו אמר איזו מחשבה, 'ראיתי בילקוט לקח טוב שמביא...' אחד התלמידים פתח את ה'לקח טוב' וראה שהדברים מובאים שם בשם רבו של המחבר... רבי אורי קלרמן.

ומסרה לתלמידיו

רבי אורי זכור לתלמידיו ישיבת פוניבז' בראשיתה כתלמידו המובהק של מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל. וכך מספר לנו אחד הבנים שליט"א: בזמנו, כשיצאו הספרים 'שיעורי ר' שמואל' אמר אחד הר"מים בישיבות, לכאורה אנו מיותרים כי הכל כבר נדפס... כשסיפרו זאת לאבא זצוק"ל הוא לא הסכים עם הדברים: הוא אמר שצריך לדעת בכל דבר איך אומרים ומה הנשמה של הדברים, איך להבין ואיך למסור זה משהו אחר לגמרי. בשנים ההם, הרבה מגידי שיעורים שחזרו על דברי מרן הגר"ש לא הזכירו בשמו, ואילו רבי אורי, היה חידוש בימים ההם, שלא היה מתהדר לומר דברים מ'שלו', אדרבה, ההבנה הטובה זה מה שרבי שמואל אמר. ומאד היה מדייק בדברים.

בנו הגדול רבי שמואל שליט"א אומר לנו כי בילדותו כשהיו מגיעות מעטפות עם הזמנות וכדומה הביתה והיה כתוב בשם הנמען: 'הרב אורי קלרמן' היה מתפלא, ידע שאימא אישה חשובה, אבל שאבא 'רב', היה תמוה בעיניו, ככה הסתיר את עצמו מבני ביתו.

שכנו, המשגיח הגאון הגדול רבי יפה זצוק"ל אמר שענווה כמו של רבי אורי, איננה בנמצא. זה הזכיר לו את הענווה של גאון ישראל רבי עקיבא איגר זיע"א, שמסופר שביקשו ממנו הגאון רבי שלמה לכתוב מי היה אביו ואמר שלא ראה משהו מיוחד באביו... מרוב ענוותנותו לא ראו את ייחודיותו, כך הרגיש המשגיח רבי דב וכך מרגישים בניו של רבי אורי.

ורבי אורי, איזו דרגת ענווה תבע מעצמו? בחז"ל נאמר "בשעה שביקש הקב"ה ליתן תורה לישראל בא כרמל ותבור זה אומר עלי נאה שתשרה שכינה וזה אומר עלי עברו את הים. אמר להם הקב"ה כבר נפסלתם לפני בגבהות שיש בכם כולכם פסולים לפני, אמרו לפניו וכי משוא פנים יש לפניך או שמא אתה מקפח את שכרנו אמר להם הואיל והטרתם בשביל כבודי אשלם לך שכר להר תבור תשועה בימי דבורה ובכרמל תשועה לאלהיו".

אם הם פסולים בגבהותם, למה קיבלו שכר? רואים, אמר רבי אורי, נכון שכונתם הייתה לשם שמים ולכבוד שמים ולכן באמת קיבלו את שכרם וזכו שיתרבה כבוד

עם הנרא"א מישקובסקי ובלחט"א הרב"מ אורחי

שבת וכן השתמש תמיד במים של שבת שאינם מונעים ע"י חשמל והיה מכין קודם השבת את המים בשמחה ובניחותא. ראינו את ר' אורי כשהוא בוחר את הד' מינים, מה שברוך כלל גורם לעצבים ונערוון (הלולב פתוח או לא), אבל ר' אורי מיד למחרת יוה"כ נסע לקנות הד' מינים וכשמצא לולב אחד קנה אותו וכשמצא שני קנהו וכן שלישי ורביעי, ואח"כ ישב בביתו וברר את המהודר מביניהם. וכשהיו באים בחג לבקש לברך על לולבו לא היה מבין מה רוצים ממנו, באומרו וכי הלולב שלי יפה משל כולם? של כולם אותו הדבר'.

המשיך רבי יצחק: ר' אורי כל כולו היה ר' אורי, לא היה בו חיקוי ולא חיצוניות, כל הדקדוק במצוות שלו בא מתוך פנימיותו יחד עם צניעותו, פרישותו וטהרתו, וכשהוא היה מדבר עם בחור, כל טהרתו הייתה משפיעה על הבחור.

מחפש חברותא לבין הזמנים...

הבנים שליט"א נזכרים בעוד הוראות חינוכיות שנשמעו בברוך אגב. אחד הבנים כשנכנס לשיבה התבייש לשאול

המשגיח רבי דב זצוק"ל אמר, יש הרבה שאומרים מהשפה ולחוץ, אצלו הכל היה מהפנימיות שלו, לאו דווקא הנוסח איך שאמרו. לתלמידיו זכור בסוגיה של 'דבר שלא בא לעולם' שהשיעור היה מבוסס על דברי מרן הגר"ש שקאפ זצוק"ל כפי ששמע משני תלמידיו, והחילוק בצורת הבנת הדברים, איך שרבי שמואל הבין בדבריו ואיך ש'הרב' - רבי אלי' מישקובסקי זצוק"ל הבין בדבריו.

מרן המשגיח הגר"א לאפ"א זצוק"ל היה נכנס מפעם לפעם לשמוע את ה'חבורות' של רבי אורי. באחת ההזדמנויות שכל הדברים היו מבוססים על דברי רבו הגדול מרן הגר"ש רזובסקי, אמר לו רבי אלי' כך: יש משל בקדמונים מהו ההבדל בין עכביש לדבורה. העכביש טווה קורים, בין לילה היה ובין לילה אבד, והדבורה מוציאה דבש מתוק. מהו ההבדל ביניהם? העכביש, קוריו הם רק מעצמו ולכן אין קיום לטוויית הקורים שלו. הדבורה מלקטת צוף מפרחים רבים ורואים תוצרת של דבש.

איך הוא חונך בבית את הילדים? אני שואל את בניו שליט"א.

המציאות של החינוך, אומר לי אחד מבניו, הייתה הדוגמא האישית. הדמות עצמה הקרינה, 'ראו בריה שבראתי בעולמי', הוא לא דרש ולא תבע, הדמות שלו הקרינה גם בישיבה, כשהוא משנות בחרותו שהיה בצלו של מרן החזו"א זצוק"ל הביא עמו דקדוקי הלכה שלא היו כל כך מקובלים בימים ההם, כמו הקפדה על מים וחשמל בשבת, או הקפדה על מעשרות גם בדברים עם הכשר. הוא לא תבע זאת מאף אחד, אבל לאלו שראו בו דוגמא, זה הספיק. הייתה זו דוגמא אישית מחייבת. בלי הרבה מילים, נמשכו אחריו.

ודבר נוסף מציינים, שום דבר לא נעשה 'על חשבון', אם הוא הקפיד לעשר דברים בהכשר, אבל כשהגיעו אחרי נסיעה ארוכה והילדים היו רעבים, נתן להם קודם לאכול ואח"כ עישר לעצמו. בפסח בביתו לא אכל 'שרויה' ולא אכל מאכלי חלב, אבל כשהגיע לביקור חג אצל אחד מגאוני התורה, לא שאל כלום ואכל את הכיבוד שהוגש. אמו ע"ה התארחת בביתו בפסח וטבלה את המצה בקפה. אח"כ ראתה האם שמקפיד על דברים מסוימים וחשש שמא נפגעה, מיד טבל את המצה בקפה גם הוא, למרות שהקפיד על 'שרויה' ומאכלי חלב.

הוא ידע את סוד האיזון, למרות שהיה שקדן וישב ולמד תמיד אבל כשצריך לעשות משהו אחר, אין תירוץ שעכשיו אני לומד. אם כעת הוא צריך לאכול עם הרבנית או להכין תבשילים לכבוד שבת קודש, אז הוא פוסק ממשנתו ועושה את המוטל עליו. כשחתנו למד עמו בחברותא והנכד הקטן ילל בעגלה, החתן לא ניגש אליו כי הרי הוא באמצע הלימוד והחברותא... אבל חותנו, רבי אורי, הסב את תשומת ליבו, 'כעת מוטל עליך לגשת אליו'. בכל רגע ידע מה רצון ד' ומה מוטל עליו כעת.

הפליא להגדיר ידידו הגאון רבי יצחק ברנשטיין זצוק"ל: 'ראו עליו את השמחה העצומה כשהיה משתמש בחשמל של

במעונו של ראש ישיבת פוניבז' וחברו בזכות ענווה שלי

הגאון הגדול ראש ישיבת פוניבז' שליט
הגאון רבי אורי זצוק"ל. נכנסנו עם כמ
על הזיכרונות הנעימים שנשארו מהימ

ראש הישיבה שליט"א מזכיר את הימים ההם בישיבה בהם הם ישנו בחדר אחד שישבה בחזורים יחדיו באחוזה ובדיבוק חברים, למרות הגשמיות הדלה ששררה אז בישיבה. התנאים של אז אינם מובנים לבחורים של היום, מתאר במתק שיחו ראש הישיבה שליט"א, למשל אצלנו בחדר היכן שישנו לא היו דלתות וחלונות ומדי פעם היינו זוכים לביקורים של בעלי חיים מהסביבה, שהייתה אז שממה, ועם כל זאת העלייה הרוחניות והשקידה היו בעיצומן.

הטבחיית בישיבה התלוננה פעם בפני אמי הרבנית ע"ה, כי היא כל כך טורחת ומתייגעת בהכנת מאכלים ערבים לבחורים, והבחורים כלל לא יודעים להעריך זאת. הם באים לחדר אוכל ומדברים ומדברים ועד שהם נזכרים שצריך לאכול האוכל כבר קר... ועל מה היינו מדברים? על השיעורים! לא היה שייך להפסיק, זו הייתה הישיבה של אז, ככה צמחו גדולי תורה, וכבר אז בלטה במיוחד דמותו של רבי אורי זצוק"ל שהיה מגדולי בעלי ההתמדה מחד, ומאידך היה ידוע כעמקן. רבי אורי זצוק"ל היה אדם מיוחד במינו, הלימוד שלו היה מאד עמוק וכל דבר ביסודיות, בחור שרצה לומר חבורה והיה נגיש אליו ידע שאם רבי אורי מאשר את הדברים אז אפשר לומר אותם.

אבל בעיקר היה משקיע הרבה בחזרה על דבריו של מרן ראש הישיבה רבי שמואל זצוק"ל והבנת הדברים, וכל השיג ושיח שלו היה מה אמר רבי שמואל ומה התכוון.

הקשר שלו עם רבי שמואל לא התחיל כאן, עוד בישיבת לומז'ה היה דבוק בו. בזמנו, עוד בלומז'ה, הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצוק"ל שכר את מרן הגאון רבי שמואל זצוק"ל ללמוד אתו בתשלום, ורבי אורי בא וביקש גם הוא להצטרף, אבל רבי חיים לא הסכים, הוא אמר אני משלם בעד זה ואני רוצה ללמוד עמו ביחידות במטרה לנצל את רבי שמואל בשלמות. אבל רבי אורי כל כך השתוקק ורצה לקבל גם הוא מרבי שמואל, בסוף עשו פשרה שהוא הצטרף ללימוד המשותף בתנאי שהוא לא יתערב ולא ישאל שאלות במהלך הלימוד. כך הוא היה 'מבקש' כל כך שהסכים לכל תנאי העיקר לקבל עוד ועוד מתורת רבי שמואל, ואח"כ כאן בישיבה הוא היה התלמיד המאד מקורב אליו שהיה קשור אליו והרבה להתפלפל בדבריו.

ובאמת, כמה שהוא השקיע בתורת רבי שמואל כנגד זה

בשיעור. כשרבי אורי שאלו על כך אמר, כי אולי לא שואל טוב ומתבייש מה יחשבו עליו...

אמר לו האב: ראשית, לא צריך לחשוב כך, לא הביישן למד. שנית, אני יושב בישיבה בסדר ובחורים באים לשאול, אני אף פעם לא חושב איזה בחור 'מבין' ו'בעל כישרון' אני עסוק בלימוד להסביר לו ולא חושב מה מדבר כעת. אני בטוח שגם ר"מים אחרים זה כך, לא חושבים עליך. מה אתה מתבייש? פעם ראה את אחד מבניו ללא מצב רוח מדומם כל כך ואמר לו: דע לך! הרבה פעמים יש יום שאני לומד ואני מרגיש קצת רוח גבהות שאני שווה משהו, יום אח"כ לא הולך לי טוב... אתה צריך לא להרגיש את עצמך.

ילד היה בכפר חסידים שתקופה אחרי בר-המצווה ניגש ל'עמוד' הרבה כדי להתפלל, ולא דקדק בכל ההלכות הנצרכות. רבי אורי ראה צורך להעיר לו אבל בנועם, ניגש אליו ואמר לו: 'אני מחפש חברותא לבין הזמנים' אתה מוכן ללמוד אתי כל יום אחרי התפילה משנה ברורה? הנער שמח על כך, וכך למד עמו את אותן הלכות שצריך להקפיד עליהן שידע אותן.

במאור פנים

מה שעוד זוכרים מהבית הוא: הכנסת אורחים שהייתה לשם דבר. כמעט לא הייתה שבת שלא סעדו על שולחנו כמה אורחים, ואת כולם קיבל במאור פנים, דיבר עם כל אחד לפי מדרגתו ולא דחה אדם מעולם.

כל מי שדרך בבית וראה את האווירה, את ה'מכבדה' יותר מגופו' כלפי הרבנית ע"ה, את הפשטות מחד והאצילות מאידך, חינוך הבנים, השמחה וההתמסרות באהבה יתירה לכל אחד ואחד כאילו הוא בן יחיד, נשאר קשור לבית זה בקשר של קיימא.

מה שביטור הקפיד זה בעניינים של מידות כמו עזות פנים וגאווה והתייחסות בזלזול כלפי אחרים, גם בימי שיש הקצרים ובערב פסח היה במנוחה ובשלווה ולא הראה כעס או קפידה או צעקה רק הכל בסבלנות.

היה מחנך להודות על כל דבר וכך אמר: "בברכת הגומל חסדים טובים לעמו ישראל" אנו מודים להקב"ה בנוסף לכל הפרטים ההכרחיים שד' כביכול באופן אישי נותן לכל אחד ואחד מאתנו החזרת נשמתנו, הכוח לשבת ולעמוד, בגדים, נעליים, הילוך, כוח הראייה, בנוסף לזה הוא גומל עמנו חסדים טובים המנעימים את חיינו, פלאי פלאים. זוכרני את הוועדים שהיה רבי אבא גרוסברד זצוק"ל אומר על ענייני חסד, שכל אחד ישתדל לעשות כל יום כמה פעולות של חסד, להכין לחברו סטנדר או גמרא, בחדר אוכל - כף או מזלג. כמה מעלות יש בהנעמת החיים לחבר.

הוסיף רבי אורי ואמר: "כשבאתי לישיבה הקדושה בכפר חסידים מצאתי שהרבה פעמים יש ספל מלא מים מוכן ליד הברז ועוד דברים קטנים כגון אלו, אומרים שמרן הגה"צ רבי אלי' זצוק"ל הנחיש זאת ממסורת קדם ומאד הייתה לי הרגשה טובה מזה. הרי יש פה ב"ה עשיית חסד,

מועצה"ת הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א

ל'ונחנו מה', זכה לגדלות בתורה

ר"א היה ידיד נעורים של להבחל"ח
ה מבני המשפחה למעונו לשמוע
ים ההם אחרי שבעים שנה ומעלה

עשה עצמו כמי שאינו הוא, הסתיר את עצמו ואת גדלותו ובאמת הוא היה מופשט לגמרי מהעולם הזה, הוא ישב ולמד בהתמדה.

במידות היה מיוחד מאד. יש מדרגות בענווה. דוד המלך אמר: 'ואנכי תולעת ולא איש'. אברהם אבינו אמר 'ואנכי עפר ואפר' אבל משה רבנו אמר 'ונחנו מה'. ביטל את עצמו לגמרי. מה הכוונה 'ונחנו מה'? הגמרא בשבת אומרת שאחרי קבלת התורה בא השטן וראה שאין תורה במרום והלך לחפש אותה, הלך השטן אצל שרו של ים וחיפש ולא מצא הלך לבן עמרם ושאלו היכן היא התורה, אמר לו משה היא לא אצלי, א"ל הקב"ה: משה בדאי אתה? ומה התשובה, משה לא מרגיש בכלל שהוא קיבל תורה.

צינור שמביא מים יגידו תורה לצינור? משה רבנו הרגיש שהוא צינור. הקב"ה נתן תורה לכלל ישראל הוא רק הצינור אני 'בן עמרם', אין משה בעולם – 'ונחנו מה' מסרתי להם את התורה ואני לא קיים. ענווה כזו של 'ונחנו מה' ראינו אצל רבי אורי זצ"ל, ולכן הוא זכה לתורה ולשאר מעלותיו הגדולות כי שורש המידות הטובות כולן זו ענווה, אם יש ענווה ממילא אין קנאה ואין כבוד. עם הדרגה הזאת של 'ונחנו מה' הוא חי את חייו ובנה בה את תלמידיו ומשפחתו.

רבי שמואל החזיר לו אהבה רבה, ולא רק הוא גם מרן החזו"א זצוק"ל אהב אותו מאד ודאג לו הרבה. ידוע המעשה שמרן החזון איש דאג לו לדירה לאחר שהתחתן, אבל כולנו אהבנו אותו מאד כי הייתה בו ייחודיות וצניעות נדירה.

אבדלחט"א למדנו בחברותא (היינו קבוצה אבדלחט"א אני עם רבי אורי, רבי יעקב אדלשטיין, רבי חיים פרידלנדר שלמדנו בחברותא בקביעות וכל פעם החלפנו, פעם זה עם חברו בסדר א' והזוג השני בסדר ב') מסכת יבמות בסדר שני, מהאשה רבה עד סוף המסכת בשישה חדשים רק 24 דף, כי הוא היה מעמיק. הלימוד אתו היה נפלא, אבל היה מתעכב על כל דבר, לא היה שייך אצלו להמשיך הלאה, כי רצונו היה להתעמק עד הסוף. גם לאחר שהיה מברר צד אחד עד בוריו אח"כ היה אומר אולי בכל זאת אפשר לומר מהלך אחר או ביאור נוסף, כך הייתה צורת לימודו.

אחד הנוכחים בחדר מזכיר שמרן ראש הישיבה הגאון רבי דוד זצוק"ל מאד העריכו והתבטא עליו שהוא 'ריינר'... הגאון הגדול רבי ברוך דב שליט"א מהנהג בראשו: באמת הוא היה יחיד בישיבה, כזה ריינר עם מידות טובות ללא קפידות וכעס, כזה רך כקנה ונעים הליכות.

האמת שבשנים עברו לא ראינו בו גדלות כי הוא היה צנוע,

הגר"י יפה, הגר"א מוישקין בסקן, הגר"א לאפיאן ורבי אורי זצוק"ל

הגיע לכפר למטה, נזכר שעוד לא בירך ברכת המזון וחזר לבית אחיו לברך, אחרי ברכת המזון יצא שוב לדרוכו ובדיוק אז הגיע לרכסים הרב מ' והוא לקחו לביתו. רואים השגחה פרטית בחוש. למה ד' עושה את זה? אם לא כדי שנלמד להכירו ונבטח בו. כמובן שההתבוננות בזה לא צריכה להיות על חשבון הלימוד, אבל כל פעם שרואים מעשה של השגחה פרטית צריך להפיק מזה את התועלת הדרושה. הכרתי גדולים, אמר רבי אורי, שרשמו לעצמם כל עובדה של השגחה פרטית שראו בעצמם והיא הנהגה יפה.

גם בפנקסיו של רבי אורי עצמו נמצאו עובדות מעין אלו. פעם הרגיש בכתביו שלמד שלא מרוויחים מיציאה לפני סיום התפילה, וסיפר על עצמו שפעם אחת הקדים לצאת כדי להספיק לאוטובוס מסוים וחשב להרוויח בזה הרבה זמן, בסוף הייתה השגחה פרטית של עיכובים שונים ולא הרוויח כלום ולמד מזה שאף פעם לא מפסידים מהקפדה על עשיית טוב ומכבוד התפילה ובוודאי רק ירוויח מזה.

לבדוק את עצמנו

אם בתפילה עסקינן, רבי אורי עורר מאוד על תפילה כי לא די שנתפלל בכוונה אלא עלינו גם לדעת אל מי אנו מתפללים. הוא היה מציין את דברי הגמ': "חברותא כלפי שמיא מי איכא" – חברותא כלפי שמים האם יש? אם לא כיוון דעתו מתחילה מכים אותו בקורנס הנפחים עד שיכוון דעתו. מפרש רש"י חברותא כלפי שמיא מנהג שנוהג בחברו ינהג אצל המקום ולא יזהר בתפילתו.

לפעמים אנחנו מרגישים תחושה של חברות עם הקב"ה וכתוצאה מכך אנו מתפללים מבלי לשים לב לפני מי אנו עומדים, הגמרא מזהירה אותנו שבאמת הקב"ה הוא טוב ומטיב לנו, אבל אסור לנו לשכוח שהוא בוראנו והוא מלכנו ולכן יש לפנות אליו בדרך ארץ ובריאה.

בהודמנות אחרת אמר: כשאנחנו מתפללים לר' ומבקשים ממנו: "ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה", עלינו לשפוט את עצמנו, לבדוק את מצב הלב שלנו אם אכן יש בו את הרצון והנכונות לכל מה שאנו מבקשים. האמת היא שכל התועלת של לימוד המוסר היא במה שנשווה את עצמנו למה שכתוב בספרי המוסר ונבדוק אם אנחנו נוהגים כפי מה שכתוב או לא.

מדות טובות מעלות התחשבות אדם עם חברו והרגשה בצרכי הזולת, וזה ממש חימם את הלב, ובאמת ב"ה האווירה בישיבה הקדושה הזאת היא ממש נפלאה וזהו הילוך בדרכי ד'. על זה אנו מודים להקב"ה, מלבד מה שאתה דואג לכל החברותא הרי אתה דואג בנוסף כך לנעימות יתרי".

לרשום השגחה פרטית

את מידת הביטחון המופלאה שחי בה בעצמו השריש בקביעות לבניו ותלמידיו, וכך היה אומר: אנחנו רגילים לומר שאדם שבאמת מבקש ברכה יש לו עצה לקבל ברכה כביכול מרבש"ע בעצמו. נתאר לעצמנו שמרן החזו"א זצוק"ל היה בחיים, ודאי כל אחד היה משתדל לקבל ברכה ממנו, הרי בחייו עשו כך, ברכה של אדם גדול קובעת, יש לה משקל בשמים. אם היו אומרים לאדם שיש לו עצה לקבל ברכה מרבש"ע בעצמו, היה שואל איך עושים דבר כזה?

"ברוך הגבר אשר יבטח בד' והיה ד' מבטחו" זאת אומרת שמי שיש לו ביטחון בד' הרי הוא "ברוך" ויש לו ברכה כביכול מרבש"ע בעצמו. העצה הטובה שבכילכם שאם אתם באמת רוצים לקבל ברכה אמיתית, שיהיה לכם ביטחון בד'.

אם נתבונן בעצמנו, אמר פעם לתלמידים, נוכל להבחין בהשגחה פרטית על כל צעד ושעל. לדוגמא הזכיר מעשה שהיה באותם ימים: הרב מ"כ מחיפה חזר משמחה משפחתית מאוחר בלילה מירושלים לחיפה, באמצע הדרך הרגיש שהוא מאד עייף ועצר את רכבו סמוך לחדרה כדי לישון מעט לפני שימשיך בדרכו.

בדיוק רגע אח"כ הגיע האוטובוס עם הבחורים מהישיבה, הם הכירו את הרכב החונה וביקשו לעצור לראות מה אפשר לעזור לו. הוחלט שהרב מ' יעלה לאוטובוס לישון ובחור שידוע לנהוג יביא את רכבו לרכסים. כשהגיעו לרכסים ורצה הרב מ' לנסוע ברכב לחיפה לא הצליח להפעיל אותו ולא ידע איך יחזור לביתו. באותו רגע עבר שם אברך שחזר ברכבו מבית אחיו לרכסים ופניו מועדות לחיפה והוא לקח את הרב מ' לביתו. זו השגחה פרטית מיוחדת.

הנפלא יותר שמה שבשעה כ"כ מאוחרת עבר שם אותו אברך, נסבב מכמה עיכובים לא מובנים מתחילה התעכב מסיבות בלתי צפויות, ולכן נשאר לסעוד פת ערבית אצל אחיו ברכסים, לאחר הסעודה נכנס לרכבו והתחיל לנסוע, אחרי דקות אחדות שכסבר

לדעת שתמיד חסר ולשאוף ליותר

הסיבה שמידות הארון במשכן היו חצויות, אמר רבי אורי, כי לתורה צריך ענווה, דבר שבור, לדעת שתמיד חסר ולשאוף ליותר. מידות השולחן היו שלמות כי בגשמיות צריך להרגיש שיש לו כל אבל מידת קומתו של השולחן הייתה חצויה כדי לרמוז שגם הגשמיות צריכה להיות למטרה רוחנית, ובחלק הזה - שיהיו כל מעשיו לשם שמים, צריך תמיד לשאוף ליותר.

הוא השריש בתלמידיו את ייקור כל דבר תורה ששומעים, גם מה ששומעים מחבר צריך לשמור ולחזור עליו. אבל איש כרבי אורי לא יכול לומר שזה יסוד חשוב כי הוא לא יכול לומר שבח על עצמו לכן היה אומר עם חיוך 'את זה מותר לזכור' והחיוך אמר הכל.

ביציאה מהשיעור היה שואל תלמיד: נו, הרשב"א יצא מובן... ולפעמים שהרגיש שאותו תלמיד לא כל כך הבין, מה עושים, הרי התלמיד עלול להיפגע קצת, חלילה, ואז מיד היה מעביר נושא ואומר: בסוגיה הבאה צריך לראות טוב את הריטב"א, ד' יעזור שנבין אותו טוב.

אגב, תלמיד שאל אותו פעם איך אפשר לדעת שהסברה נכונה, והשיב, אם מרגישים את המתקנות של הסברה סימן שהיא נכונה. שמענו פעם נברלחט"א, מהגאון הגדול רבי יעקב ארלשטיין זצוק"ל כי מרן הגר"ד פוברסקי זצוק"ל אמר לו על רבי אורי: 'אריינר בעל הבנה' - יש לו הבנה נקייה...

לא חושב בכלל על עצמו

רבי אורי שינן רבות לתלמידיו שהעצה לקרבנות הנשיאים באה על ידי נשיא שבט יששכר ששמו היה "נתנאל בן צוער". חז"ל אומרים "צוער" שהיה מקטין עצמו ושמו "נתנאל" נתן א-ל, כל דבר שקיבל אמר שד' נתן לו ולכן רק הוא יכול להיות נשיא שבט יששכר שהם יורעי בינה, רק אדם כזה יכול לזכות לחשוב על כזו עצה של קרבנות הנשיאים, כיוון שהוא לא חושב בכלל על עצמו אלא מה ראוי לעשות בשביל הקב"ה.

גם לתלמידים שהתקשו במהלך השיעור ולאחריו לא אמר מעולם אתה טועה, אלא היה אומר את הדרך האמיתית או שהיה אומר אולי אפשר לומר כך וכך. בכלל, תלמידים מספרים שלא רצה להיעזר באף אחד והסכים רק כשראה שהשני עושה זאת כאילו להנאת עצמו.

גדר ש'לא להטריח'...

באחת משיחותיו חזר על דברי מרן גאון ישראל רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, שאדם משכים לסליחות וחושב שהוא צדיק ובחוסר תשומת לב עלול להיכשל בכמה עברות. גם אנחנו לפעמים, הולכים לבית המדרש ללמוד, מוציאים ספר ולומדים בחשק, גומרים את הלימוד ומשאירים את הספרים על הסטנדר, והרי גורמים ביטול תורה לצריכים את הספרים, לא תרדה בדרך לשמש, חשש היזק לספרים עצמם. או מאחרים לתפילה ונעמדים במעבר ומכשילים אחרים בעובר לפני המתפלל.

אחד מתלמידיו החשובים מספר שעלה אליו ערב אחד לשמוע את ההסבר בשיעור בפעם שנייה. מאחורי התלמיד היה חלון פתוח קצת ונכנסה מעט רוח קרירה. רבי אורי קם ממקומו בפשטות הקיף את השולחן ובא לסגור את החלון. אם היה מבקש התלמיד יכול היה בהינף יד לסגור את החלון אבל רבי אורי שלא הטריח אף פעם תלמיד גם עכשיו לא הטריח, וכפי שהגדיר אותו תלמיד שהוא למד באותו ערב לא רק את גדר 'מיגו דהעזה' אלא גם את הגדר של 'לא להטריח'.

כך גם מרי ערב שבת היה מוציא את הטלית מתיק הטלית והתפילין שמא יבוא אורח שאין לו טלית ויוכל לתת לו למרות שהייתה לו טלית מיוחדת לשבת קודש. הוא קיבל כל הנהגה וכל דין מכל אדם אפילו מבניו, בזמן שהיו בחורים צעירים, אחרי שברך היטב את מקור הדין וראה שהוא נכון.

תלמיד הישיבה זוכרים במסיבות חנוכה, כשכולם התכנסו בחדר האוכל וה'מזרח' היה בסוף ליד הכניסה למטבח, כשנכנסו ראשי הישיבה והר"מים כולם פרצו בשירה וכל אחד מראשי הישיבה מיהר למקומו. כולם כבר היו חוץ מרבי אורי. לפתע ראו שהוא יושב במקומו. התברר שהוא השיג מפתח של המטבח ודרכו הגיע מהצד השני...

ברשימותיו הוא כותב מהי צניעות: "מצאנו צניעות בלבוש שיכסה את כל המקומות שצריכים לכסות. צניעות בלבוש שלא יהיה מדי מפואר וזה שייך גם בדירה ורהיטים. התנהגות של צניעות שלא לדבר בקול בין אנשים ובפרט במקום ציבורי. מצאנו צניעות אפילו במעשים טובים. מה המכנה המשותף ביניהם? "צנוע", המסתיר עצמו, הרצון שלא להתבלט. שורש מעלה זו היא הענווה, שהאדם לא מחשיב את עצמו. מזה נובעות כל התוצאות הטובות". ואידך פירושא הוא, זיל גמור אצל תלמידיו של ראש הישיבה הגדול מרכסים שעקבותיו לא נודעו.

רבי אורי ורבי דב יפה

עשה לך רב, קנה לך חבר

בא למרן החזו"א (האוצר בי"ד שמרן החזו"א עשה על אתרוגים היה על שלו, ואחד משלושת חברי בית הדין היה הרב דהרצליה שליט"א). ר' יוסף היה מקושר לאבי הגר"ח וכשבא לשאול מה יעשה עם אורי, אמר לו: אורי צריך ללכת ללמוד, הוא לא בשביל מלאכת כפיים, (בכך למעשה הכין לעצמו חתן). הוא היה בעל כישרון גדול, והלך ללמוד בשיבת פ"ת.

מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל היה בחור מבוגר בלומז'ה ולימד בחורים בתשלום, כמו ר"ח פרידלנדר זצ"ל ועוד. ר' אורי עמד מאחוריהם לשמוע והיה מביא את הגמרא שהיו צריכים מארון הספרים, וכך נדבק למרן הגר"ש. הוא היה מוכשר מאד, שמע את רבי שמואל ונדבק באהבת התורה ובערבות המיוחדת של רבי שמואל.

כשנוסדה ישיבת פוניבז' היו שישה בחורים: האחים אדלשטיין (רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א ואחיו להבחל"ח זצוק"ל), רבי אורי, רבי חיים פרידלנדר, רבי יהודה פראנק ועוד אחד. הם למדו ב'הליגמן' מפתחת הישיבה בחודש כסליו תש"ד ועד סוף הזמן למדו כמעט את כל ב"מ.

אני באתי לישיבה בחורף תש"ו ולמדו יבמות ואבא ביקש מרבי אורי שהכירו כאמור מפפד"מ שיקרב אותי. אני זוכר משנות הישיבה שרבי שמואל מאד החזיק ממנו, הוא היה מעיין גדול, וכל ערב למד אתו והכין את השיעור.

הוא למד ולמד והיה סמל לעיון התורה בישיבה. כשהלומדים המופלגים ממציגי הישיבה – ולימים ראשיה – הגאונים הגדולים רבי שלמה ברמן זצוק"ל ויבדלחט"א רבי ברוך רב פוברסקי שליט"א הוציאו את הספרים שלהם, אמרו שהספר לא יצא, בלי שרבי אורי עבר עליו. הביקורת שלו הייתה ידועה לשם דבר ולסמל בישיבה בימים ההם.

כמו כן הוא היה אדם 'טהור' שעשה דברים לשם פועלם ולא עשה 'משהו' בשביל 'מישהו' אחר אלא את הדבר בעצמו.

הוא למד בלי סוף והיה דבוק בלי סוף לרבי שמואל, והלך עם טלית גדולה וגם היה קרוב למרן החזו"א. בשנים ההם, כל אלו שהיו בישיבה היו או בני שוחטים או בני רבנים, אבל בישיבה כמעט לא היו דקדוקי הלכה ובזכות מרן החזו"א נכנס המושג

להי איר תשע"ח. בית הכנסת הגדול בהרצליה.

בבית הכנסת מסתיים כעת שיעור 'דף היומי' אותו מוסר המרא דאתרא שליט"א מעל שישים שנה. 'דור הולך ודור בא', כשהמרא דאתרא הגיע לכהן בעיר עוד ישבו בשיעור 'ש"ס אידן' והשיעור היה נמסר באידיש,

כיום יש דור חדש בהרצליה, הרבה מתקרבים וגם הם באים לשמוע שיעור במסכת זבחים מהרב שליט"א. אחרי תפילת מעריב, ספירת העומר 'סוד שביסוד'. המתפללים מתפזרים. חשכת ליל ירדה על העיר הגדולה. בבית אחד זורח אור התורה וההלכה. בית פינתי קטן בהרצליה שכתליו ספוגים תורה והוראה בדבר ר' זו הלכה שנות דור. בית צנוע בעיר של בתים גבוהים ומלונות פאר. נכנסנו אל הקודש פנימה, לחדר הרב, שטורי הספרים עתיקי השנים מכסים את קירותיו.

הגענו לביתו של המרא דאתרא הגאון רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ שליט"א, שבחודש ניסן מלאו שישים וחמש שנה לעלותו על כס הרבנות, לשיחה להעלות את דמותו של גיסו עמו היה קשור בעבותות אהבה להבחל"ח הגאון רבי אורי קלרמן זצוק"ל. השיחה אמורה הייתה להיות קצרה ביותר, אבל הרב שליט"א בטוב ליבו ובמאור פניו הרחיב וסיפר על עמלה של תורה במושגים של פעם, בשנותיה הראשונות של ישיבת פוניבז', על רבנות של פעם בשליחות מרן החזו"א זצוק"ל שמסר נפשו להעמיד 'רבנים' בישראל. שיחה תורנית מלאת שלוה ורוגע של תלמידי חכמים. ללמוד וללמד. הדברים נכתבו כפי שעלו בשיחה שוטפת מפי הרב דהרצליה שליט"א. ממתי החיברות של הרב שליט"א עם להבחל"ח רבי אורי זצ"ל?

הגרי"י יעקובוביץ: ההיכרות המשפחתית מאז שהוא נולד. הוא יליד פפד"מ וגם אני... אני הגעתי לארץ ישראל בתרצ"ה והוא ומשפחתו הגיעו בתרצ"ט. אביו היה יהודי עני והלך לעבוד. היה לר' אורי אח, ר' יוסף, שהיה גר בכפר הרואה. הוא היחיד ששמר שם שמיטה. היו לו אתרוגים ועם כל השאלות

במלאת חצי יובל לפטירת הגר"א קלרמן זצוק"ל ולקראת חג מתן תורתנו, שיחה מיוחדת עם רבה של הרצליה הגאון רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ שליט"א

הגרי"י יעקובוביץ: השידוך נמשך הרבה זמן, רבי אורי היה 'מעייץ' גדול והיה לו קושי בהחלטה וגם על ההתאמה ובידידותנו שיתף אותי. לבסוף הגר"צ במברגר זצ"ל ראה את אחותי ואמר לו אל תהיה נאר (שוטה), תיקח אותה, וכך נסגר השידוך. ואז התעוררה שאלה כי לאחותי ע"ה קראו כמו לאמו. הלכתי לשאול את מרן החזו"א זצוק"ל ושאל: היכן בני הזוג יגורו? ושאלתי שוב על השמות ושוב שאל מרן: היכן הם יגורו, דהיינו אם לא יגורו באותו מקום אין בעיה, וכך יצא השידוך לפועל. אחרי שנים, כשבמשפחתי עלתה שאלה דומה, שאלו את רשכבה"ג מרן הגר"ח שליט"א, והוא מאד 'מחמיר' בשמות. סיפרתי לו את העובדה ממרן החזו"א והוא עיין במחברותיו ואישר את העובדה ואת ההוראה.

אבל, רבי אורי עצמו עד יום פטירתו לא קרא לאחותי ע"ה בשם הזהה לשם אמו, אלא קרא לה או בשמה השני או 'אימא'. אתם בוודאי מכירים את העובדה עם הדירה שלו בתל אביב, אבל עד החתונה היו צריכים לשמור עליה, והיינו בחורים מהישיבה בתורנות נוסעים מדי יום לישון שם. הוא גר שם כמה שנים עד שנקרא לכהן בישיבה בכפר חסידים.

הרב שליט"א מדבר על ישיבת 'כנסת חזקיהו' ומי שעמד בראשה, ואנו שואלים: שמענו שאת השימוש לרבנות הרצליה הרב עשה אצל 'הרב' בכפר חסידים?

הגרי"י יעקובוביץ: אכן כן. נהייתי חתן באלול תשי"ב עם הרבנית תליט"א שהייתה בתו של הגאון רבי בנימין מובשוביץ

של הרבה הלכות ש'נשכחו' מחלק מהציבור, והבחורים כמו רבי אורי שהיו קרובים למרן החזו"ן איש נכנסה בהם יראת ההלכה בעצמות. הוא למשל היה היחיד, כמדומה, ברכסים בשנים ההם עם חשמל ומים של שבת.

כבר בבחרותו בישיבה הוא היה עניו וצנוע, ישב בספסל האחרון וכולם באו לדבר אתו בלימוד. אמרו שיש לו מאזניים עדינות בשכלו לשקול סברא כמו משקל של זהב ויהלומים, אבל מעל הכל הוא היה צמוד לר"ה הגדול מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי והכין עמו את השיעור. הדור הצעיר היום לא מבין מה זה ר' שמואל, הוא היה ראש לראשי הישיבות, אבל הוא הכין כל שיעור והספיק הרבה. כשאני נכנסתי לישיבה בחורף תש"ו למדו יבמות, ועד ר"ח טבת שעברנו לשמוע את רבי שמואל, קודם שמענו אצל מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצוק"ל והגענו עד 'הבא על יבמתו'.

הרב מהרצליה שליט"א ממשיך ומספר מהווי הישיבה דאז. פעם הבחורים עשו שביתה בגלל שלא היו כלים בחדר האוכל. מה הייתה השביתה? הלכו ללמוד במקום אחר ולא בהיכל הישיבה. בסופה של השביתה, הרבה מהמארגנים חלו וראשי הישיבה באו לבקרו. אחד מהצדיקים שמרן הרב זצוק"ל הביא לישיבה היה ר' אלעזר מקלם, הוא הסתובב בין הבחורים והזהיר 'אל תתחילו עם הרב'. ראו בחוש שלא כדאי להתעסק עם גדולי תורה.

בהמשך רבי אורי נהיה חתן אצל משפ' יעקובוביץ...

הגרי"י יעקובוביץ שליט"א
עם הגר"א מיישקובסקי זצ"ל

שיעור. מהצהריים למדנו בסדר רצוף משתיים בצהריים עד עשר בלילה בבית הכנסת: טור, בית יוסף, הלכות טריפות ועוד ועוד, לימים הוא בא להרצליה לראות את הבהמות בבית המטבחיים.

אני גם התקנתי בביתו תאורת שבת. בהתחלה היה בביתו חשמל, פעם הגיע גיסו הגר"י רזנטל זצ"ל מחיפה ואמר לו: אחרי שסיימת ללמוד מסכת עבודה זרה עם ספר חזו"א אתה משתמש בשבת בחשמל! ומיד שם מנורה אחת, ואני התקנתי לו עוד כמה מנורות לוקס. גם בבחורותי בשיבת פוניבו הייתי אחראי על תאורת השבת בימים שלפני הגנרטור.

שלושה חודשים למדתי עם רבי אלי' משקובסקי בחברותא, הוא היה בעל כשרון עצום והלימוד עמו היה מאד נעים, הייתה לו קריאה מהירה והסבר תמציתי. בהמשך היו כאן הרבה שאלות, טריפות.

מתי התמנה הרב בפועל לרבה של הרצליה?

הגרי"י יעקובוביץ: ביום החתונה. ר"ח ניסן תשי"ג הייתה כאן ההכתרה בהרצליה, במעמד מרגן ראשי ישיבת פוניבו זצוק"ל. גיסי רבי בן ציון (שעה קלה אחרי ששבנו מהרצליה, שמענו על פטירתו של רב"צ זצ"ל) מספר, שהבחין כי מרן המשגיח הגר"א דסלז' זצוק"ל עומד בין הקהל, וביקש ממנו לעלות ולישב על הבמה עם כל הרבנים, אבל הוא סירב בתוקף ונימוקו עמו: למי זה משנה ולמי הדבר יוסיף אם אהיה שם...

בשנים ההם בהרצליה היו בעלי בתים מפעם, היה כהן ממשפחת שבדרון נכד שר התורה המהרש"ם זצוק"ל שגדל אצלו. היו כאן יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות שהוריהם המבוגרים הגיעו מחו"ל ובאו לגור כאן. מיד אחרי ההכתרה, באתי למרן החזו"א סמוך לחג הפסח לשאול בענייני המועד ובתוך הדברים שאלתי, מה לדבר בה' באייר? מרן לא עשה מזה 'עסק' ואמר לי: בה' באייר תגיד דרשה ותחזור אליי אח"כ ותספר מה אמרת...

היום בהרצליה יש דור חדש של בעלי תשובה, ביהכנ"ס הגדול פעיל עם מניינים מהבוקר מוקדם, אבל לאורך כל השנים תושבי המושבה, ולימים העיר, כיבדו מאד את הרב שליט"א.

ביוון שעלה נושא הרבנות, מה היה חשוב כל כך לרבן

זצ"ל, הוא היה הרב הראשון של הרצליה וגר כאן בבית הזה שבו אנו יושבים כעת. כשהוא הגיע לא"י ונהיה רב במושבה בשנת תרצ"ג, מיד יסד כאן בית ספר תורני שהיה כמעט הראשון ביישוב החדש (למעט בירושלים של רבי הלל ליברמן זצ"ל).

בערי השרון בכלל 'בית הספר של אגודה' בהרצליה כמו שקראו לו אז היה היחיד והגיעו גם מערים סמוכות כדי ללמוד בו. מספר המשפחות החרדיות בעיר היה מועט ובאותן שנים רבים לא הבינו לשם מה אנו זקוקים לבית ספר תורני בהרצליה: האם לא היה פשוט יותר והגיוני יותר שקומץ החרדים המעוניינים בחינוך תורני ישלחו את בניהם בהסעה לבני ברק או לתל אביב שם יש ת"תים מבוססים? אבל רבי בנימין מובשוביץ, שגם היה ממייסדי 'מרכז לחינוך תורני' עם הגרנ"מ קרליץ זצ"ל והגר"ד מעיני זצ"ל, בער לו החינוך והקים את בית הספר שלימים הצטרף כמובן ל'חינוך העצמאי'.

בשלושים השנים האחרונות השתנה המצב לחלוטין. בית הספר של 'החינוך העצמאי' בהרצליה פורח. בניהם של בעלי התשובה הם המאכלסים את כיתות בית הספר, הוא קרש ההצלה של משפחות יקרות אלה שלא היה ביכולתן לשלוח את בניהם למקומות מרוחקים. הרמה עלתה ללא היכר ובית הספר יכול להתפאר בתלמידיו המגיעים להישגים גבוהים בכל המובנים לעומת שאר בתי הספר בעיר (ולאורך כל השנים הוא בהכוונת וליוייו הצמוד של המרא דאתרא שליט"א).

מפעל חייו היה 'ישיבת השרון' שהתקיימה כאן עשרות בשנים והעמידה דורות, ומי שהמשיך את מפעלו היה גיסי רבי בן ציון (שליט"א). היום הישיבה ממשיכה במודיעין עילית ונקראת על שמו 'נחלת בנימין'.

על כל פנים, לא זכיתי הרבה להכיר את חותני, בכסלו תשי"ג הוא נפטר. מרן החזו"א זצוק"ל קרא לי ואמר לי בפסקנות: אתה תהיה רב בהרצליה. הוא לא נתן לי לסרב ושלא אותי לרה"ר הגרי"א הרצוג זצ"ל שיאשר את מינויי כרב. אח"כ שמעתי שאחד מבני הרצליה בא למרן החזו"א לומר שימנה רב אחר בעיר והוא לא רצה לשמוע.

נסעתי לכפר חסידים ללמוד עם 'הרב' הגאון הגדול ר' אלי' משקובסקי זצוק"ל שהוא ש"ב למשפ' מובשוביץ, רבנות. הישיבה עוד הייתה בזכרון יעקב והוא היה חוזר אחרי שאמר

הוא סמך מאד ואמר שהוא מהיחידים שיודעים חושן משפט!
היה כאן בשנה הראשונה לרבנותי מקווה יחיד ובאו וסיפרו לי
שבנו בשכונה נוספת מקווה ללא ידעתי. איך הם בנו? הם ספרו
כמה מדרגות יש בירידה למקווה, בנו מדרגות וחשבו שבכך
מוכשר המקווה... קניתי מנעול גדול ונעלתי מיד את המקום
ושלחתי להודיע למי שהשתמש בו שהמקווה פסול.

נסעתי למרן החזו"א, סיפרתי לו, ואמר לי: אנחנו נעשה
מקווה טוב בהרצליה. בהזדמנות זו הוא שלח את נאמנו, רבי
זליג שפירא זצ"ל, לבדוק את מצב המקווה הישן, והוא אמר
שהמקווה פסול. כי עד אז הוציאו את המים באמצעות פקק ומרן
שלח את ר' זליג בכל הארץ לשנות למקוואות עם סיפון למים
ולא פקק שייצור ואקום, כך למעשה יש כיום בכל המקוואות
בארץ.

הייתה כאן גם שאלה של גיור. נסעתי למרן החזון איש ואמר
בתקיפות חד משמעית בשום אופן לא להתעסק בגרות, וכך
אני נוהג עד היום הזה, מציין הרב דהרצליה שליט"א.

אחרי שמרן החזו"א זצוק"ל נפטר, הייתי נוסע למרן
הסטייפלר זצוק"ל, להתייעץ עמו והיה עונה לי על שאלות
הלכתיות. היה פותח שו"ע יו"ד ומציין והיה קורא לחתנו
הגר"ש ברום זצוק"ל לעיין יחדיו.

אנחנו שבים לגים, רבי אורי זצ"ל...

הגרי"י יעקובוביץ: אחרי ש'הרב' הגרא"א מישקובסקי
זצוק"ל נפטר, גיסי רבי אורי היה 'המנהיג' של בני הקהילה
ברכסים והכל היה על פיו. גם מה שהרבה אברכים באו לגור
במקום שם, זה היה בהכוונתו. לפני כן, איש לא עשה דבר בלי
'הרב' ואח"כ היו אלו רבי אורי ושכנו הטוב המשגיח הגאון
הגדול רבי דב יפה זצוק"ל, שניווטו את ממלכת התורה בצפון.
אבל לפני הכל ומעל הכל, רבי אורי היה אדם עמוק מאד.
עמוק בתורה וממילא גם היראת-שמים שלו הייתה עמוקה וכל
הנהגתו הייתה עמוקה.

**לסיום, ביקשנו מרבה של הרצליה שליט"א דברים לקראת
הג מתן תורתנו...**

הגרי"י יעקובוביץ: על הפסוק: "וישכב במקום ההוא" אצל
יעקב אבינו כותב רש"י, לשון מיעוט באותו מקום שכב אבל
י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב כלילה שהיה עוסק
בתורה, ולכן אמר יעקב אבינו אכן יש אלוקים במקום הזה. אמר
מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל: במקום קדוש כזה צריך ביותר לנצל
את הזמן והמקום ללימוד תורה, כמו שנהג בבית עבר שלא
שכב כלילה אלא היה עוסק בתורה, כי המדרגה הגדולה ביותר
והעבודה הגדולה ביותר היא לימוד התורה ולכן היה מעדיף
לא לשכב במקום קדוש כזה אלא לנצלו לעבודת הקב"ה ע"י
לימוד התורה.

מוסיף הרב שליט"א, אחרי עקדת יצחק כתוב: "וישב אברהם
אל נערי ויקומו וילכו יחדיו אל באר שבע וישב אברהם בבאר
שבע". תרגום יונתן בן עוזיאל כותב: "ודברו מלאכי מרומא ית
יצחק ואובלוהי לבי מדרשא דשם רבא והיה תמן תלת שנין".
בגלל שע"י העקידה הגיע יצחק אבינו למדרגתו וקדושתו
ומדרגה זו צריכה שתנוצל ללימוד התורה.
חזקו ואמצו בלימוד התורה ושנוכח לקבל את התורה בשמחה.

**של ישראל מרן החזו"א זצוק"ל שתהיה רבנות על תילה
במושבות השרון?**

הגרי"י יעקובוביץ: מרן החזון איש היה מיועד מקורא הדורות
מראש להעמיד תורה ביישוב החדש כאן בארץ, והייתה חשובה
לו העמדת הדת על תילה. עוד לפני קום המדינה, שלח אליו
מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל מכתב (למעשה המכתב
נשלח למרן הגרא"ז מלצר והועבר גם למרן החזו"א), מדוע
הוא רואה לרבנים הרי 'אלו הנוטלים פרס מהחפשים כפופים
ומשועבדים להם לעשות רצונם, כמדומני כי א"א להכחיש
דבר המובן מאליו כזה והרי העידה תורה כי השוחד יעוור עיני
חכמים ואין לך שוחד יותר מזה שפרנסתו ופרנסת אנשי ביתו
תלויות בדעה אחרת כחומר ביד היוצר, ומעטים מאד בימינו
אנשים הנכונים להשליך נפשם מנגד בשביל כבוד שמים'.

במקום תשובה ישירה שלח אליו מרן החזון איש זצוק"ל מכתב
אנונימי בעילום שם, שבו הכותב כאילו שואל בתום לב שאלות
הנוגעות לענייני הרבנות הארץ-ישראלית.

על שולחן המרא דאתרא בהרצליה זקן רבני ארץ ישראל
שליט"א מקריאים את נוסח המכתב של מרן החזו"א וחזונו
הגדול: 'השטן היותר העיקרי הם המהרסים המקומיים
בכל עיר ועיר העומדים לשטן למינוי רב הגון, לתלמוד
תורה, וליתר דרישות התורה, ואין כאן ועד הלאומי וכנסת
ושאר מהרסים רק הכל אחד. בכל אתר ואתר אנו נפגשים
במהרסים מקומיים ולא בשום כוח מדיני. והטכסים העיקרי
מינוי רבנים בכל עיר ועיר, סידור שחיטה בשרה, בנין מקוה
טהרה, בנין ביהמ"ד ועל כולם תשבי"ר, ואמנם הציר שכל
התיקונים סובבים עליו הוא רב הגון... אבל שאלת ת"ת
אינה נפתרת רק בעיירות מספר שהרב הוא בעל נפש יתירה
ומוסר נפשו על זה ואמנם כבר נפתחו בתי ת"ת וישיבות
קטנות בעיירות רבות ואדרבה אנו לחמים בכל עיר להושיב
רב הגון'.

זה היה מהלכו של מרן החזון איש במינוי הרבנים. מפי
השמועה אומרים שציין במכתב שמות של חמישה רבנים
שעליהם הוא סומך שהם עמוד להעמדת הדת על תילה
וארבעה מהם היו ממשפחת מובשוביץ, אחד מהם חותני זצוק"ל
הרב דהרצליה. ידוע שעל 'הרב' הגרא"א מישקובסקי זצוק"ל

אור ברוד

לגלות הסוד הייחודי שהופך אנשים לנעלים ומרוממים יותר. וכשגילה שמסירת התורה בעומק העיון ומתיקות אמריה, מתוך להט וריתחא דאורייתא, לצד התעלות ביראת שמים ומידות נעלות, יכולים למנף האדם ולהעלותו לפסגות רמות, נטל על עצמו שרביט החינוך להעמדת דורות של ת"ח, והיה מראשי מקימי עולם התורה הספרדי במסורת הישיבות הקדושות, ולהרמת קרנם של בני התורה הספרדיים באותה תקופה.

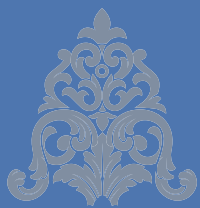
מה הייתה הנקודה המרכזית בימי חייו באמצעותה הצליח להעמיד דורות של מרביצי תורה נודעים שצמחו ב'אור ברוד'?

הנקודה המרכזית שעל פיה אבא זצוק"ל פעל כל ימיו הייתה, ככל שהאדם יתחבר יותר לתורה הקדושה וסוד עיונה היא תרומם אותו, שהרי קודשא בריך הוא ואורייתא חד הוא, וככל שהאדם יהפוך להיות אחד עם התורה, הוא יתקדש וייהפך להיות כ'מלאך בין אנשים' כלשונו הייחודית של מרן החזו"א. לכן אבא זצוק"ל השכיל להכין מניסיונו הרב, ששיטת הלימוד הישיבית בהעמקה ובהבנה ברורה ביסודות הסוגיה ודברי הראשונים, עם כל ה'רייד' הישיבתי מרבתינו האחרונים, וראשי הישיבות שהנחילונו יסודות ברורים והגדרות ברורות, מביאים למתיקות נפלאה והתפעלות מיופייה ועומקה של התורה. זו הדרך לחבר כל בחור באשר הוא לגנות התורה, ועי"כ

שרות בשנים כיהן הגאון רבי גבריאל טולידנו זצוק"ל בראשות ישיבת 'אור ברוד'. אהבת התורה וחשקתה מתוך להט וריתחא דאורייתא, שקיעותו בלימוד בכל הזמנים, גדלותו בתורה וכוח העמקה והחידוש שלו, לצד מסירותו העצומה לתלמידיו, כמו גם רגשות הקודש שפיעמו בו בכל עת שעמד לפני קונו ותפילותיו ממעמקי הלב, כל אלו היו דוגמא חיה לתלמידיו. דבריו נשמעו וחדרו ללב התלמידים, שרבים מהם צמחו והפכו למרביצי תורה ויראה נודעים, ואת אשר ראו אצל רבם הגדול, מעבירים הלאה לדורות הבאים.

בצל האירוע המכונן של הישיבה – כנס בוגרים במלאת 40 שנה להיווסדה – נועדנו לשיחה מרתקת עם ראש הישיבה הגאון רבי רפאל ברוד טולידנו שליט"א, בנו של רבי גבריאל זצוק"ל, שמסירותו לישיבה להצלחתה ולשגשוגה היא לאין שיעור, בשיעוריו הבהירים ובשיחותיו, ביסודות שקיבל מאביו הגדול ומרבתינו זצ"ל.

'שירת חייו של אבא זצוק"ל' – פותח בפנינו הגרר"ב שליט"א – 'נסובה תמיד סביב לימוד התורה מתוך שמחה. הוא שהתבונן היטב איך רבותיו הצליחו בכוח התורה ועריבותה, לגדלו ולגדל את שאר חבריו בישיבת פוניבז', חתר כל ימיו

על ציון תאיר

כשישיבת 'אור ברוך' בירושלים חוגגת ארבעים שנה להיווסדה, סמוך ונראה לחג מתן תורה, זהו הזמן להביט מעט בראשית צמיחתה באלול תשל"ז | כשהגיע הגאון רבי גבריאל טולידנו זצוק"ל לרבינו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל לתנות עמו על בני התורה הספרדיים החפצים להתגדל ולהתרומם במסורת הישיבות הקדושות, מרן זצוק"ל ראה בו אחד המתאימים המסוגלים לרומם ולהדיר את עולם התורה הספרדי בהדרתו ושלחו לייסד ולהקים ישיבה לבני עדות המזרח בפלטרין של מלך | שיחה עם ראש ישיבת "אור ברוך" הגאון רבי רפאל ברוך טולידנו שליט"א

ישיבתו, המנחילים מעומק תורתו לצעירי הצאן בכל אתר ואתר. כאשר התכווננו לכנס בוגרים ועברנו על רשימות הבוגרים השתוממנו מכמות תלמידי החכמים שאבי זצ"ל זכה להעמיד בישיבה. אין זה אלא חיוק עצום לכל אחד ואחד לדעת מהו כוחו של כל יחיד ויחיד כאשר רואים מה הצליח אדם אחד, מתוך מסירות ונאמנות, לפעול במשך חייו. אין ספק שגם כיום רוחו של אבא זצוק"ל חופפת על הישיבה, לרומם את בניה ותלמידיה באותה מתכונת ייחודית שהתורה בחיי חיותו מיום היווסדה של הישיבה, שמסירת התורה היא באופן של קבלת התלמיד מרבו, ולכן השיעורים בישיבה הינם הציר המרכזי, כשכל בני הישיבה ואף בני הקיבוץ נוטלים בהם חלק, וזוכים לשימוש חכמים ודיבוק חברים מתוך מלחמתה של תורה, ויחד עם הצוות המסור אשר מסורים לתלמידיהם ככנים ממש, ומרוממים אותם ללא גבול.

בהכוונת גדולי ישראל שליט"א, אף מצליחה הישיבה להתמודד עם קשיי הדור שבו אנו מצויים, ומלבד ההשקעה העצומה בעליית המצוינים כפי דרגתם, וברוך ד' הם מובילים את הישיבה, בנוסף לזה אנו משקיעים גם לרוממותם של אלו שאינם מתבלטים במיוחד, ומצליחים בהשקעה נכונה ומסורה לרוממם ולהחיותם בצורה מיוחדת שמעלה אותם לפסגות רמות.

נהפך להיות איש אחר.

כל מי שדרכו רגליו בהיכלה של הישיבה יודע כי השיעור כללי היה הציר המרכזי של השבוע בישיבה. בו השקיע כוחות גוף ונפש עצומים, כאשר כל היסודות אותם חידש היו בנויים לאחר הבאת דרכם של רבותינו בסוגיה, מתוך היקף בכל נבכי הסוגיה בעומק הפשט, ולאחר מכן היה חוצב יסוד חדש, וכל רואה אומר ברקאי. והכל מתוך ריתחא דאורייתא עצומה ולהט אדיר בקולות וברקים. ומרגלא בפומיה כי התורה ניתנה בקולות וברקים ללמדנו כי כך היא מסירת התורה ולימודה, מתוך אש להבה. מעמד זה של מסירת השיעור היה נחקק בליבות התלמידים ופעל בהם רושם גדול בראותם גורל אהבת תורה באופן חי ומוחשי למול עיניהם.

ומה הביא אותו אבן להצליח ולהוציא מהישיבה מרביצי תורה כה רבים?

ה'סיסמה' שעמה אבא זצוק"ל פעל כל ימיו הייתה, 'תפקידנו בישיבה לחנך את הגנרלים של הדור הבא', לכן הוא לא הסתפק בכך שהבחורים ילמדו מקופיא ויהיו יראי שמים, אלא שהכל יהיה מתוך העמקה וגדלות ללא שטחיות. הוא השקיע בהם ללא הרף בכל תחומי העלייה, וכמלאך האומר להם גדל, דאג לרוממם ולהאציל עליהם מכוחותיו הנדירים, עד שרוחו כיום חופפת על היכלי תורה רבים בהם יש מרביצי תורה מבוגרי

לדמותו של ראש הישיבה ומייסדה...

במהלך השיחה שמענו עובדות מופלאות על דמותו של ראש הישיבה הגאון רבי גבריאל צוק"ל, על מסירותו הרבה למען תלמידיו הרבים כאילו היו בניו. לאחר שמיעת הדברים אנו מבינים היטב איך הצליח להעמיד תלמידים גדולי תורה שהם עצמם כיום מגדלים תלמידים בבחינת טופח על מנת להטפית, לאחר שראו אצל רבם מהי הדמות הראויה של ראש ישיבה.

היה תלמיד - שכיום הוא ראש ישיבה בעצמו - שלאחר נישואיו נשאל ע"י ראש הישיבה היכן ילמד, וענה לו בכולל מסוים שיש בו 15 אברכים. שאל אותו רה"י, הרי אין זה טוב לך להיות במקום קטן שמצמצם את התפתחותך בלימוד, וענה לו התלמיד כי אמנם התקבל לכולל בית יהודה אצל הגאון הגדול רי"מ פיינשטיין זצ"ל אלא שהמלגה שמקבל שם אינה מספיקה כלל. מיד הוציא ראש הישיבה 12 צ'קים והוסיף לו מחשבונו הפרטי את ההפרש כדי שיוכל ללמוד אצל בכולל בית יהודה רווקא, להתעלות כפי הראוי לו.

השירה בשולחן שבת הייתה גורם מרכזי ומעצב בחינוך שחינך אותנו, היינו שרים את הזמירות כולם, ובסעודה שלישית היה שר אתנו "אודה לקל" ו"יריד נפש" שלמד אצל הגר"י חייקין צוק"ל, תלמידו של מרן הח"ח צוק"ל. גם את השירים "רפא צירי" ו"קה למענך רפא מחלי" שקיבל מהבית היו שרים, והכל ברגש רב שהשפיע מאוד על הנפש של כולנו.

גם בדברי תורה שהיינו אומרים בשבת, אם היינו אומרים פרפראות, ניסה תמיד להעמיק ולחדד את השכל, ולא לומר דברים שלא מובנים עד הסוף. כשפעם אמרתי תשובה לשאלה ששאל, והתשובה מצאה חן בעיניו, קם ממקומו ובא אליי ונישקני בחום. ועד היום אני מרגיש כמה רומם אותי אותו מעמד. מי יכול לשכוח, כשאחי הגאון רבי אברהם יחיאל שליט"א חזר מהגן עם שירים על רבי עקיבא שהלך ללמוד תורה, כמה היה מתרגש אתנו ברמעות ונותן לנו מוסר דרך השירה הזו.

מה היה מהלך חייו שהביא לגדלותו הבה מרוממות?

לעניות דעתי, מהלך חייו היה בהיותו ירא שמים מנעוריו כפי

**אבא צוק"ל השכיל להבין מנסיונו,
ששיטת הלימוד הישיבתית
בהעמקה והבנה ברורה, עם
כל ה'רייד' הישיבתי מרבותינו
האחרונים וראשי הישיבות צוק"ל
שהנחילונו יסודות ברורים והגדרות
ברורות, מביאים למתיקות נפלאה,
ומרגלא בפומיה שהתורה ניתנה
בקולות וברקים ללמדנו שכך היא
מסירת התורה ולימודה, מתוך אש
להבה. ודמותו נחקקה לתלמידיו
לדורותיהם.**

לתלמידים שזה נעשה מתוך אהבה ודאגה כנה לעלייתם הרוחנית. הדרך העיקרית להראות להם זאת היא בדאגה אמיתית לצרכיהם הגשמיים, ובישיבה יש הרבה זמנים שהבחור רואה וחש שאוהבים אותו. לדוגמא, 'עונג שבת' בבתי ראש הישיבה והר"מים בלילות השבת, שבתות גיבוש, קעמפ בבין הזמנים, שבהם יוצאים הרבנים עם התלמידים יחדיו לימי רוממות והרגשת קירבה. סיומי המסכת מדי סוף זמן שנעשים ברוב עם באופן מכובד מאד, אירוע מיוחד שמתקיים מדי שנה בליל ל"ג בעומר, כשראשי ישיבות גדולים משתתפים אתנו באירועים אלו.

בנוסף לכך, בלילות שבת הארוכים בחורף יש לנו סדר לימוד של 6 שעות לאחר סעודת שבת, ולאחר מכן יש עונג שבת עם מטעמים חלביים מיוחדים - ומכאן שמו המעניין של הסדר הנ"ל "סדר חלבי". כל זה ועוד, נותנים הרגשת נעימות וחיבור לישיבה למרות השמירה המעולה שכמובן נעשית מתוך רוממות ולא כמשטר כוחני.

דבר זה מתחיל מראשית בואו של הבחור לישיבה, כשמבקש לדעת מהי בעצם ישיבה, שהמטרה שלשמה אנו באים לישיבה

יצוין כי אבי צוק"ל נהג לומר שרבי רפאל ברוך טולדינו זצ"ל שעל שמו הוקמה הישיבה, העתיר בתפילה לפני שוכן מרומים שנזכה בישיבה למשגיח מרומם שירומם את הבחורים לפסגות רמות בעבודת השם. ואכן, זכינו למשגיח מיוחד ביותר הלא הוא הגאון רבי אליעזר מנשה רוט שליט"א, מגדולי תלמידיו של מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין צוק"ל ותלמיד חבר לגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א.

אור וברכה בשמי ירושלים

אחד הקשיים הגדולים בימינו, הוא שמצד אחד הישיבות צריכות שמירה ופיקוח מחמת הניסיונות הגדולים שבדורנו, ומצד שני שמירה ופיקוח לעתים גורמים התמרמרות אצל הבחורים, והרי עיקר מטרת הישיבה היא שהתלמיד ישמח וייהנה בישיבה, ורק כך תהיה האווירה הנכונה להתעלות מתוך רוגע ושמחה.

ושח לנו ראש הישיבה שליט"א בעניין זה - 'הדרך שאנו מיישמים בישיבה היא שאמנם לא ניתן לוותר על השמירה והפיקוח, ומצד שני צריך להשקיע מירב הכוחות להראות

שקיבל מהסבא רבי ברוך זצוק"ל ועוד, ואמר לי לא אחת שהיה ירא שמים. אבל בזמנם לא היה מושגי בן ישיבה כבימינו, ולא הייתה סתירה כלל בין החובה ליר"ש ולקביעת עתים לתורה לצורך ללמוד לימודים כדי שיהיה ממה להתפרנס.

אחד הדברים המשמעותיים שהשפיעו על מהלך חייו היה כשפגש את דודו רבי יעקב זצ"ל כשחזר מהישיבה, וראה איך אישיותו נבנתה והשתנתה בהיותו בישיבה. אז הבחין שהתורה משנה מהות האדם ממש, כפי שאמר רבי יוסף בפסחים סח: 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא'. ופרש"י: 'שלמדתי תורה ונתרוממתי'. וכך שכנעוהו לנסוע לא"י לישיבת פוניבז', ומאז התחילה תקופה חדשה בחייו שבה ניסה ללמוד איך התורה הופכת את האדם.

ומרביתו קיבל שתורה בעיון ובמתיקות נבלעת באיברים, וכמובן בהתמדה, כפי שהתבטא בפניי פעם שעד גיל ארבעים לפחות לא ידע מהי שנת צהריים, ותמיד למד גם בבין הסדרים, לצד ירא"ש ותפילות מעמקי הלב. כך החליט שאת כל חייו יקדיש להעביר את המסר הזה שתורה בעיון ובשקיעות הופכת האדם לאדם אחר, והשקיע חייו לבנות עצמו ולהעביר מסר זה מתוך דוגמא אישית לבניו ולתלמידיו הרבים.

פרשה לכשעצמה היא יראת השמים והרוממות המיוחדת של אבא שהתבטאה לרבים בעיקר בתפילות ובדמעותיו הזכות שהיו ממסות כל לב. אפילו בתפילת מוסף של שבת רגילה שהיה ניגש לעמוד, הרצינות והבכיות רוממה כל הסובבים להרגשים נעלים, ובלט הדבר בתפילות ר"ה ויוה"כ.

גם השיחות השבועיות היו תמיד ברוממות ובעמקות שכל מי שהתבונן ושמע הדברים, הושפע לכל החיים וכמובן במיוחד השיחות של ר"ה ויוה"כ פ' שמלכר העמקות המיוחדת שנתנה תמיד מבט מיוחד לימים אלו, היו תמיד בדמעות ובכיות שריגשו כל השומעים וקירבו אותנו לבורא עולם.

מידת האמת הייתה נר לרגליו של אבא, וחלק מרכזי ומהותי באישיותו הכבירה, שבא לידי ביטוי בשני מישורים. האחד, שהתנהל

תמיד בישרות אפילו כדי להשיג תועלת אמיתית. בנוסף, לא עשה דבר שלא היה שלם עמו עד הסוף, ולא היה מוכן לקבל כבוד מחוץ לישיבה והקריב עצמו למען הציבור בשליחות רבותיו, אפילו שהיה צריך לנתק עצמו מהגמרא האהובה עליו והתמסר לציבור בני התורה הספרדים למלחמה נגד השטחיות בתורה ובהשקפה. כאב לו תמיד שמי שלא זכה להתחמם באור שקיבל מרבותיו, יפסיד את העומק והרוממות והאמת שקיבל מהם, ולא ויתר במלחמה הזו אפילו כשנלחמו נגדו והציקו לו, וגם כשהיה יכול להפסיד כספים מתורמים למען הישיבה, לא נסוג מלהכריז את האמת.

ענוותנותו המיוחדת התבטאה בשני מישורים, התבטלותו המוחלטת למרן הגרא"מ שך זצוק"ל ולאחר פטירתו התבטל למרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל ולמרן ראש הישיבה רמ"ל ליפקוביץ זצוק"ל, אף שלא היה כלל תלמידם, וכן לשאר גדולי ישראל. ונכונותו המיוחדת לשמוע לצעירים ולקבל מהם, כפי שהעידו שהיה נוהג לומר פעם שהחברים האמתיים שלו הם תלמידי הישיבה וצוות רבני הישיבה שעמם נהג להתיעץ ולהתעניין ושמע לא אחת לדעתם.

מאידך, חי כל ימיו בפשטות וכל נסיעותיו לחו"ל גם בחוליו היו רק במחלקה רגילה ככל האדם. וכך נהג בכבוד הבריות שהייתה אבן יסוד בהליכותיו.

דמותו לבטח חסרה לנו כיום בעולמנו...

בתקופת מחלתו הקשה שהתקשינו לראות את המלך מתייסר בייסוריו, ובשתיקתו כשלא הייתה לנו יכולת לעזור, והיה שברון לב לראותו במצבו, וכמובן לאמי שתחי' היה הדבר קשה מנשוא הרבה יותר מלכולנו. ובכל זאת, ואולי במיוחד בתקופה זו, זהרה דמותו של אבא איך התנהג בעדינות ובאצילות והודה בחיך הכובש שלו לכל ילד שעזר לו. עד שעזבנו והותיר אותנו לאנחות.

אבא זצוק"ל לא עמנו, אבל תורתו ופירי פירותיו חיים וקיימים לעד, ואורו הבוהק מלווה כל רגע מחיינו בכלל ומחיי הישיבה בפרט, עד שישב להיות עמנו בתחיית המתים בב"א.

היא כדי להתענג על ד' ית' וליהנות בלימוד התורה, כפי שכתב המסילת ישרים בהקדמה שהאדם לא נברא אלא להתענג על ד' וליהנות מזיו שכינתו יתברך, שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים. וידועים דברי רבינו אברהם מן ההר במסכת נדרים ובאגלי טל בהקדמה, שעיקר מצוות תלמוד תורה היא כדי להתענג וליהנות. אלא שבשביל להגיע להנאה זו ולעידון זה צריך להתאמץ ולעמול ולזכות לסייעתא דשמיא על ידי תפילות ותחנונים. זוהי משימתנו העיקרית ללמד ולהראות לתלמידים איך נהנים בלימוד, ואיך נהנים מחוויות רוחניות וכמה טוב ונעים להיות קשור לבורא ית' ולתורה"ק'.

בהקשר לכך מוסיף לנו ראש הישיבה - 'סיפר לי דודי נשיא הישיבה הגר"מ טולדינו שליט"א שבימי בחרותו בעת ההקפות בשמחת תורה בישיבת פוניבז', כשהתלהטו הרוחות, תפס בזרועו מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל ואמר לו - 'אה... כמה טוב להיות יהודי...' וזו דוגמא להחדרה של אהבת תורה בחוש'.

מוסיף ראש הישיבה ומדגיש כי, 'כל ישיבה רוצה ושמחה להיות ישיבה רק למצוינים, ואכן ישיבה שאין לה את הכלים

לגדל את המצוינים, חסר לה את החלק שמצמיח ומרומם את כל הישיבה. ומאידך כיום הבינוניות מצויה מאד, והישיבות צריכות לתת מענה לכך. אם בעבר הבינוניים היו נסחפים אחר המוכחים, כיום בניסיונות דורנו, קורה לא אחת שבחור בינוני שאין לו מענה בישיבה, בקלות יוכל להידרדר רח"ל. ובזה אנו משקיעים חשיבה ומאמצים כבירים לתת מענה מצוין גם בעבורם.

זכינו והישיבה מודרכת ומונהגת בכל צעד ושעל על פי הגאון הגדול רמ"ה הירש שליט"א, שמתמסר ונותן עינו וליבו להצלחת הישיבה, וברוך ד' אנו רואים סייעתא דשמיא גדולה מאד וכמאמר חז"ל כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל, וזכותו ורוחו של אאמו"ר ראש הישיבה זצוק"ל חופפת על הישיבה וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחיהם.

'אין לנו ספק' מסיים באוזנינו ראש הישיבה, 'שהפריחה והשגשוג המופלאים של הישיבה בשנים האחרונות בסייעתא דשמיא מיוחדת, היא בוודאי מכוח תפילותיו של רבינו זצוק"ל על הישיבה הק' שהייתה בבת עינו כל הימים, גם בהיות בישיבה של מעלה'.

לעלות בזהר ולנגוע בקצהו

ערב חג מתן תורה, ובני הישיבות תרים אחר דרך שתעלה אותם לפסגות רמות בתלמודם | גדולי ראשי הישיבות ומרביצי התורה, שהתכנסו יחדיו בער"ח אלול האחרון בכפר הנופש 'מנוף' במסגרת 'איחוד בני הישיבות' בצוותא חדא עם מאות בני ישיבות, הציבו את שליבותיו של הסולם העולה בית ק-ל | מוסף שבת קודש ליקט את התמלילים מאז ככלי הדרכה למתייצבים למרגלות ההר | מדריך למבקשי ד'

הגר"י אורח"י: ראוי לדעת שמלבד השיעור שהוא הבריה התיכון בלימוד העיון, יש צורך לחזור על השיעורים ולהתעמק בהם, כי בלי לחזור התועלת לוקה בהרבה.

פאנל ייחודי שהתקיים בסיום ימי ההתעלות של ראשי הישיבות ומרביצי התורה במוצש"ק במסגרת 'איחוד בני הישיבות', התכנסו ובאו הגאונים: רבי צבי דרבקין שליט"א,

רבי יצחק אורח"י שליט"א, רבי אריה לוי שליט"א, רבי אברהם יצחק ברזל שליט"א, רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א, רבי חיים פרץ ברמן שליט"א ועוד, שהפליאו מניסיונם לענות על השאלות המורכבות שהציב בפניהם המנחה הרה"ג רבי הלל מן שליט"א. ימי ההתעלות הללו, הינם פרי חזונו של הגאון הגדול רבי דב יפה זצוק"ל והגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצוק"ל, שאף נטלו חלק ועמדו בראשותו. ומי שנשא בעול הארגון הינם: הרה"ג י"מ ארנפרוינד שליט"א, נכדו של המשגיח, והרב בנימין גפן שליט"א מבית הגרש"י זצוק"ל, כשאת עיקר העול נשא על כתפיו הרה"ג רבי אי"ש קרליץ שליט"א שנודע בליבו הרחב לכל דבר שבקדושה.

האם בימינו הדרך הנאותה לגדול היא אכן רק דרך ירב ותלמיד' ושמייעת שיעורים מסודרת בהיכלי הישיבות?

הגר"צ דרבקין: האמת שיש עניין גדול לקבל מרב, אך פריחת התורה תלויה בכל דור במהלך שהקב"ה מנהיג בעולמינו, גם אם הרבנים מתחלפים בישיבה, אם הבחור ידאג לקבל מכל רבותיו במשך שנות לימודו בישיבה את מה שמעניקים לו בעלייתו, יוכל לגדול לאורם הרבה.

כשבחורים עולים לקיבוץ, ונראה כאילו כבר אין להם רב לקבל יותר, צריך לדעת שאין הדבר נכון כלל. חכמינו המשילו שני משלים לעלייה: 'מי יעלה בהר ד', ויש עוד משל שאמרו 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה'. הר וסולם, ויש הבדלים ביניהם. להר ניתן לעלות במהירות, אבל בסולם אם יעלה מהר הוא ייפול, וחייבים לעלות במתינות צעד אחרי צעד. אלא שאלו העולים באטיות, לעתים מרגישים כאילו הם דורכים במקום, אך האמת היא שזוהי דרך העלייה, להשקיע בלימוד הסוגיה דבר דבור על אופנו, ולקבל מרב כל אימת שנצרך לכך, ויש בכל ישיבה כיום הרבה ממי לקבל ולרכוש תורה בעיונה והיקפה.

הגר"י אורח"י: נזכר אני שאצל חותני מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל, רצו להחליפו במסירת השיעור. הבחורים לא ויתרו והפצירו וביקשו ממנו שחפצים הם להמשיך לשמוע ממנו, כי אכן חשוב לקבל מרב שמשפיע על צורת לימודו של התלמיד ומלמדו דרכי הלימוד והעלייה.

ואם שואלים מהי הדרך לגדול ולקבל מרב, שלמה המלך אומר 'אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני', וביארו חכמינו, 'הייתי שואל הייתי דורש הייתי חוקר טעמי פרה אדומה והיא רחוקה ממני'. ויש להתבונן, מה יש לחקור ולשאול אם פרה אדומה זה סוד? אלא שצריך לחקור ולדרוש מדוע אין הטעם הזה, ולשלול את הטעם השני, ולא די לדעת שמפני שהקב"ה אמר כבר לא צריך להתעמק בכך. התנאי היא עיון, וכלי עיון זה בכלל לא נקרא לימוד. ובכל לימוד אם לא מעיינים לא לומדים, ולכך מגיעים הרבה לישרות דרך הרב.

וידוע שהגיע אחד למרנא הגר"א ושאלו שאלה חזקה בלימוד, ואמר לו לעיין במקום זה וזה. הוא עיין ואמר שהוא ניסה הרבה ולא מצא תשובה. אמר לו: שוב תעיין ותראה, אך הוא חזר שאינו מבין. שאלו מה כתוב בתוספות, מה הקשו ומה לא תירצו, ובהבנת עומקם הראה לו שהתשובה מונחת ברבריהם. כל הנדרש מאתנו כיום, שהלימוד לא יהיה בבחינת 'דילוגו עלי אהבה', מתחילים, מגששים, עוברים מדלגים, זה לא לימוד. צריך לעמול ולשאול, בשביל זה יש שיעורים ואף חברים, והקב"ה נתן לכל בחור בראשו מלאך בדמות שכלו, שישתמש בו לעמול ולהעמיק.

חשוב אך להוסיף, שראוי לדעת שמלבד השיעור שהוא הבריה התיכון בלימוד העיון, יש צורך לחזור על השיעורים ולהתעמק בהם.

הגר"א לוי: זכיתי גם אני ללמוד בישיבת מיר כעשור, ולא הפסדנו שיחה או שיעור ממרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל, וראינו שמי שמקבל מרב, הוא אכן זוכה לגדול ולצמוח לאורם. אני יכול לספר שלפני כ-40 שנה היה בחור עילוי ממש שעזב את הישיבה, אך לפני עזיבתו סיפר לי הרב המקומי שעמו נועץ, שהוא רכש ספר עונג יו"ט והתמיד ללמוד בו. ולמרות שלא התראינו זמן רב, לפני כ-25 שנה הוא שלח לי מכתב בו הוא מבקש לחדש עמי הקשר. כמובן שהסכמתי, ומאז אנו לומדים מידי יום שישי שעות רבות, והוא בר אורייני ממש. אבל למדתי להיווכח, כי את הקשר שקיבל בישיבה, והצורך לקבל רב לשמוע ממנו, היא שעמדה לו לשמור על קשר עד היום הזה, ואכן הביאה לכך שיתחזק ויתעלה כל העת למרות קשייו השונים.

חשוב לדעת, שהתלות של רב ותלמיד קשורה כמה קשר נפשי יש ביניהם, ואלו שבאמת רבותיהם קשורים בהם נפשית וחפצים בהצלחתם, התלמידים רואים זאת והם נקשרים ברבותיהם, וזוהי הדרך לצמוח ולהתעלות ולגדול.

כיום משקיעים הרבה בעיון התורה אך לא בנושאי אמונה ויראת שמים, ואף לימוד המוסר אינו הסדר החזק בישיבה, הייתכן לגדול כך?

הגר"א ברזל: אחד הדברים שלא השתנו מדורות קודמים, הוא לימוד המוסר, אלא שבדורנו הוא חלש מאד. למרות

הגר"צ דרבקין: אלו שמתייחסים בקלות לדבר, גם יוצא מהם בקלות, אך אלו שעמלים להשתלם בלימוד ובעבודת המידות, אחרי שנים מתפתחים וגדלים בעלי מידות ות"ח באמת.

הגרא"י ברזל: כמו בגמרא מי שאין לו חשק, לומד עוד עד שמקבל לבסוף ההתלהבות, כך חייבים לחזק לימוד המוסר עד שיקבל בכך 'גישמאק' וטעם אמיתי.

שבחורים אוהבים לשמוע שיחות, צריך לדעת שאין תחליף ללימוד המוסר, כי לימוד חצי שעה של הדברים היסודיים בלימוד המוסר, זה מרחיב הידיעות והשכל, והלומד נכנס לאווירה אחרת. כשלומדים 'רבינו יונה' שער שלישי ומתבוננים מעט בחומר המצוות והלא תעשה, זה נותן לאדם כוח ומנוף לעלייה. וצריך להביט בכך בעיון כמו שלומדים גמרא בעיון.

ככלל, צריך לדעת שהיו חילוקי דעות בין מרנן הגאונים רבי אליהו לופיאן וצוק"ל ורבי יחזקאל לוינשטיין וצוק"ל. בעוד שמרן הגר"א עודד שילמדו בניגון ובשפתיים דולקות, כפי שניתן לשמוע כיום בהקלטה, ואני זכיתי לשמוע זאת מפיו, שלימוד מוסר אינו כמו לימוד גמרא, וכשהוא היה אומר את מילות ה'מסילת ישרים' 'יסוד החסידות ושרש העבודה', היה הדבר בניגון נרגש כמו בזמנו של רבי איצ'לה, בשפתיים דולקות, וזה היה מעורר את כולנו. לעומתו, מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין וצוק"ל אמר בשיחותיו, שלימוד מוסר יהיה כמו לימוד הלכה, ואין צורך דווקא לנגן בו. כשהוא למד מוסר, רק בעשר דקות האחרונות ראו התפשטות הגשמיות, כשהיה סוגר עיניו והרים קולו. כך היה מנהגו גם בימים הנוראים כשלא נתן שיצחקו בשמונה עשרה, כמו שהיה נהוג לא מעט בישיבת חברון של פעם, כשאבי הגר"ר עזרא וצוק"ל והגה"צ רבי שלום שברדון וצוק"ל והגה"צ רבי הירש פאליי וצוק"ל היו משמיעים בכיים תוך כדי התפילה, אך רבי יחזקאל התנגד לכך שירימו קול בשמונה עשרה, ואמר שאין הדבר ראוי.

אני לא שאלתי לטעם הדבר, אך נראה לי שהוא חפץ היה להרגיל שהאדם יתרגל בפנימיות לחוש את לימוד המוסר, וזה נעשה בהתבוננות ולא בצעקות והרמת קול חיצונית. אמנם יש כאלו שאם לא יעשו כן לא ילמדו כלל מוסר, ועבורם ודאי שטוב שיעשה לכל הפחות כך, אך הוא רצה שלומד המוסר יבין ויתבונן מה הוא אומר ומה משמעות הדברים. כיום לצערנו הבחורים אינם יודעים מהו לימוד מוסר, כי אין 'גישמאק' בכך, אך לימוד קבוע ברציפות מדי יום, נותן לו מטען. ואם האדם אינו חש ב'גישמאק' בדבר, עליו לעשות כפי שעושים בלימוד הגמרא, שמי שאין לו די חשק ללימוד הגמרא, הוא לומד מעט ועוד מעט ויותר בעיון או בהספק ראוי, עד שמקבל לבסוף ההתלהבות. כך חייבים לחזק את הלימוד עד שיקבל בכך

הגר"ח"פ ברמן: אני אומר לבחור שאין לי הרבה זמן להעניק לכ"כ הרבה בחורים, אבל אתה חשוב ויקר לי כבן יחיד, ויש לי הזכות להיות המלאך שאומר לך גדל.

'גישמאק' וטעם אמיתי.

הגר"ח"י מיישקובסקי: מעשה מופלא אירע עם הגאון הגדול ר"א פאם וצוק"ל ראש ישיבת 'תורה ודעת', שכשהיה ילד שאלוהו מהי הברכה החשובה ביותר בברכת החודש, וענה בפשטותו 'חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים'. שאלוהו שהרי לאחר מכן נאמר 'חיים שימלא כל משאלות ליבנו', ולכאורה זה עדיף כי זה כולל גם תורה וגם יראת שמים, ואם כך זוהי ברכה חשובה בהרבה!?

ענה הגר"א פאם בפשטותו כילד – 'אבל בלי שיהיה לאדם יראת שמים מה תועיל לו הברכה שימלא לו ד' משאלות לבו לטובה, הרי אלו משאלות הם יהיו? לכן החשוב הוא לבקש יראת שמים ותורה, ואז מילוי המשאלות יהיו אף הם לחיזוק התורה והיראה'.

הדרך לרכוש יראת שמים היא באמונה אמיתית של הבחור שהוא באמת יודע מה היעד שאליו הוא חותר. כך הוא בלימוד וכך הוא ביראת שמים וענייני אמונה והשקפה, שצריך להציב לעצמו כל אחד את היעד אליו הוא חותר והדרכים לממש זאת. פעם הגיע גיסי הגרא"צ טויב שליט"א לרבינו הגדול מרן הגראמ"מ שך וצוק"ל, עם בחור שהיה במשבר, וביקש שידובב אותו. מרן הגראמ"מ שך הבחין ברגע שהישיבה בפוניבז' אינה מתאימה לו, ואינו קולט השיעורים והשיחות, ולכן סידר לו ישיבה אחרת, ואכן הוא גדל והתפתח שם כראוי.

הגר"ח"פ ברמן: רבינו הגר"א במשלי התקשה על המקרא 'חושך שבטו שונא בנו', שהרי דבר פשוט הוא לכל רואה, ומה נצרכים אנו לשלמה החכם מכל אדם שיאמר זאת? וביאר, שמדובר בשני אבות החפצים לחנך בניהם, ושניהם מייסרים אותם כשאינם נוהגים כשורה, אך אחד מבחין בחסרונותיו והשני אינו מבחין, וזה שאינו מבחין לכאורה בא הדבר מאהבה, שאין אדם רואה נגעי עצמו. ומבאר הגר"א שבכל מקום רואה אדם נגעי אחרים ולא את נגעי עצמו חוץ ממקום אחד, כשרוחץ אחר היקר לו, שאף שכשרוחץ עצמו אינו רואה לכלוך, אצל בנו ייווכח בכך כי חפץ שיהיה נקי.

אדם אינו רואה נגעי עצמו, אך כשהמבט והרצון הוא שיהיה נקי, אז כן רואה נגעי עצמו. וחושך שבטו, הוא זה שאינו רוצה מספיק שיהיה נקי, ואוהבו הינו מי שרוצה לנקות באמת את האחר, ורק מי שמגיע במחשבה שכזאת יצליח במלאכתו.

לא מכבר כתב מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן וצוק"ל במכתב שכן אדם יכול להיות תלמיד רק כשהוא רואה החיסרון אצל השני כמו שרואה בעצמו. כשבן אדם אומר שאצלו הכל בסדר והוא שוכח החיסרון המצוי בו, זוהי בעיה גדולה, ורק מי שרואה החיסרון יוכל לתקן זאת. כשתלמיד מרגיש שהרצון של הרב הוא שיהיה נקי, זה חודר ומעלה אותו, והניסיון מוכיח זאת. כשצריך להעיר לבחור, אני אומר לו שאין לי כל כך הרבה זמן להעניק לכל כך הרבה בחורים בישיבה, אבל אתה חשוב ויקר לי כבן יחיד, ויש לי הזכות להיות המלאך שאומר לך גדל. וכמעט לא קורה שהוא לא מגיע פעם שנייה לשאול מה אפשר לתקן בכל תחום.

אני זוכר שסיפר מרן הגר"ד פוברסקי וצוק"ל, שנסע עם מרן הגרא"א דסלר לחתונה בנסיעה ארוכה, ובדרך אמר לו מרן המשגיח, אולי צריך לעשות סוף לדבר הזה של נסיעות הבחורים לחתונות. רבי דוד הסתכל עליו ושאל: אם זה היה

רשכבה"ג מרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצוק"ל

במהלך הדברים שח הגר"ח ימשקובסקי שליט"א שפעם נשאל רשכבה"ג מרן זצוק"ל, שיש בחורים רבים בעולם הישיבות ובפרט בינוניים, המתאוננים שאין להם טעם בלימוד, ומה ראוי לעשות כדי לחבר אותם אל הטעם והמאור שבתורה?

השיבם מרן זצוק"ל: פעם אמר לי מרן החזו"א זצוק"ל, ששאל איזה ראש ישיבה מדוע אינו מלמד 'פשט', וענה לו שהתלמידים לא רוצים לשמוע פשט... מרן החזו"א אמר שמפני שלאותו ראש ישיבה אין טעם בפשט, ממילא הוא לא יכול לתת טעם לבחורים, ואם היה לו טעם בפשט, גם הוא היה מלמד כך. וזה אחד הטעמים שבחור אין לו טעם בפשט, כי פלפולים טובים מאד, אבל בחור נשאר בלי פשט... לאדם יש נטייה לשטחיות. רוב האנשים לומדים בשטחיות, הם בקיאים בשטחיות, לא צריך לזה כלום, וכמעט כל האנשים יש להם הנאה משטחיות, אבל אם אפשר, צריך לגרום להם להבין הדברים לעומק יותר...

הגר"א לוי: במשך השנים למדתי שהצורך לקבל מרב ולשמוע ממנו, היא שעמדה לתלמיד לשמור על קשר עד היום הזה, והביאה לכך שהתחזק והתעלה כל העת למרות קשייו השונים שפקדוהו בעתידו.

כמותו?

הגר"ח"פ ברמן: רבים שואלים, האם עולם הישיבות כיום מתאים לכל בן ישיבה, ומה יעשו אלו שלא ניחנו בכישרונות מזהירים, שלא ירגישו שהקושי המוחי מאפיל על עלייתם? רבותינו לימדו אותנו כי לא הכישרון עיקר, אלא המלאכה עיקר. אבל אגלה לכם מניסיוני, שישנם שלושה סוגי כישרונות שונים: יש כאלו שמוכשרים במוחם ומבריקים באמירותיהם, לא בטוח שאלו דווקא יעפילו גבוה במשך שנות הישיבה. יש כישרון של עשייה, שאינם מרפים מלהגיע ליעד שהציבו לעצמם עם תחילת הנחת המטרה, ואלו הוכיחו עצמם שהם מגיעים לבסוף אל היעד ואף כובשים אותו בהצלחה יתירה. ויש כישרון של ביטחון עצמי, אלו שיודעים לסדר עצמם בצורה הנכונה הנצרכת דווקא לעלייתם, גם אם היא שונה במשהו מחבר לספסל, או מחבר לחרד, והם

הבן שלכם גם הייתם אומרים זאת? מרן הגרא"א דסלר חשב כמה דקות ואמר: אם היו לי ארבע מאות ילדים, אולי... כשרבי אלחנן הגיע למיר אמר לרבי ירוחם, איך אתה משאיר בחורים כה מבוגרים ללא שיינשאו? ענה לו, מה נעשה, אף אחת לא רוצה להתחתן עמם. אמר לו רבי אלחנן, אולי תחתן אותם עם העוזרות-בית הפחותות ובלבד שיקימו בתים בישראל! ענהו רבי ירוחם, בשביל ישראל שלי מצאתי רב ובשביל נפתלי שלך תמצא רב, אז לבחורים שלי אתן עוזרות בית! הגר"י אזרחי: מרן ה'בית הלוי' באחת מדרשותיו עורר, שדברי תורה צריכים שימור. וכך הוא בדורנו ובמיוחד בדברי תורה, שחייב האדם לשמור התורה שתהיה בטהרתה, וכמו בתרומה שאם הסיח דעתו מהשמירה מיד נפסל, כך הוא הדבר בתורה וביראת שמים ובכל שטחי העלייה, וזה בא לעורר על חובת האדם בשמירת עצמו שלא ייפסל ב'היסח הדעת'.

הדרך לכך היא, שהרי כל מצווה מקדשת את האדם בקיומה, אך בחינה מיוחדת יש לה ללימוד התורה עצמה, שהיא נמסכת בגופו של אדם בחלבו ובדמו, ובעמלו בה נעשית התורה לחלק מעצמותו ונעשה ל'חפצא' של תורה ויראת שמים. וכדי שיזכה האדם לבחינה זו, הוא אינו יכול להסתפק רק בכך שהוא לומד תורה, אלא צריך שתהיה התורה עבורו כנשמת אפו וחלק מעצמותו, ויתעלה ביראתה ורוממותה.

זהו מסר לכל בן עלייה הנמצא כאן שמחפש להגשים משאלות שחזקו בו את עלייתו, אין ספק שישקיע עצמו תחילה בתורה ויראת שמים, ואז יזכה גם למילוי כל משאלות הלב לטובה בזכותם.

איך בחור יוכל לחוש את עליונותו כשהוא חש בס' אחד מאלפי אלפים

הגרי"י משקובסקי: מרן הגראי"ל לימדנו, תראה לבחור שאתה אוהבו ומחבבו באמת, ואתה נותן לו כל הלב, כך אתה לאט לאט תוכל לכוון אותו בעלייתו.

|||||

הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א ומאד שיבח את העניין. שאלו אותו: והרי זה מופע פומבי. אמר להם, מצד אחד אתה מעורר את אלו שהצליחו לסיים, ושובר את הרבים שלא הצליחו לסיים מטעמים שונים, שהרי לא כל אחד יכול לגמור מסכת. וכששאלו הגראי"י קוק, שמשנה ערוכה היא שקנאת סופרים תרבה חכמה, השיבו מרן הגרי"ג שליט"א שזה כתוב על מלמדים ולא על תלמידים בהלכה, והוא אינו יודע אם זה דבר טוב. וכשהלכו לרשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, חשב ולא ענה מיד, ולבסוף אמר שראוי לעשותו.

אנחנו בישיבות יודעים שההישגים גורמים גם להזמן חסרונות, כפי שאמר לי רשכבה"ג מרן הגראי"ל, שמרן החזו"א אמר שהתפקיד של משגיח זה שיהיה לבחור עם מי לדבר, ולכל בחור הכוונה אישית שמגיעה מהמשגיח ומהראש-ישיבה שהוא חצי משגיח, שהם יודעים לכוון אותו, וזה ערובה לגדול כראוי בכל תחום.

הגרי"צ דרבקין: ב"ה, עתה מלאו יובל שנים מאז התמנית למגיד שיעור, ואני רוצה לשתף אתכם בניסיון ובמחקר שראיתי. בכל שיעור ישנם סוגים שונים של בחורים, יש בחורים שקל להם ויורדים לעומקם של דברים, יש הסוג השני שקשים להם השיעורים, הם מתאמצים, ואמר לי פעם בחור שהיה חלש והתקשה בהבנת השיעור, שכיום הוא אחד מחשובי הת"ח, כי לאחר השיעור הוא הלך לחדרו ובכה בדמעות שליש, שאינו מבין את השיעור וכה חושק להבינו, וכיום הוא מהבכירים, כי מי שמתאמץ יוצא ת"ח.

כך הוא בעניין המידות, אלו שמתייחסים בקלות לדבר זה גם יוצא מהם בקלות, אך אלו שעמלים להשתלם בכך, אחרי שנים הם מתפתחים וגדלים בעלי מידות ותלמידי חכמים באמת. וזה חשוב שבתוך הישיבה יתחנכו בכך, להעניק ולתת לאחרים בלימוד, לא מעט בעלי תשובה מתקברים לעולם התורה, וזה הזדמנות יתירה עבור הצעירים במחננו, שיוכלו להעניק להם מתורתם ולהחכים, וזה גם יסייע להם להאחיב עליהם את התורה, אבל גם מחשל את עבודת המידות להעניק ולסייע לאחרים.

הגרי"פ ברמן: בכל מפעל בעולם, הפועל בסוף יומו מרגיש סיפוק ממה שעשה. הוא ייצר שלוש נעליים או ארבע, יש לו סיפוק. בצורה האיטית של הלימוד כיום, וכך בחוסר ההתחשבות באחרים, חשים חוסר סיפוק שמביא את האדם שלא להתקדם. אם כל בן ישיבה יעשה לעצמו חשבון מה התקדם, הן בלימוד והן בעבודת המידות ויראת שמים, הוא יתעלה, כי האדם צריך לסכם את מה שהספיק.

כשהייתי נכנס לסבי מרן הקהלות יעקב זצוק"ל, היה שואל: כתבת? כמה כתבת? ומה כתבת, והיה אומר, אתה רוצה לגדול? תכתוב. אבא שלי לא היה קורא את מה שכתבתי, אלא אם הייתי מבקש. וכל פעם היה אומר לי שמרן החזו"א אמר שמלכתוב נהיים תלמידי חכמים. מי שמסדר לעצמו תכנית לעלייתו, גם בכתובה וגם בכל שטחי העלייה בישיבה, בסוף הזמן הוא רואה מול עיניו את היצירה הגדולה שהתעלה בה במהלך הזמן, וזה נותן לו כל החשק להמשיך בבין הזמנים וביתר שאת בזמן הבא בישיבה, וכך מובטח לו להתעלות עוד ועוד.

ברבקותם במטרותם, מצליחים גם הם להגיע למילוי המטרות בצורה מיוחדת.

הגרי"י משקובסקי: רוב הבחורים שאינם חשים בעלייתם ומתחברים עם נחשלים, אין להם סיפוק בלימוד. בחור שיש לו סיפוק בלימוד הוא לאט לאט מתרחק מהם. נחלק זאת לשניים, יש ישיבות שהן יותר 'סגורות' ויש ישיבות שהן יותר 'פתוחות', שמרן הגראי"ל זצוק"ל אהב לקרוא להם שהן יותר 'סתומות'. רוב הישיבות שיש בהם יראת שמים, והם מדברים על יראת שמים, הבחור יכול לספוג ולהתעלות מכך. הכל מתחיל כשלבחור אין סיפוק, והוא מחפש תחליף. וכשאינו סיפוק נובע הדבר משני דברים, או מכך שבאמת הוא אינו מרגיש עצמו במעמדו, יש הרבה שבאים משיבה קטנה, שבה היו נחשבים מי יודע מה, ובישיבה גדולה יש הרבה כמוהם, ובישיבה גדולה שיש שיעור של מאה ועשרים או מאה וחמישים תלמידים בישיבות הטובות, בחור לא יכול להתבלט כפי שהיה בישיבה קטנה בשיעור של שליש מכך, ואין לו הסיפוק והוא נופל.

וכנגד זה שאין סיפוק, יש את מה שלימד אותנו מרן ראש הישיבה הגראי"ל זצוק"ל, תראה לבחור שאתה אוהב אותו באמת, ושאתה מחבב אותו באמת, ואתה נותן לו את כל הלב, כך אתה לאט לאט תוכל לכוון אותו, וצריך לדעת שלא תמיד זה נותן לו תחליף למעמד.

ישנן ישיבות הנקראות ישיבות 'פתוחות', ושם לעתים פחות עובדים, מנסים ללמד רעיונות יותר מאשר שיכונו אותם לדבר על יראת שמים פשוטה, ומה שאמר המשגיח מרן הגרי"י לוינשטיין בשיחותיו, לא היו רעיונות, מהר"לם ורמח"לים. ומי שידע, מרן הגראי"מ שך התנגד לכיוון הזה, כי ודאי שאפשר לעניין בחורים גם בדברים אלו, אך סוף פסוק, צריך שידעו שיש מנהיג לבריאה, ויש בורא עולם, ואת האמונה הפשוטה שיש שכר ועונש, כי בחור שידע שיש לו ממי לפחד ויש בורא לעולם, הוא נזהר ועולמו נראה אחרת.

איך מחזקים את עניין הבין אדם לחברו בישיבה?

הגרי"י משקובסקי: שמעתי ממו"ר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל, ששיבה שבנויה בעיקרון רק לסוג של בחורים יותר מדי טובים, זה כעין מידת סדום. לא כל בחור, גם מהמוכשרים יכול להתאים עצמו תמיד לפי סדרי הישיבה, ותמיד היו חריגים שהישיבות לא אהבו אותם. בתוך המסגרת הישיבתית הם אולי מפריעים, אך בשביל חריגים הללו זה כעין מיטת סדום ואין לנו ברירה. הם לא יכולים להיקבע בדיוק לפי קביעת הישיבה. בוודאי שצריך להתחשב בהם, ולראות איך אנחנו נותנים להם האפשרות לגדול בתוך הישיבה.

בנוסף, הייתה הוראה חשובה, שיש היום מידה טובה שעושים סיומי מסכתות ברבים, סיפר לי הגראי"י קוק שליט"א, שהם עשו ברחובות סיום מכובד, וניגשו קודם לרבינו מרן ראש

אמריו אמת וחותרו אמת

המשך מעמוד 21

ה'אמרי אמת' זצוק"ל לדורות בעדת גור הנודעת!!
"בעיקר תורה" – הוא משיב – "הוא דרש שישקיעו החסידים מרצם בתורה, בעמל ובעומק התורה, וזה היה עיקר מרצו כל ימי חייו, והיה סמל ודוגמא לכך לכל חסיד באשר הוא. מלבד זאת היה פתוח ליבו כאולם לכל נצרך שפנה לעזרתו, אני נזכר שפעם לאחר קבלת קהל במשך זמן רב, כשעברה שם בתו הצעירה שהיתה בבית, השיח את אשר על ליבו באומרו, שהוא כבר זקן ושבע ימים ומורגל בפתקאות כה מרובות הטומנות בחובן צרות כה קשות, אך היא שעדיין צעירה לימים, לא יעמוד לה ליבה אם תביט בפתקאות שהונחו היום על שולחנו וביקשו את עצתו וברכתו".

עוד מוסיף לנו ראש הישיבה, שהיתה זו השגחה מיוחדת שהוא איווה לעלות ארצה, והוא היה כמעט היחיד שכבר בהיותו בגולה הפציר בחסידיו וברואיו שיעלו ארצה, ולא רק משום חיבתו לארץ הקודש, אלא משום הסכנה שראה בעיני רוחו בהישארות בגולה בין הצוררים שעתידיים להציק ולהצר צעדינו.

אגב, בתחילת המלחמה כשהיה ה'אמרי אמת' בורשה בימים הנוראים, לא היו לו הדסים מהודרים דיים והדבר העיב על תחושתו, ולכן ביקשו חסידיו לקבל את ההדסים שהיו למרן הרב מבריסק בעבור הרבי שייטלס, אולם מרן הרב מבריסק חשש לשולחם עם החסידים שמא לא יחזרו אליו כראוי, ולכך שלחם עם בנו, וציווה עליו לבל יוציאם מרשותו בשום אופן. הלך הבן אל ה'אמרי אמת' עם ההדסים אשר נטלם בידו ותיכף החזירם, ואף לא הכניסם בתוך אגד הלולב, שהרי להלכה 'נטלן בזה אחר זה יצא'.

בסיום השיחה אנו עוברים בין חדרי הבית, מסרבים להאמין שהבית שכה שקק חיים ועזרה והצלה לכלל ולפרט, נותר חרישי ומיותר. הנחמה שלנו מגיעה היישר מראש הישיבה שמראה לנו את הדלת הלבנה הנפתחת מחדרו של הרבי היישר להיכל ישיבת 'שפת אמת' בה הנהיג עשרות בשנים והעמיד תלמידים לאלפים. אנו מקבלים ביטוי אמיתי לדבריו של ראש הישיבה – "הבית מעיד יותר מכל על עמוד התורה שהוא זה שהדריך את ההנהגה הכוללת, בזכות כח התורה שהיתה משוש ליבו וחיו כל הימים".

ואנו בסיום השיחה המרוממת מבקשים לשאול את ראש הישיבה מדוע נקבר ה'פני מנחם' אף הוא לצידו של אביו דווקא כאן בקומת הכניסה לבניין? וראש הישיבה משיב – "כשנפטר הסבא כ"ק ה'אמרי אמת' זצוק"ל, היה אז המצור ולא היה שייך לקברו במקום אחר, וכך עלה הרעיון לקברו במקום שהשקיע מרצו כל ימיו, שהוא במרכז העיר, מקום שיכולים להגיע אלפים בכל עת וזמן לשפוך צקון לחשם ולבקש את עזרתו בעבורם כפי שפעל כל ימיו בעולמות בתחתונים, ומיד לאחר סילוקו של אבא כ"ק ה'פני מנחם' זצוק"ל, בחטף, עלתה כי המחשבה שאולי היה כדאי וראוי לקברו גם כאן, שהרי השקיע במקום זה כל ימיו, עוד בהיותו ראש ישיבת 'שפת אמת' ולאחר מכן כל ימיו במסירות נפש עצומה. התקשרתי לרב מנחם פרוש ז"ל וביקשתי שיברוק זאת, ואמר לי שהעניין חייב להישמר בסוד, כי באותם ימים לקבור שלא בבית קברות מוסדר, היה בעל קושי עצום, ולאחר נסיונות של עוד כמה שתדלנים קיבלנו את ההיתר לכך, וכיום אני כה שמח כשאני רואה מאות ואלפים שבאים לשפוך צקון לחשם כאן, וכבן זקוניו של אביו הגדול, זכה להיטמן לצידו כאן במקום בו השקיע כל ימיו ושנותיו".

אבל בגור הכל זעקו איך עזבם הרבי, הושיבו בי"ד מיוחד שקבע כי הרבי יחלק את זמנו ויהיה מעט בפולין ומעט בארץ הקודש, וכך הוא שב לארצו, ואז פרצה המלחמה. וכשהצוררים נכנסו לפולין, הם חיפשו את 'הוונדער רבי' – עושה הנפלאות' כפי שכינוהו, וכשיצא היה זה תחת שמו, והקב"ה פשוט סימא את עיניהם, וכך היגר לאיטליה, והתכוננו לעלות לארה"ק, אלא שלשם כך הוצרכו לוויזה, ולא היה ניתן לנתיני פולין לקבל זאת, כי למנדט הבריטי פולין נחשבה ארץ אויב, ותכננו לומר שבאו מיוגוסלביה, ובגלל תלאי המלחמה נאבדו להם הניירות, אך כששמע זאת ה'אמרי אמת' השיב, שהוא אינו משקר, וכשאמרו לו כי מדובר בפיקוח נפש, השיבם – "יהודי צריך לשמור כל המצוות, אבל שני מצוות צריך לקיים בשלמות, כיבוד הורים עשה, ומדבר שקר תרחק לא תעשה, ו'תרחק' אין זה רק לא לשקר, אלא שהשני לא יבין מהם שקר, ואכן לבסוף הצליח להשיג אישור עליה כאמור".

הוסיף הרבי לספר – "אבא הצליח לצאת את ורשה בראשית חודש ניסן ת"ש. לפני פסח היינו במלון 'פוסט' בטרזייסט שבצפון איטליה. באבצ'א הסמוכה לטרזייסט עשינו את סדר הפסח, לאחר שאבא שלחני וקניתי כלים חדשים, ומוזון הגיע לנו ממקומות שונים. בחול המועד פסח ירד בספינה בנמל טרייסט.

כך הגענו לאלכסנדריה של מצרים, ומשם המשכנו עד חיפה, אליה הגענו בערב שבת קודש, ראש חודש אייר ת"ש, ונסענו מיד לביתו של רבי מאיר וידיסלבסקי ברחוב לונץ 7 ושבחנו בביתו".

אשכבתיה דרבי

ימיו האחרונים. היה זה בימי הפגזת ירושלים בעת מלחמת תש"ח. הרבי ישב במקלט שבישיבה. בערב חג השבועות היתה הפוגה. הוא אמר לרבניו: "צריך ללכת". לשאלה "לאן?" השיב: "השמימה"... אותם ימים קשים לא משמשו רבי שמאי גינזבורג, מחרדה. הרבי אמר לו: "אם תרצה ללכת לבינתך או למקום כל-שהוא – תגיד לי, ואז לא תארע לך כל תקלה..."

שלושה ימים קודם חג השבועות חלה עד מאד. הזמינו רופאים מעולים, ביניהם פרופסור צונדק. חומו עלה, וכוחו נחלש. בחג השבועות בצהריים, הלכנו הביתה לשעה קלה לנוח, אך שבנו מיד, נינו רבי אריה לייבל, נכנס לחדרו של הרבי – הרבי פקח עיניו, הסתכל סביב-סביב. פחד נפל עליו ועמד לצאת את החדר. הוא שמע את הרבי לוחש: "אוי, מאמע", נכנסנו. מצאנוהו ללא נשמה כשעלה בסערה השמימה בגיל פ"ב שנים... כ"ק הרבי נפטר בחג השבועות בשעה ארבע אחר הצהריים. אחר יציאת החג הביאו למקווה טהרה, וטבלוהו. בחצות – קברוהו כאן למטה, בחצר...

הכרתי היתה שהוא כולו ניצב בשמים, אך לא פחות מזה ידעתי שענינו פקוחות לראות את כל הנעשה על הארץ. סולם מוצב ארצה, וראשו מגיע השמימה---

נאר תורה...

כיום, שבעים שנה לאחר מכן, ימים ספורים קודם חג השבועות תשע"ח, יושבים אנו באותו החדר, לצד שולחנו המהודר של ה'אמרי אמת' זצוק"ל, משני צדי השולחן יושבים אנו למול ראש הישיבה שליט"א, ושואלים במבט לאחר, מהי החותמת המיוחדת שהותיר

אלפי הקילומטרים המפרידים בין הערים הונג-קונג, מלבורן וסידני למרכזי התורה העולמיים, לא מנעו ממשלחת 'דרשו' להרחיק לשם למסע-חיזוק 'הדף היומי בהלכה' ומעמדות 'סיום סדר נזיקין'. גם חצי הכדור הדרום-מזרחי מצטרף לקבלת התורה שבכל דור ודור! | "קבלת התורה" בחצי הכדור הדרום-מזרחי

תורה למקום גולה

ס סבר מי שסבר
שהחדשות
במזרח-הרחוק
מתרחשות בצפון
קוריאה, הטעות בידו. הן
מתרחשות בהונג-קונג הסינית, בסידני
ובמלבורן האוסטרליות. בימים אלה
עובר על המקום גל של חיזוק בעמל
התורה, באמצעות הצטרפות לשיעורים
ותוכניות לימוד.
– ואלו הם בסופו של דבר הנזיקים
האמיתיים!

ההכרזה 'מי להשם אלי' ניתנה
במהלך מסע-חיזוק 'הדף היומי בהלכה'
ומעמדות 'סיום סדר נזיקין' שהתקיימו
בשלוש הערים. זה התחיל ביום חמישי
כ"ז ניסן בהונג-קונג, שם גם שהו במהלך
השבת. ביום ראשון התקיים האירוע
במלבורן וביום שני בסידני. מה שעור
מיוחד רבים מתושבי הערים הללו, זה
מצב כלכלי שפיר. אנשים שלא ממש
מודאגים מאיך לגמור את החודש...
במצב זה לכאורה יותר קשה לחבר אותם
ל"מחייב" של שיעורים ומבחנים, אך
המציאות מוכיחה שהכל תלוי ברצון.

בהונג-קונג, קיימות לא פחות מארבע
קהילות אורתודוקסיות קטנות, אך אלה
לא ממצות את "יהדות הונג-קונג".
הטריטוריה הזו מהווה כלכלה ומרכז סחר
בינלאומי אדיר – סוג של "יריד לייפציג
2018" למניינם. אמנם לא מוכרים כאן
בקר וחציר כבלייפציג, אבל יהודים
נפגשים פה בדיוק אותו דבר. מי לא
מגיע לכאן? מי שלא מגיע – לא קיים.
משקיעים, תכשיטנים, יבואנים, סוחרי

{ 62 מוסף שבת קודש }

'עדת ישראל' בעיר. אם תצטרכו פעם
להדפיס הזמנות לשמחה באוסטרליה,
זכרו את הכתובת "גלן אירה רווד 36".
לפני מעט יותר משלוש שנים, בסוף
חורף תשע"ה, הגיעה לבית הרפוס
הזמנת-עבודה: מודעות פרסום
שמבשרות על אירוע חיזוק ל'דף היומי
בהלכה' שעתידי להתקיים בעיר. מאחורי
ההזמנה עמד הרה"ג רבי אבא לוי שיחי,
אשר מזה שנים פעיל בחיזוק התורה
במלבורן. בעל בית-הרפוס, הרב החסיד
רבי בנימין – המכונה 'וי' – רוזנבוים
שיחי' התבונן בהזמנת העבודה, ולמרות
היותו "טרוד במלאכתו" משהו בפנים
נדלק. 'דף היומי בהלכה'? הוא נחשף
ונסחף!

אבל הוא לא ישאיר את הגילוי הזה רק
לעצמו. החל מאותו רגע הפך לחייל-
נאמן של תוכניות הלימוד השונות,
שמשקיע זמן ומשאבים להגדלת התורה
והאדרתה בעיר. המודעות הודפסו,
האירוע התקיים בר"ח ניסן תשע"ה,
ורבים בעיר הצטרפו ללימודים, ובר"ח
אייר השתתפו במבחן הראשון.

יהלומים וכל תחום מסחרי בו בולטים
יהודים.

כל אלה זקוקים ל"חיים יהודיים" אותם
הם משתדלים למצוא בקרב הקהילות
המקומיות. אמנם, כל אחד מבין שקהילה
בהונג-קונג לא יכולה להציע את מה
שקהילה בבורו-פארק ובבני-ברק
מציעה. מה יעשה סוחר חסידי שכבר
התרגל להשתתף בשיעור 'דף היומי
בהלכה' בבורו-פארק, כאשר הוא שוהה
בהונג-קונג משך עשרה ימים לצורך
עסקיו? וסוחר בני-ברק שהמבחן על
הדף היומי הוא לחם-חוק?

מי שספר לא פחות מ-30 משתתפים
בשיעור 'דף היומי בהלכה' שהתקיים
שם יודע את התשובה. בדיוק לשם
כך הגיעו לחזק את המקום בשבת של
התעלות, והרמת קרן התורה בשפך נהר
ג'ו ג'יאנג...

"אוסטרליה און-ליין פרינטינג" הוא
בית דפוס דיגיטלי קטן הפעיל במלבורן,
אוסטרליה. הוא ממוקם במרחק דקת
הליכה מבית הכנסת הגדול של קהל

לעלונים התורניים, מסתבר שהוא כלל לא העלה על דעתו לגבות עליהם כסף. לפעמים תורם משהו הוצאת עלון, אך ככלל העסק סופג את העלויות. ואם-תאמר הרי זה סותר את הכלל היסודי של "ביוזם זה ביוזם"? התשובה היא שהפעילות התורנית היא היא "הביוזם שלו"!

"תראה" הוא כמין מתנצל "אף אחד לא ביקש את זה ממני - זה נוצר מאלי..." מאז זרמו מים רבים, בנהר ה'ארה' החוצה את מלבורן, ולאחרונה נערך שם כינוס החיזוק האדיר. איך נוצר מסע החיזוק האחרון? הרי זה לא דבר יום ביומו שמגיעים לאוסטרליה וגם לא להונג-קונג?

הרב רוזנבוים: "בחג סוכות האחרון שהיתי בארץ-ישראל. פגשתי שם את הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א והזמנתי אותו להגיע אלינו. הוא הגיב שיבחן את הענין, ובאותו רגע לא יכולתי לדעת אם בסוף זה יתרחש אם לאו. לשמחתי הדבר התפתח בכיוון החיובי וכך זכינו לחיזוק לא רגיל במקום - חיזוק שילווה אותנו עוד הרבה זמן מעכשיו!"

"מדובר באירוע חסר-תקדים במושגים המקומיים, הן מבחינת הכמות והן מבחינת האיכות". ונסביר מדוע: השתתפות של קהל של 500 איש במלבורן, היא שוות-ערך ל-5,000 [ואולי ל-50,000...] בארץ-ישראל, הרי הכל יחסי!

"כשאתה גר במדינה מרוחקת כמו אוסטרליה, אתה מרגיש לפעמים מנותק

ואזורי דוברי האנגלית. העלון מורכב מארבעה עד שמונה עמודים, ומכיל גם טבלאות סיכום שבועיות וכן מדור "הידעת?" בהמשך הצטרפו ליזמה בחורי ישיבה שכותבים קטעים אודות החומר המוסרי שנלמד בתוכניות.

בשיחה גלוית-לב עם רבי בנימין רוזנבוים שיחי' - המכונה בעגה המקומית 'יומי' - אנו מרשים לעצמנו לשאול: כיצד אתה מגיב, או כיצד תגיב, כאשר הזמינו/יזמינו אצלך בדרוס 'פאשקעוויילים'?

למרות האידיש החסידית השוטפת שבפיו, יש משפטים שהוא מעדיף לומר בעברית: "תראה; אנחנו מתגוררים במה שנקרא אצלכם 'סוף העולם שמאלה'... במלבורן אף אחד לא צורך ולא מזמין את המוצר שהזכרת. המקום כאן שליו, וההתרחשות היחידה היא שהדשא הירוק צומח..."

אם חשבנו שבקבוצת ההיכרות עם הפעילות התורנית הוא מעניק "הנחה"

חלפה תקופה ורבי בנימין מתבקש ע"י הגאון רבי משה שרעק שליט"א, ראש חבורה ב'שערי תפילה' להדפיס עלון באנגלית שייקרא 'דברי הלכה'. מדובר בסוג של תקציר משיעורי 'דף היומי בהלכה' שנמסרים מפי "דיין היימליך", הלוא הוא הגאון רבי חיים היימליך שליט"א (בעל שו"ת אות חיים). השיעור המרתק מורכב החל מהקדמות נצרכות לסוגיא, דרך ליבון שיטות הראשונים ועד מבט אקטואלי לשאלות המעשיות בהלכה ובמנהג. השיעור המיוחד מספק למשתתפיו ממד מיוחד לא רק ביריעת גופי ההלכות, אלא ברכישת הכלים "איך ללמוד משנה ברורה" - כך מעיד אחד המשתתפים ומוסיף: "זה שינה את הבקרים של ימי הראשון שלי!"

העלון הנו יוזמה מקומית לחלוטין שזוכה להצלחה רחבה, בהשקעת עריכה גדולה מאת ד"ר אלי פרנק שיחי' - מנכבדי הקהילה. בגרסתה המודפסת היא מופצת בעיר בשבעה בתי-כנסת, אך דרך המייל היא זוכה לתפוצה בכל מדינות

רגע של פתיחת שערי תורה

המשך מעמוד 39

הגרי"א הבהן קוק שליט"א ממשיך:
צריך למצוא את החיבור הפנימי לתורה
ולתפילה, זה הדבר שמונע ללכת לחצוב
להם בורות נשברים אשר לא יכילו המים.
ככל שבחור חווה וחי את הרוחניות אז
הוא יסלוד מהרחוב, בחור שזוכה לעדינות
הנפש של התורה, הוא יקיא את הרחוב
המאוס. כמובן שצריך לשמור על הגדרים
כדי שלא ליפול לפי פחת, אבל בחור
צריך להיות כל הזמן במצב שהוא מואס
ובוחל ברחוב.

שמעתי פעם מהאדמו"ר בעל ה'נתיבות
שלום' הגדרה, כאשר יש שדה מוקשים
יש אפשרות לעבור עם מכשיר מגלה
מוקשים, עדיין צריכים לברך 'הגומל'
שלא נתקלו במוקשים שהגלאי לא איתר.
אבל יש דרך נוספת לעבור את זה במסוק,
פשוט לחלוף מעל גבי השדה, בצורה
כזו אין שום סכנה ואין גם צורך לברך
'הגומל'. "כך" – אמר האדמו"ר מסלונים
וצוק"ל צריך לעבור עם בני הישיבות,
לא עם 'גלאי מוקשים' זה עדיין לא בכלל
סכנה, אלא להעביר אותם מלמעלה
שיהיו מעל כל הרחוב מעל כל העולם
הזה ופיתויו.

הדרך להימלט מסכנת הרחוב היא
להתרומם ולהתעלות בעדינות המחשבה
על ידי התבוננות במחשבת מוסר,
בעבודת התפילה, ובלימוד התורה. ישנה
חולשה רוחתית להיות 'פתוח', אצלנו
בישיבה כולם 'פתוחים', אבל פתוחים
למה? המשנה אומרת שבבית המקדש
לשכה ה'פתוחה' לחול היא חול, 'פתוחה'
לקודש היא קודש. באמת צריך להיות
פתוח אבל השאלה למה? פתוח שידוע
את דרכי החכמה של התורה, את ידיעת
התורה, ה'סגור' הוא מי שכל חכמתו
מצטמצמת לידיעה של כמה שטויות
והבלים, תענוגי והבלי העולם הזה...

מודים דרבנן. עוד ינובון בישיבה.
שנזכה לראות כהן בעבודתו, בבניין
בית תפארתנו, במהרה בימינו.

פליט מעמק הבכא אל ישיבת 'חברון'
ששכנה אז למצער בשכונת 'גאולה',
מעטים היו הסיכויים לבחור צעיר לזכות
במקום בחדר האוכל או בפנימייה, היה
עליו להסתדר בכוחות עצמו מחוץ לכתלי
הישיבה.

והנה רבי יצחק היה פליט ללא שאר
וגואל, לא היה לו לאן ללכת, ובעודו תוהה
כיצד יסתדר בישיבה, ניגש אליו אחד
הבחורים ואמר לו "ראה, ידוע לי שבדיוק
השבוע אחד הבחורים ייעדר מחדר האוכל
ועל כן הנך יכול לאכול במקומו", כמובן
שלאושרו של רבי יצחק לא היה גבול, הוא
מסודר לעת עתה, בערב שב אותו בחור
ואמר לו שגם בחדר בפנימייה הוא יכול
ללון במיטת אותו בחור נעדר עד שישב.
חלף לו השבוע, ושוב מגיע הבחור ומודיע
לרבי יצחק שגם בשבוע זה יתאפשר לו
לאכול ולישון באותם מקומות. קושי
ההתאקלמות סר מעליו והוא שמח על
היכולת שלו להשתלב בישיבה.

משעברו שבועיים גונב לאזנו של
רבי יצחק שהבחור 'הנעדר' הוא אותו
בחור שמדבר עמו והוא פשוט נתן לו
את מקומו כדי שיקל עליו להתאקלם
בישיבה. רבי יצחק נדהם, הוא פנה אל
אותו בחור ואמר לו שהוא מרגיש לא
נעים שהוא ויתר עבורו ובגינו לא היה
לו היכן לאכול, והיכן לישון. אותו בחור
ניסה להפחית בקושי שהיה כרוך בכך
ואמר שאכן המקומות הם שלו אך הוא
הסתדר. הבחור הזה היה לא אחר ממי
שהתפרסם לימים כהגאון הצדיק רבי
חיים פרידלנדר וצוק"ל שבאותן שנים
למד בישיבת 'חברון'. הסיפור הזה צריך
להיות נר לרגלי הבחורים בישיבה, אמנם
לא ניתן לדרוש מכל בחור לוותר על
מיטתו ומקומו בחדר אוכל, אבל לכל
הפחות להרגיש לחוש את השני...

השאלה האחרונה, כיצד ניתן להגביה
את החומות מהשפעת הרחוב שמתדפק
כיום בעוז על כותלי בית המדרש?

ממרכזי התורה העולמיים. אבל
'דרשו' גורם לנו להרגיש קשר אדיר,
קשר בלתי-נפרד עם קהילות התורה
ברחבי העולם! בעקבות האירועים
נוסדו כמה וכמה שיעורים חדשים,
בנוסף לארבעת השיעורים הקיימים.
מעגל האנשים שהחליטו לשלב את
לימוד ההלכה לסדר יומם חוק בל
יעבור, התרחב מאוד.

לקראת האירוע נמסר שיעור מיוחד
לחברי הכולל בראשות הגאון רבי
בנימין וורצבורגר שליט"א. מסתבר
שאחד מחברי המשלחת למד עמו
בחברותא לפני 40 שנה, בלייקווד
שתחת הנהגתו של הגאון הגדול
רבי שניאור קוטלר וצ"ל... הם למדו
אז "כיצד מברכין" וזה גם היה תוכן
השיעור כעת בבחינת "זכור אהבת
קדומים".

המעמד עצמו החל בדברי פתיחה
קצרים מאת ד"ר אלי פרנק, ולאחריו
נשא דברי ברכה הגאון רבי בנימין
וורצבורגר שליט"א, ראש הכולל.
בסיום סדר נזיקין כובד "דיין
הימליך" שליט"א ולאחריו יצא
הקהל במחול בשירה ובזמרה, בהובלת
"קאפּעלע" [-מקהלה] מקומית. את
לימוד סדר קדשים פתח המג"ש הגאון
רבי יוסף פרומר שליט"א, ולאחר מכן
נשא דברים הגאון רבי משה דוננבאום
שליט"א רב היכל התורה. במרכז
הערב עמדה הענקת פרסי הערכה
לכל הדמויות התורניות והעסקניות
אשר ניצבות מאחורי הגברת החיילים
לתורה במקום.

כבר למחרת התקיים האירוע
ב'סידני' – מרחק 1,000 קילומטר
ממלבורן. גם כאן הכל התחיל
בשיעור פתיחה בכולל עיון של סידני,
והמשיך בערב גרוש חיזוק בו נשאו
דברים הרבנים הגאונים רבי ראובן
קליין שליט"א, ראש הכולל ורבי
מיכאל גור אריה שליט"א.

ימים יגידו אלו פירות מתוקים
עוד עתידים לצמוח מאירועי החיזוק
שכבשו את חצי הכדור הדרום-מזרחי,
עד ביאת גואל צדק במהרה!